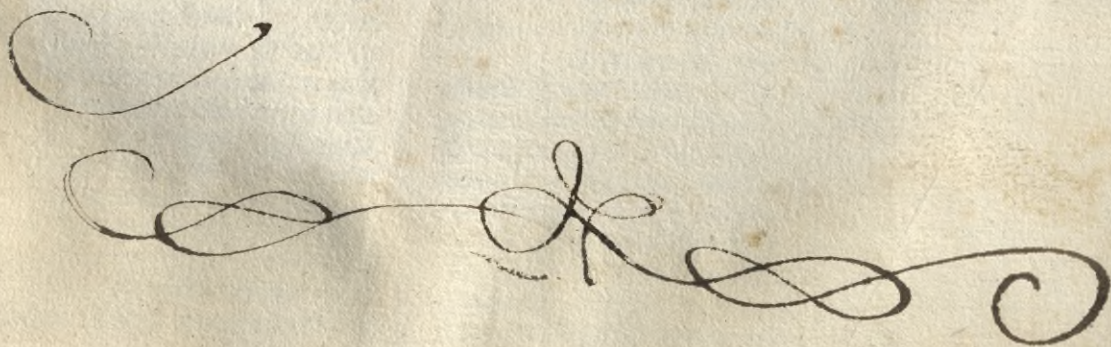
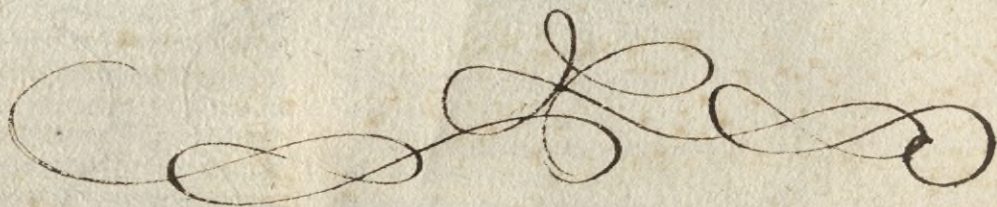

Villadiego

Ad illustrissimam reginam hispanie tractatus contra hereticam prauitatem per Gundissaluum de villadiego sacri palacij apostolici auditorem editus incipit feliciter.

Aluator noster Regina clarissima olim in euangelio predixerat:

f

Circa finē seculi pseudo christos: et pseudo prophetas surgere et multos seducere et fide

les suos multas in mundo habituros pressuras: sed tamen portas inferi non preualituras: Proinde ut dicit Apostolus. Oportet hereses esse ut qui probati sunt manifesti fiant: Quapropter oportet nos cum propheta ex aduerso consurgere et murum opponere pro domo israel: et euangelici meminisse mandati quod ab ipsa veritate precipitur: Quod si nos oculus aut pes aut dextra scandalizauerit cum manus a copage corporis auferatur: cum melius sit hijs carere membris. Nam superfluo extra ecclesiam positus resistimus? si ab hijs que intus sunt in eis quos decipiunt vulneramur. Hijs enim nec ut infideles discedunt neque permanet ut fideles: sed mysteriorum percepta noticia et fidei nostre secretioribus perscrutatis? Conuersi postmodum impugnant nos et contradictionibus suis corda nostra dirumpunt: conculcantes verbi dominici margaritas et ornamenta fidei maculantes. Ex quibus nouissimis diebus istis multi in prouincijs et regnis tue ditioni suppositis in lucem prodierunt qui ante in antris latebant: legem veterem suscitantes que ab olim sepulta iacerat: ac in passione christi consumata est: iuxta ipsius vocem inter crucifixos emissam quod etiam velum quod ipius secreta tenebat scissum est in duas partes a summo usque deorsum: ut reuelata facie mysteria iesu conspiceremus. quique emulatores moysi se iactant: cum reuera ipius capitales existant inimici utpote doctrinam eius ut falsam respuentes. Si enim ut veritas inquit Aldossi crederent: yriq; et

christo crederet. De illo enim ipse scripsit Unde et illud Hieronymi: Prochdolo prouincie tue competere satis video: ibi enim cespitem terra secundo: dominici seminis puritatem centeno fructu olim referebat. Nunc autem sulcis obrupta frumentum in lolium auenasque degenerat: ibi quondam sol iusticie christus oriebatur. Nunc autem lucifer ille qui ceciderat: supra sidera posuit roborem suum. Cum itaque scilicet primum regni de manu altissimi suscepis et pro tanti honoris fastigio rationes ei iuxta vires tua celsitudo impedere te neatur. Assurge obsecro viriliter et vestigia redemptoris amplectere et ubi mulieres hierusalem eum plangebant et lamentabantur: cum baiulans sibi crucem exiret in caluariam: tu qui iam examinatus in cruce et postea resurgens adoras fontem aperit lachrymarum ubi rursus manibus huiusmodi sceleratorum hominum illum expui blasphemari: crucifigi et lancea perforari diutius vides. Nam iuxta illud Iheremias: Quis nouit vtrum idcirco veneris: ut in tali tempore parareris? quod ubi tua maiestas ut dignum est peregerit vniuersi ditioni tue subiecti clamabunt: neque benedicent dicentes. Tu gloria hierusalem: tu leticia israel: tu honorificentia populi nostri quia fecisti viriliter. et postremo post temporale regnum quod obtines eterni regni gloriam consequeris. Et quo magis iuridice ista peragi queant presentem tractatum agere institui: et materiam prosequi ordine subsequenti.

Prima questio.

Primo quero quid faciat hereticum: et quid sit hereticus.

p

Ad hoc respondet magister quarto sen. di. xiii. inducendo varias sanctorum sententias. Est enim Illarius. Extiterunt plures qui celestium verborum simplicitatem non veritatis ipsius absolutionem susceperunt aliter interpretantes quam dictorum virtus postularet. De intelligentia enim heresis non de scriptura est: et sensus non sermo sit crimen: idem intelligentie sensus in crimine est.

Hieronymus dicit *Q* ex verbis inordinate prolatis incurritur heresis. Augustinus diffiniens quid sit hereticus ait. Hereticus est qui pro alicuius temporalis commodi et maxime glorie principatus *Q* sui gratia falsas ac novas opiniones vel gignit vel sequitur. Gregorius super Ezechielem: qui in expositione sacri eloquii: ut auditoribus placeat aliquid fingit sua verba loquitur non dei. Qui autem in verbis dominicis aliter *q*uam is qui prout tulit senserit: et si sub alio intellectu tamen ad edificationem charitatis tendit domini sunt verba que dicit hec ille. Inter istas autem diffinitiones illa Augustini videtur esse prestantior. et hanc secutus est Gratianus. *xxiii. q. iii. c. hereticus. et glo. in cle. unica de usur. Sanctus thomas. quarto sententiarum. di. xiii. arti. iii. dicit* *Q* hereticus dicitur qui a fide diuissus est. et hoc facit ex quadam electione: ad cuius evidentiam considerandum est secundum eum *Q* in fide sunt aliqua ad que explicita cognoscenda omnis homo tenetur: ut sunt articuli fidei. Unde si in hijs aliquis errat infidelis reputatur: et hereticus si pertinentiam ad iungat. Si autem circa illa ad que explicita credenda homo non tenetur errat: non iudicatur hereticus. ut si aliquis simplex credat Jacob patrem fuisse Abzabe quod est contra veritatem scripture quam fides profitetur: quousque sibi innotescat *Q* fides ecclesie contrarium habet: quia non discedit per se loquendo a fide ecclesie: nisi ille qui scit hoc a quo recedit de fide ecclesie esse. Et quia quedam sunt que in fide ecclesie implicita continentur ut conclusiones in principijs: ideo in hijs diuerse opiniones sustentur quousque per ecclesiam determinetur *Q* aliquid eorum est contra fidem ecclesie quia ex eo sequitur aliquid contrarium fidei directe. Idem sequitur prefatus doctor secunda secunda. *q. xi. arti. ii. vbi subiungit* *Q* aliqua dicuntur pertinere ad fidem dupliciter. Uno modo directe et principaliter sicut articuli fidei. Alio modo indirecte et secundario sicut ea ex quibus sequitur corruptio alicuius articuli: et circa utraque potest esse heresis eo modo quo et fides. Idem tenet prima

parte. *q. xxxii. arti. iiii. et inde est* *Q* nedum est hereticus qui male sentit de articulis fidei: sed etiam ille qui non tenet rectam fidem erga sacramenta ecclesie: de here. ad abolendam in prin. Ex quibus sequitur *Q* si extra predictos casus reperiatur alius in quo quis dicatur hereticus illud erit large et improprie per quem modum debet intelligi id quod dicitur *Q* simonia est heresis. *i. q. i. eos de simo. c. quotiens. Item et qui libet excommunicatus: et qui privilegium Romane ecclesie infringit et qui eius precepta transgreditur. Item contumax et qui libet infidelis et plures alij modi qui non per glo. *xxiii. q. iii. illi qui. et per Immo. de here. firmissime. per Hosti. in sum. de here. s. i. et c. si papa. xl. di. ita tenet Cal. consi. iiii. ti. de here. Confirmatur etiam istud per id quod dicit sanctus Thomas. *iiii. sent. vbi supra: vbi dicit* *Q* simoniaci dicuntur heretici per similitudinem quia sicut hereticus contra fidem sentit: ita simoniacus operatur ac si contra fidem sentiret dum precio sacra vult adipisci. et per eundem modum intelligit alios modos improprie heresis de quibus predictum est. et quia si des principaliter consistit in corde. Et etiam secundario in ore: iuxta illud Apostoli ad Roma. *x. Corde creditur ad iustitiam ore autem confessio fit ad salutem. Si militer heresis principaliter consistit in corde: secundum quod Hilarius dicit. Intellectus sensus in crimine est: sed secundario in ore. Unde Hieronymus dicit* *Q* ex verbis inordinate prolatis incurritur heresis: non quia heresis per se in hijs consistat: sed quia sunt occasio et causa erroris ut Thomas dicit ibi. Adde etiam *Q* verba sunt signa earum que in anima sunt passionum ut Bernardus dicit. Non enim presumitur quis dicere que ante animo non cogitavit. de lib. lega. labeo. Sed quoniam iuxta hoc. Pone *Q* ille qui dixit aliquid contra fidem dicit se non seriose nec ex animo: sed potius per lubricum lingue aut ioco illud dixisse an sit puniendus. Lapus et dominus Lardi. in dicta cle. unica. s. sane de usur. Dicunt *Q* extraordinarie punietur arbitrio iudicis et imponetur ei aliqua levis pena salutaris. *xxvii. di. nec licuit. xxxiii.***

q. i. hec est fides. Augerem tamē ego penam ex qualitate persone et ex qualitate loci et personarū astātius et scandali exim de insurgentis que oīa et etiā alia in puniēdis delictis sunt attēdēda: de homi. sicut dignū. i. prin. ff. de pe. aut facta. talis enī iocus nō est permittēdus per quē veniunt ad crimina. ff. ad. l. acquil. nam ludus. de homi. cōtinebat. et ibi in glo. Item quādo per lubricū lingue: si fuit in culpa. vt hec lubricitas in eo causaretur puniet alias nō. Presumerē tamen ego verba seriose fuisse dicta et ex malo aio processisse per iura pōicta: et etiā qz omne male factū p̄aue presumit acrum vt in. l. si non conuicij. C. de in iur. et de presump. c. i. nisi ex alijs coniecturis contrarium a ppareret. Eo tamen casu quo huiusmodi verba nō saperēt heresim s; excusarentur ioco vel lubrico lingue non posset penā infligere inquisitor. ar. c. accusatus. §. sane de here. li. vi. sed ordinarius illud faceret.

Secunda questio.

I Secundo quero vnde dicatur heresis. Ad qd dicendū scōz Iñsidorū q heresis est nomē grecū et ideoz q diuisione importat. Unde et heretica diuisiua dicūtur. Hieronymus tamē in epla ad Galatas et habet trāsumptiue. xxiii. q. iii. heresis. Dicit q heresis grece ab electiōe dicit q scilicet eā sibi quis q eligat disciplinā quā putat esse meliorem. et vtrumqz istorū dicitur cōuenienter. Ex hoc enī quis efficitur heretic? q eligit singularē opinionē tenere diuisaz et distinctam a cōmuni ecclesie catholice dogmate et determinatione. Unde si qz nunquā fuisset in vnitare ecclesie vtpote iudeus vel sarracenus etiā si teneat contraria fidei nre nō est iudicādus heretic? nō enī potest dici diuisus ab vnitare ecclesie qui nunquā in ea fuit: vt dicit glo. in cle. vnica. de vsur. Similiter etiā si qz catholicus teneret contrariū aliqd fidei nō tamē eligēs sed per errozē credens illud etiā per catholicā ecclesiā tenere paratus corrigi vbi in errozē se lapsum co

gnosceret non esset hereticus. Pro quo est optimus textus. xxiii. q. iii. dixit apo stolus. ibi cū dicit. Sed qui finiam suam quāuis falsam atq; peruersā: nulla pertinaci obstinatione defendunt: presertim qz nō audacia sue presumptionis pepererint s; a seductis atq; in errozē lapsis parētib; acceperūt: querūt aut cāuta solitudine veritatē: corrigi parati cū inuenerint: nequaquā sunt inter hereticos depurādi. Cōpetit aut et latine hoc nomen eidē. Nā potest dici heresis ab herendo qz sue opinionī vebemēter iberet per electionē vt prediximus. et ex pōictis iustificari potest qd nor. Inno. de sum. tri. c. firmiter. dices q si aliqz habz fidē catholicā iplicite qz credit quicqd ecclesia credit sed falso opinat naturali rōe motus q pater maior vel prior sit filio vel q tres persone sunt tres res a se invicem distincte et separe et distātes qd nō est heretic? dūmō hunc errozē suū nō defendat et hoc ipm credit qz credit sic ecclesia credere et suā opinionē fidei ecclesie supponit parat se submittere iudicio ecclesie vbi ecclesiā sciret contrariū sentire heresis enī reqrit pertinaciā. vt de sum. tri. cle. vnica: §. porro. et dicta cle. vnica. §. pe. de vsur. Licet tñ ego excusare huiusmodi hominē ab heresi. Nā tñ excusare illū a pctō si errauit in hīs q scire tenebatur. de pertinētib; ad fidē. De qbus per sanctū Tho. scda scde. q. ii. arti. v. qz et ipa ignorātia est pctm in hīs que scire qz tenetur. xxviii. di. qui. ea. et p pbum tertio etbi. et p magistrū. ii. sen. di. xxii.

Tertia questio.

Tertio quero an scismatici sint iudicandi heretici. Ad qd respōdet Hieronym? in epla ad Galatas: et habet trāsumptiue. xxiii. q. iii. inter heresim. qd inter heresim et scisma hoc interest: qd heresis peruersuz dogma habeat scisma nō post episcopale discessionē ab ecclesia separat. Qd quidem in principio aliqua ex preitelligi pōt diuersum. Ceterū nullū scisma est nisi sibi aliā heresim cōsingat vt recte ab ecclesia

recessisse videatur. Et ad clariozē intellēctum huiusmodi considera q̄ heresis ⁊ scisma distinguūtur scdm ea q̄bus vtrūq̄ per se directe opponitur. Hā heresis per se opponit̄ fidei. Scisma aut̄ opponitur vnitati ecclesiastice charitatis. Et ideo sicut fides ⁊ charitas sunt diuerse virtutes: quāuis q̄cūq̄ careat fide careat charitate. Ita etiā scisma ⁊ heresis sunt diuersa vitia. quāuis q̄cūq̄ ē hereti⁹ sit etiā scismaticus: sed nō cōuertitur. Verū est tamē q̄ sicut amissio charitatis ē via ad amittendū fidē: iuxta illud. i. Thimo. i. A q̄bus quidam aberrantes scilicet a charitate ⁊ alijs huiusmodi cōuersi sūt in vaniloquiū ⁊ cetera. Ita etiā scisma est via ad heresim. Et sic innuit Hieronymus in auctoritate preinducta: ita declarat sanct⁹ Tho. scda scde. q. xxxix. arti. i. ⁊ propter hoc dicit glo. xxi. q. i. didisci mus. q̄ scisma inueteratū sapit heresim quasi velit q̄ si nō esset hereticus nō perduraret tam diu in scismate. Et q̄bus infertur q̄ si q̄s recederet ab obedientia pape qui vices xp̄i tenet qui est caput ecclesie nolens superbe ⁊ cōtumaciter ⁊ in cōtempnū ei subijci esset scismatic⁹ tantū: Ubi tamen ideo recederet ab ip̄ius obedientia q̄ crederet q̄ ille nō habet potestatem cōdendi canones: aut q̄ potestas suprema ecclesie nō residet penes ip̄m tāquam qui vicem gerit eius qui est caput ecclesie qui est xp̄us. Iuxta illud Apostoli ad Collo. ii. ⁊ ad Ephe. i. qui dedit ip̄sum caput supra oēm ecclesiā: iste hereticus iudicandus foret vt dicit glo. xix. di. c. nulli. ⁊ in. c. generali. de elect. li. vi.

Questio quarta.

¶ Quarto quero: Quot sūt species heresis. Hoc determinat Isidorus. viii. li. etbi. c. v. ⁊ habetur transumptiue. xxi. q. iii. c. quidam. vbi multe enumerant: q̄bus sic enumeratis magister Gratianus subinfert aliam heresim dicēs. Sed quicūq̄ aliter sanctā scripturam intelligit q̄ sensus spūs sc̄i flagitat a quo scripta est licet de ecclesia nō recesserit tamē hereticus iudicari po-

test. Et habuit hoc a Hieronymo vt supra diximus in primo mēbro. Et intellige qd̄ ille dicitur aliter exponere sanctā scripturam q̄ spūs sanct⁹ flagitat qui ad hoc sanctā scripturā retorquet quod cōtrariatur ei qd̄ per spūm sanctū est reuelatum. Ita dicit Tho. scda scde. q. xi. arti. ii. Et quo sequitur qd̄ si quis daret aliquem intellectū sacre scripture qui nō esset cōtra veritatē reuelatam per spūm sanctū sed preter illam: nō ad corruptionem fidei: sed edificatiōē fidelium nō esset hereticus iudicandus. Et hoc satis aperte innuit Gregorius super Ezechielem vt patet in auctoritate inducta supra in primo mēbro. Augustinus etiā in li. de heresibus: cōmemorat aliquos catholicos tractatores qui de heresibus scripserunt diuersas earum species enumerantes: ip̄e etiam ibidē notatim plures exprimit. Inter oēs aut̄ hereses post xp̄i aduentū prima fuit illa quam qdam discipuli incurrerūt de sacramento altaris: de qua scribit Jo. vi. Cum enī xp̄us p̄dixisset: nisi manducaueritis carnē filij hoīs: ⁊ biberitis eius sanguinē nō habebitis vitam in vobis. Et subiunxisset qdam alia iuxta hoc: illi perditī hoīs dixerunt: durus est hic sermo ⁊ q̄s poterit eum audire ⁊ ex illa die abierunt retro. Et vt dicit ibi Nicolaus: Nō est intelligēdum hoc de duodecim Aplis vel de septuaginta duob⁹ discipulis: q̄ isti xp̄o adheserunt: scdm q̄ patet ex discursu euangeliorum: sed multi alij sequebātur ip̄m ad audiendū ei⁹ doctrinā: ⁊ de istis multi retrocesserūt ⁊ q̄ ista fuerit prima heresis. patet de cōse. di. ii. prima heresis. Et postq̄ illi sc̄i p̄es de q̄bus p̄dixim⁹ p̄dictas hereses cōscripserūt multe alie suborire sunt nouiter ⁊ diētim suboruntur. Et iuxta verbū saluatoris n̄ri. De quo in primo themate premisimus: quo magis finis seculi appropinquat: eo magis hereses subcreſcēt: qd̄ partim ex prelatorum negligentia prouenire cōspiciū est. dormientib⁹ enī hoīb⁹: vt saluator inquit Inimicus hō superseminauit zizania. Et alio etiam hoc prouenit quoniam post illa tēpora quo illi sancti do-

etozes scripserunt: multi articuli fuerūt per ecclesiam determinati q̄ sint contra fidem. Unde si quis modo pertinaciter cōtrarium affirmaret: hereticus censetur qđ minime cōtigisset ante determinationem ecclesie: vt dicit Tho. i. parte. q. xxii. arti. iiii. ⁊ prodest scire huiusmodi heresum species vt ex illis possit cognoscī quid sit hereticus: vel quid faciat hereticum: de quo in primo dubio tactum est: qđ nō sine difficultate cognoscit in aliquibus articulis: vt dicit Augustin⁹ in li. de heresibus. Illud tamē indubitatum existat q̄ cum malum infinitū sit vt Pythagorici dicūt teste philosopho. ii. ethi. ⁊ per cōsequēs infiniti errozes possent occurrere contra fidem: cōsequenter possent hereses in infinitū multiplicari.

¶ Sed iuxta predicta quereretur aliquis curiosus: de scola eorum qui volūt sapere plus q̄ oportet sapere cōtra doctrinam apli. Cur de⁹ permittat tot hereses esse totq; eorū sectatores in inferna demergi. Ad hoc respōdet Augustin⁹ ⁊ habetur in. c. fi. xliii. q. iiii. Ideo diuina prouidentia multos diuersi erroris hereticos esse permittit: vt cum interrogant nos: ea que nescim⁹: sic discutiam⁹ pigritiam. ⁊ diuinas scripturas cupiamus. Ideo enī ap̄lus ait. Oportet hereses esse vt qui probati sunt manifesti fiant. Hi enim deo probati sunt qui bene possunt docere. Et quāq; iste intellectus Aug. sit bonus ad illam auctoritatem apostoli: superficies tamē littere magis capit hūc sensum: vt ideo deus pmittat hereses esse: vt cōstantia fidelīū cōprobe tur sed vtrumq; recte dictū erat. Vel dicas q̄ ista q̄ in secretis dei cōsistunt non sūt a nobis iquirēda: iuxta illud Eccle. iii. Altiōra te ne q̄sieris: ⁊ fortiora te ne scrutatus fueris: ⁊ in plurib⁹ operibus eius ne fueris curiosus. ⁊ postea subdit: Multos enī subplantauit suspicio illorum: ⁊ in vanitate derinuit sensus eorū. ⁊ Eccle. vii. Quid necesse est homini maiōra se q̄rere: cū ignoret qđ cōducatur sibi in vita sua: ⁊ post pauca: Neq; plus sapias q̄ necesse est: ne obstupescas. Habemus etiā exemplū Apli qui cū de pōe

stinatione verba ageret: ⁊ peruenisset ad illud: quare quosdā eligat: alios autē reprobet iuxta illud: Jacob dilexi Esau autē odio habui. sapientissime intulit. O altitudo diuinarum sapientie ⁊ scientie dei q̄ incōprehensibilia sunt iudicia ei⁹ ⁊ inuestigabiles vie eius. ⁊ de eodē Aug. super Jo. in illo verbo: Nemo potest venire ad me nisi pater qui misit me traxerit eum. Dicit quare hunc trahat ⁊ quare illū nō trahat noli inuestigare si non vis errare. Per idem respōdet magister ii. sen. di. xlii. hijs qui querūt: cur deus pmiserit primū hominē peccare cū posset eius voluntatē vertere in bonum qz omnipotēs est. Posset iquit ille reuera: cur nō fecit: quia noluit. Cur noluit: ipse nouit. Nō debemus plus sapere quā oportet sapere: hoc vnū in huiusmodi debet nobis habēde sufficere q̄ vt dicit Aug. in enchirideon. Deus omnipotens cui rerū est summa potestas: cum summe bonus sit. nullo modo sineret aliquid mali esse in operibus suis: nisi vsq; adeo esset omnipotens ⁊ bonus ⁊ bene faceret etiam de malo. quō autē illud intelligatur: ⁊ qualiter ex malis deus eliciat bonā: rarissime prosequit magister. i. sen. di. xlii. ⁊ p̄dicta etiā sufficienter respōdet ad id qđ multi perunt: Quare deus permittat legem machometi in tantū preualere.

Questio quinta.

¶ Quinto q̄ro de cōparatiōe hereticorū ad alios ifideles: ⁊ infidelīū inter se inuicē. Ad qđ dicēdū scdm Tho. scda scde. q. x. arti. vi. q̄ in infidelitate duo possunt cōsiderari. quorū vnū est cōparatio eius ad fidem. ⁊ ex hac parte grauius peccat contra fidem qui renititur fidei suscepte. Sicut grauius peccat qui non implet quod promisit quāq; qui nō implet quod nunquā promisit: ⁊ secundum hoc infidelitas hereticorum qui profitentur fidem euangelij ⁊ ei renituntur eam corrumpentes grauior est q̄ iudeorum ⁊ aliorum infidelium qui nunquā fidē euangelij susceperūt: Sed qz iudei susceperunt figurā euangelij in ves

teri lege quā male interpretantes corru-
punt. Ideo etiā eorum infidelitas est gra-
uius pctm̄ q̄ infidelitas gentiū qui nun-
quā fidē euangelij susceperūt. Aliud qđ
in infidelitate cōsiderat est corruptio eorū
q̄ ad fidem pertinet. 7 scđm hoc cū in plu-
ribus errēt gētilēs q̄ iudei: 7 iudei quā
beretici: grauior est infidelitas gentiliū
quam iudeorū: 7 iudeorū quam beretico-
rum: nisi forte quorundā puta manicheo-
rum qui etiā circa credibilia plus er-
rant quam gentiles. Harū tamē duarū
grauitatū prima prēpōderat secūde quā-
tum ad rationē culpe: q̄ infidelitas ha-
bet magis rationē culpe ex hoc qđ reni-
tetur fidēi quam ex hoc qđ non habet ea
que sunt fidēi. hoc enī vltimū videt ma-
gis ad rationē pene pertinere. Unde sim-
pliciter loquendo infidelitas bereticozū
est pessima. Si autē queras: ex quo in-
ter infideles peiores sunt beretici vt pro-
xime diximus. Quid si cōparemus eos
ad idolatras Ad hoc dicendū scđz Tho-
stōca scđe. q. xciii. arti. iii. quod grauitas
alicuius peccati attendi potest duplici-
ter. Vno modo ex parte ipsius peccati. 7
sic peccatū: ydolatrie est grauissimū. Si-
cut enī in terrena republica grauissimū
esse videtur qđ aliquis honores regium
alteri ipendat quam vero regi: q̄ quan-
tum in se est totum reipublice perturbat
ordinē. Ita in peccatis que cōtra deum
cōmittunt que tamē sunt maxima: gra-
uissimū esse videtur qđ aliquis honorem
diuinū creature ipendat: quia quantum
in se est facit alium deum in mūdo minu-
ens principatū diuinū. Alio modo po-
test attendi grauitas ipsius peccati ex par-
te ipsius peccantis: sicut dicitur grauius
peccatū eius qui peccat scienter quā eius
qui peccat ignoranter. 7 secundum hoc
nihil prohibet grauius peccare bereti-
cos qui scienter corrumpunt fidem quas
acceperunt: quam ydolatras ignoranter
peccantes. Ex hijs tu clare poteris iser-
re qđ cum isti beretici qui nouiter in his-
pania detecti sunt potius apostate quā
simplices beretici sint iudicandi: cū non
in parte tantū de fide iesu xpi male senti-
ant: sed in totū eam abijciant ad legem

Moysi iam diu sepultā reuersi: peiores
quam alij beretici sunt iudicandi: q̄ in
plurib⁹ imo in totū aberrant. Vnde sup
illud Apl'i ad Gala. iiii. Quō conuer-
tini iterum ad egenā 7 infirmā elemēta
dicit glo. Hiero. Legis obseruantia cui
tunc dediti erant: erat pctm̄ pene par ser-
uituti ydolorū cui ante cōuersionē vaca-
uerant. 7 sic apparet qđ est crimen pene:
par ydolatrie: 7 nedum ppter atrocitatē
delicti quin etiā ppter periculū prodi-
tionis deberent principes eos a suo con-
sortio i totū expellere: pserui ne pncipes
fierēt cōsilioz suoz: aut eoz q̄ statū regi-
um cōcernūt qđ aperte dicit cōsiliū Tole-
ranēsis. De quo hētur. ii. q. vii. nō pōt.
cuius verba sunt. Nō potest erga hoīes
esse fidelis: qui deo exiterit infidelis.
Unde subiūgit de quibusdam iudeis q̄
dudū xpiani facti fuerant 7 demū in xpi
fide sunt preuicari: vt a testimonio re-
pellantur. Nō est enī eis credendū: qui fi-
dei veritatē a se abiecerunt. 7 istud stat
in aperto: qui enī fidē xpi susceptam ad
quam strictissime tenetur sefellit: quō fi-
dem quam principi terreno debet firmā
tenere poterit? Ad qđ etiā facit qđ scri-
bitur puerbio. vi. Homo apostata: vir
inutilis gradicens ore peruerso: annuit
oculis: terit pedes: digito loquitur: prauo
corde machinatur malum: 7 in omni tem-
pore iurgia seminat. Habet etiā aliud
malum huiusmodi apostasia. qđ qui eas
incurrit vix potest ad bonum reparari:
vt dicit apostolus ad Hebre. vi. Impos-
sibile est eos qui semel illuminati sunt:
7 pōst pauca 7 prolapsi sūt: scz per apo-
stasiam: rursus renouari ad penitētiā.
7 accipitur ibi impossibile pro difficili.
Hic est enim vnus modus impossibilita-
tis vt habet. v. merba. quod potissimū
in istis de quibus paulo ante premissi-
mus locum habet: qui a parentibus iu-
deis perfidiam legis veteris cū sanguie
trahūt. Et ex hijs iserri potest ad ques-
tiōnē quam posuit Bozadus cōsi. li. An
iudeus transiēs ad sectā sarracenozū sit
puniēdus. 7 tandē post multa cōclūsit q̄
nō: 7 inter cetera motiua sua est illud qđ
deterior est infidelitas iudeoz quā Sar

racenozū aut gentiliū vt superius diximus. Pro quo etiā est tex. apus. i. q. i. nōne. cū ergo de peiori transeat ad minus malā. non est ob hoc puniendus. Ex quo etiā sequitur qd isti apostate qui in legem iudeozū recidūt: peiores sunt quā si essent apostate legem sarracenzū amplectantes vel aliam huiusmodi. Unū tamē nō omittā qd licet oēs infideles tā iudei quā alij sint mali et iniqui vtpote infideles: tolerātur tamē per ecclesiā in infidelitate sua: vt vel sic tollerati finaliter cōuertantur ad fidem. vt de multis iam vidimus: vt in. c. qui sincera. xlv. di. et c. sicut iudei. de iude. Magis tamen sunt tolerabiles ritus iudeozū q̄ aliozū infidelium: licet iudei sint peiores vt diximus. Cuius ratio est: quia cū in eis olim p̄figurabat veritas fidei quā tenemus: puenit hoc bonū q̄ testimoniū fidei nre habemus ab hostib⁹ et quasi in figura re presentatur nobis qd credimus: quod in alijs ifidelib⁹ nō cōtingit. vt dicit Tho. scda scde. q. x. arti. xi. et hac cōsideratiōe licet iure nō sit expressa iura prohibēt ne sarraceni publice faciant ceremonias suas inuocādo publice nomē machometi vel similia faciēdo vt in cle. vnica de iude. Hoc tamen nō reperitur prohibitū in iudeis. et hoc tenēt Marb. et do. Lar. di. et Jo. de Imo. in dicta cle.

Septa questio.

Sexto quero an heretici sint tollerandi? Et distinguendū est: qz aut occurrit casus in quo nō possent puniri heretici quin simul puniantur et boni. Vel quia latent inter bonos. Vel quia habet multos sequaces: ita q̄ sine catholicorū periculo interfici nō possunt et tali casu heretici sunt tollerandi. et hoc aperte domin⁹ ostendit Marbei. xiii. vbi in parabola prohibuit colligi zizania: ne forte eradicantes zizania: eradicaret simul et triticum. Quando vero ex occasione hereticorū non imminet periculum bonis: sed magis tutela et salus tunc licite possunt occidi: vt dicit Aug. contra peremianū. Sicut enī si saluti totius cor-

poris humani expediat precisio alicui⁹ membri: puta cum est putridū vel corruptiū aliozū membrorū: laudabiliter et salubriter abscinditur. Ita cum quelibet persona singularis cōparetur ad totā cōmunitatē sicut pars ad totū. Si aliquis hō sit periculosus cōmunitati et corruptius ipius ppter aliquod peccatū: laudabiliter et salubriter occidit: vt bonum cōmune cōseruetur. modicū enī fermentum totā massā corrūpit. vt. i. ad Corin. v. Ad hec adaptari possunt not. per Tho. scda scde. q. lxxiii. arti. ii. et si hoc in alijs enozimib⁹ criminib⁹ locū habet fortius in crimine heresis: quod sua grauitate flagiciosissimū est: vt in prebiteris patet. eo maxime qz iuxta Aplm. ii. ad Tbimo. ii. heresis vt cancer dicitur serpere. Unde ressecanda est a principio: ne paulatim intima cordis corrodatur: et spiritualē vitā adimat: ressecande siquē sūt putride carnes et scabiosa ouis a caulis repellenda: ne tota domus massa: corpus: ardeat: corrūpatur: putrescat: intreat. Arrius in Alexandria vna scintilla fuit: sed qm nō statim oppressus ē: totum orbē eius flāma est populata. xxiij. q. iii. ressecande. Ioannes quoqz ap̄ls in canonica sua. Si quis inq̄t venit ad vos et hanc doctrinā nō affert: nolite eum recipere in domū: nec ei dixeritis. Qui enī dicit illi aue: cōmunicat operibus illius malis. Nec Ioannes que de scismaticis siue hereticis vitādis verbis docuit etiā factis exhibuit. Narrat enī de illo auditor eius vir sanctissim⁹ Policarpus: q̄ rpe quodā cum apud ephesum balneas lauandi gratia fuisset ingressus et vidisset ibi cherintum: exiliit continuo et discessit non lotus dicens. Fugiamus hinc ne et ipse balnee corruat in quibus Cherintus lauatur inimicus veritatis: de quo est textus. xxiij. q. i. ois qui. Adde pulchrum tex. ea. cā et que dignior. Unde et si in alijs criminibus occultis reueratur quis crimen proximi celare propter charitatem vt in. c. si sacerdos. de offi. ord. et i. q. i. christus. hoc tamen salit in crimine quod pertinet ad corruptiōem cōmunitatis spiritualē vel corpor-

ralem. Hoc enī casu tenetur quis illud
propalare testificādo vel denunciando:
vt dicit Tho. scōa scōe. q. lxx. arti. i. Jdē
sentit Immo. de testi. cogen. c. i. et ponit ex
emplum in heresi quod vt patet ex pre-
missis spirituale detrimentū inferre cō-
munitati est aptissimū. prodest etiā hec
punitio criminum reipublice vt ceteri
metu pene arceantur a similibus cōmit-
tendis. xxi. q. v. nō est innocentie. de vi.
et bone. cler. vt clericorū. et inde est qd vt
magis ista in plurimorū exemplum ve-
niant publice debēt malefactores puni-
ri. l. capitalium. §. famosos. ff. de pe. vii.
q. i. deniq. versi. turibula quoq.

Septima questio.

S Primo quero. Ad quē spe-
ctat iudicare de heresi. In
hoc distinguerem quia Aut
agitur de articulo nōdum deciso per ec-
clesiam. Aut de articulo iam deciso.
Primo casu iudicium spectat ad papā:
vt probat rex. xxi. q. i. quociēs. et c. hec
est fides. et c. i. de iura. calū. et c. maiores
de bap. qd etiam sacre scripture auctori-
tate ostenditur. Nam et saluator Petro
dixit: quem summū pōtificem constituit.
Ego pro te rogaui Petre vt nō deficiat
fides tua. et tu aliquando cōuersus con-
firma fres tuos. Luce. xxi. Et vbi xp̄us
discipulos interrogauerat: vos autē quē
me esse dicitis? Petrus respondit. Tu
es xp̄us filius dei viui. Math. xvi. Idē
etiā tenet sanctus Tho. scōa scōe. q. i. arti.
i. Et huius ratio est: quia vna fides de-
bet esse totius ecclesie. secūdū illud. i. ad
Corin. i. id ipm dicatis oēs et nō sint in
vobis scismata: quod seruari non posset
nisi questio de fide exorta: determinare-
tur per eum qui toti ecclesie preest: vt sic
eius sentētia a tota ecclesia firmiter te-
neatur. Illud idem sequitur Aug. de an-
chona in summa sua de potestate eccle-
sie. q. x. arti. i. et ii. et hoc satis figuratum
est Exo. xvi. vbi dictum est Adoy si qui
fuit rector iudeorum: sicut papa rector
est oium xp̄ianorum. Esto tu populo in
hīs que ad deum pertinent: vt ostendas

ei ceremonias et ritum colendi deum. Si
cut ergo omnes questionēs emergentes
de lege et de cultu dei: reseruabāt Adoy
si determinande. Sic omnia que sunt fi-
dei christiane spectant ad determinatio-
nem pape. Unde dicit Cirill⁹ in li. resau.
vt membra maneamus in capite: in no-
stro apostolico throno romano pontifi-
ce maneamus: a quo nostrū est querere
quid credere qd tenere debeam⁹. et Adā-
rimus in epistola orientalibus missa: di-
cit. omnes fines orbis terre qui dominū
sincere receperunt et vbiq. terrarum ca-
tholici veram fidem cōfiterentes: in ponti-
ficem romanorū tanquam in solē respi-
ciunt: et ex ipso lumine catholice et aplice
fidei recipiunt veritates: licet enī apud
alios forte posset esse profundior sciētia
ad ista decidenda quā in romanū pont.
Deest tamen eis potestas de hīs iudicā-
di et statuēdi: que in solo romano pōtifi-
ce residet vt predixim⁹. Laute tamē age-
ret papa si cum de istis dubius articu-
lus occurrit cōcilium generale faceret cō-
gregari: vt cum eius cōsilio decideret qd
esset tenendū et credendū. Sicut apli fece-
runt actuū. c. xv. quando insurrexit here-
sis illorū qui dicebant legē moysi simul
cū euāgelio obseruandā. Cōueniūt enī
Hierosolimis videre de verbo hoc. Si-
mile fuit in. c. firmiter. de sum. tri. et c.
dāpnamus. eo. ti. et c. vnicō eo. ti. li. vi.
et cle. vnica e. ti. Et hoc idem in oībus ar-
duis cōsulte esset agendum vt appare. l.
di. de eo. xcvi. di. bene quidē. xxv. q. v. ad
sedem. xxv. q. ix. quod quis integrum est
enī iudicium: quod plurimorū sententijs
confirmatur: de offi. deleg. prudentiam
in prin. xx. di. de quibus. L. de fideicom.
l. si. Est enī tāta in hoc pape potestas
q. si possibile foret qd angel⁹ de celo ali-
quid contra fidem doceret aut sentiret:
per papā iudicari et excommunicari posset
vt probatur ad Gal. i. c. Sed licet nos
aut angelus de celo euangelizauerit vo-
bis: preterquam quod euangelizauim⁹
vobis: anathema sit. Si tamen cōtinge-
ret papā errare in hīs q. sunt fidei tunc
dāpnari posset per cōcilium generale. vt
in. c. si papa. xl. di. cūz glo. et per glo. xv.

di sicut. 7. xix. di. Anastasius. 7. Inno. in
c. ex parte de verb. signi. 7. per docto. in
c. in fidei fauorem de here. li. vi. Nec per
hoc dicimus inferiorem dicere ius in su-
periozem cum papa sit maior concilio ge-
nerali vt in. c. significasti. de elec. 7. c. alio-
rum. 7. c. nemo. ix. q. iiii. quoniam cum pa-
pa incurrat heresim: definit esse papa: cum
non sit de corpore ecclesie pro quo e glo.
xxiii. q. in acatius. ergo 7. multo minus
potest dici gerere vices eius qui est caput
ecclesie. Et huic sententie generalis con-
cilij stari debet: vt pote que veritatem co-
riner indubitatam. Nam 7. si papa possit
errare in hijs que sunt fidei. Nam 7. le-
gimus aliquos romanos pontifices he-
resim incurrisse. vt patet in dicto. c. Ana-
stasius. xix. di. c. nunc aut. xxi. di. Tamen
concilium generale in tangentibus fide
errare non potest: 7. de hoc vere intelli-
gitur predicta auctoritas Luce. Ego pro-
te rogavi Petre vt non deficiat fides tua
dictum enim est ei in persona totius ec-
clesie. cui etiam consonat illud verbu sal-
uatoris nostri Matth. xxviii. Ego enim
vobiscum sum oibus diebus vsq; ad co-
sumationem seculi. Non siquidem tantu
Petre nec duodecim apostolis dictum
intelligitur: cum morte finierint dies su-
os: nec vsq; in finem seculi perseueraue-
runt: sed potius vniuersali ecclesie que in
finem est duratura que in generali conci-
lio representatur. 7. tante auctoritatis e
concilij determinatio in huiusmodi. qd
euangelium illa nominatur. vt patet ad
Gala. ii. quando Paulus dixit qd Pe-
trus non ambulabat ad veritatem euan-
gelij. Id tamen in quo paulus reprehe-
debat Petrum erat quod ipse subtrabe-
bat se agentibus nolens manducare de
cibus eorum: sed obseruabat ritus iudeo-
rum in cibis: propter timorem iudeo-
rum qui superauerant a Hierosolymis
hoc tamen non erat contra aliquod de
quattuor euangelijs: sed erat contra de-
terminationem concilij generalis quod
ab apostolis fuerat celebratu super hu-
iusmodi legalibus non seruandis. actus
xv. Ad qd etia ostendendu sola vniuersa-
lis synodus loquitur sub nomine spūs scī

vt ibi patet. Nam cum in eodem concilio fie-
ret diffinitio: dictu fuit. placuit spiritui
sancto 7. nobis. 7. istis verbis postmodu
vsa fuerunt generalia concilia que in eccle-
sia vniuersali fuerunt congregata: vbi er-
go talis assessor accedit locus errandi non
potest occurrere. Et si contrariu dicerem
nil certu esset in fide. Vnusquisq; eni se-
queretur opinionem suam 7. fluctuaremus
omni vento doctrine sicut paruuli: contra
Aplm ad Ephe. iiii. vbi ait qd xpūs de-
dit in ecclesia quosda aplos: alios pphe-
tas: alios vero pastores 7. doctores ad
consumationem sanctorum in edificationem
corporis xpi: donec occurramus oēs in
vinitatem fidei: 7. paulo post: vt iam non su-
mus paruuli fluctuantes 7. circumferamur
omni vento doctrine in nequicia 7. astu-
tia hominum ad circumuentionem erroris:
quasi velit qd cum fuerim⁹ in fide istorum
qui fidem ecclesie representant non fluctua-
bimus in doctrina fidei tanquam paruuli
Sed predictis videt ob stare. c. tria. iuncto
c. placuit. xxxvi. q. ii. 7. c. si. de rap. vbi ap-
paret qd illud qd circa mīmoniu non co-
trahendu inter raptorem 7. raptam fuerat
erronee per concilium statutū fuit postea
emendatū. Ad hoc tamen stat responsio: qd
illud non est despectand⁹ ad fidem in quibus
obtinet qd predixim⁹. Vel aliter dicendu
qd illud non fuerat erronee statutū. Is est
contra testimonia veteris legis: vt voluit
glo. 7. male in dicto. c. tria. Nam cum illud
esset preceptu iudiciale non obligabat in
lege noua: sed fuit correctus: qd pro hoc
tempore sic fuit visū legislatori: siue quia
sibi placuit qd sufficit. vt. §. sed qd prin-
cipi. insti. de iur. natu. 7. per Phum. v.
et ibi. Nec dixi submittēs me determina-
tioni sancte matris ecclesie. Aut quimus
circa ea que iam sunt per ecclesiam decisa:
7. tunc legat⁹ sedis aplice est corporis in-
dex vt. c. vt commissi. de here. li. vi. Item
epus poterit iudicare de questione fidei
7. contra hereticos procedere: 7. etia capi-
tulum sede vacante in. c. ad abolendam. de
here. in prin. 7. etia inquisitores per se-
dem apostolicam deputati. in. c. p. hoc 7. c.
vt inquisitionis. de here. li. vi. 7. cle. i. eode-
m. Per hoc eni qd papa deputat inquisi-

sirores super heretica prauitate non videtur facultatem super his procedendi ordinarijs tollere vt in dicto. c. per hoc. Ex quo infertur qd per potestatem datā delegato ad vniuersitatem causarum nō videtur etiā in illis causis abdicata potestas ab ordinario. hoc colligitur ex illo tex. iuncta glo. que vult qd inquisitor heretice prauitatis dicitur esse delegatus ad vniuersitatem causarū. ex quo habes optimam limitationem ad .c. studiisti. de offi. le. vt nō habeat locum in delegato ad vniuersitatem causarum. pro quo est glo. in dicto. c. per hoc. facit in simili qd nō. Bar. in. l. i. de offi. perfec. vt. vbi tenet qd licet in ciuitate fiat vnus officialis super dampnis datis vel super habundantia: nō tamen propter hoc tollitur iurisdictio quam habet potestas qui habet vniuersalē iurisditionē. pro quo bene facit tex. in dicta. l. i. et in. l. si. iuncta glo. de iuris. om. iu. et glo. in. c. in galiarum. xxv. q. ii. Hoc tamen limita veruz esse quorū vnā iurisdictio subalterna tur alteri vt in exemplo predicto. Si tamen ille specialis iudex esset superior generalis: vt puta iudex deputatus per statutum super causis appellationū et nullitatum: tunc generalis iudex non se intro mittit de speciali. Idem etiam si non se habet tanquā superior sed tanquā differens specie: vt est iudex insinuationū: de testa. consulta diuina. ita determinat Bar. in. l. vnica. ff. de offi. consu. Poterit etiam cognoscere de crimine heresis delegatus ab episcopo deputatus: aut a capitulo sede vacante vt in cle. i. §. i. et in cle. ii. de here. Debet tamē talis inquisitor: ac etiam delegatus annum quadragessimū attingere vt est tex. in dicta cle. ii. in prin. cum glo. ex quo limitatur. c. cum vicesimum de offi. deleg. Idem si sit delegatus a papa cum tex. dicte cle. generaliter loquatur. ¶ Sed an inquisitor possit committere vices suas. Solutio glo. in dicta cle. ii. arguit pro et contra. Finaliter tenet quid sic per illum tex. et per tex. in cle. i. §. pozro. eo. ti. et hanc opinionem tenet communiter doctores. Sed dubium est de vicario generali episcopi

aut capitulo sede vacante. et dicendum est secundum Lapum et Jo. de ymo: in dicta cle. i. de here. quod non poterit sine speciali commissione episcopi de hoc crimine cognoscere per tex. in. c. licet de offi. vica. li. vi. Est autē tam lata istorum potestas quod contra quoscūq; etiam quantūcūq; exēptos poterunt procedere et eos de hoc crimine condēpnare: nō obstante quocūq; priuilegio exēptionis vt in. c. ad abolendam. §. si. de here. Fallit tamē hoc in episcopis contra quos procedere nō possunt inquisitores: nisi expresse hoc sibi committatur. vt in. c. inquisitores. eo. ti. li. vi. Debent tamē nunciare Romano pōtifici si illi de hoc crimine ifamati siue suspecti existat vt dicit ibi tex. Credere tamē qd vbi esset suspecti fuga. carcera ri possēt vt ad papā remitterēt: vt in. §. audiet. in aut. de deselo. ciui. coll. iiii. Et quod faciūt nor. per Bar. in. l. magistratibus. ff. de iuris. om. iu. ¶ Sed quæro iuxta hoc an ille tex. procedat tantū in inquisitoribus: an etiam locum sibi vendicat in ordinarijs de hoc crimine inquirentibus. Ego putarem quod tantū in inquisitoribus locum habeat: nō autē debet extendi ad episcopū aut ad capitulum sede vacante: cum de ipis non loquatur: nec per hoc quod sint episcopi qui heresim incurrunt effugiunt iurisditionem episcopi. in cuius territorio delinquit. Pro quo est glo. in. c. ibi eni iii. q. vi. et in. c. i. de rap. et per Inno in. c. cum inferior. de maio. et obe. ¶ Ulterius iuxta idem querit: an episcopus possit procedere contra inquisitorem: si heresim incurrat. Lapus Abb. in dicto. c. inquisitores: dicit qd nō: durante officio nisi crimen esset adeo notorium qd nō requireretur cause cognitio. de fil. presbi. qm. Idem sequitur ibi Domi. hec opinio posset etiam iustificari per ea qd nor. Bar. in. l. si. ff. de re. diui. vbi tenet qd si duo sint domini insolidum alicuius castri et vnus delinquat: non poterit puniri a cōdomino quia nō habet in eum iurisditionem. Nam par in parem nō habet imperiū de elec. i. c. innotuit. Sed hoc nō obstante ego credere indistincte posse

dici q̄ possit contra eum super huiusmo-
 di crimine procedere: cum istud sit deli-
 ctum per quod perditur iurisdictio ipso
 iure. Pro quo faciunt not. in predicta
 materia per Bar. in l. qui iurisdictioni
 ff. de iurisd. om. iudi. in additi. et ponit
 exemplum in crimine lese maiestatis. l.
 de digni. l. si gradatim. et l. quotiens. li.
 vii. l. de offi. rect. prouin. l. ii. ubi videt
 glo. eo etiam casu quo delinqueret in ma-
 le procedendo in officio: indubie posset eū
 punire: cum ordinarius delegatum apo-
 stolicum male se gerentem in causa sibi cō-
 missa punire possit: sic tamen vt ex hoc
 iurisdictio eius non impediatur: iuxta
 not. per doc. in c. si. de rescrip. et per Ly.
 et legistas in aut. qua in puincia. l. ubi
 de cri. agi. oportet. In processu autē su-
 per hoc crimine faciendo episcopi et inqui-
 sitores apostolice sedis habent exhorta-
 tionem a iure in virtute sancte obedi-
 tie: et sub interminatione maledictionis
 eterne vt cōtra suspectos vel diffamatos
 de huiusmodi prauitate: districte et pro-
 pre procedant. sic tamen q̄ maliciose et
 fraudulenter hoc nefandum crimē falso
 alicui non imponāt. q̄ si odij gratie vel
 amoris: lucri aut cōmodi tēporalis ob-
 tentu contra iusticiam et conscientiam su-
 am omiserint contra quemquam proce-
 dere ubi fuerit procedendum super hu-
 iusmodi prauitate: Aut obtentu eodem
 prauitatem ipsam alicui imposuerint ac
 eū super hoc presūperint quoquo modo
 verare: preter alias penas pro qualita-
 te culpe eis imponēdas. Episcopus autē
 superior suspensionis ab officio per tri-
 ennium. Alij vero excommunicationis sen-
 tentiā eo ipso incurrāt a qua quidē exco-
 municationis finis q̄ eā icurrerint: nō nisi
 p̄ summū pontificē poterunt: preterquā
 in mortis articulo. et tunc satisfractione
 premissa obolutionis beneficium obtri-
 nere: nullo in hac parte priuilegio suffra-
 gante. De quo est tex. in de. i. §. verū. de
 here. Insuper si quis episcopus in expur-
 gando hereses de sua diocesi negligens
 fuerit vel remissus cum id certis iudicijs
 apparuerit: deponēdus est ab officio epi-
 scopali: et in locum ipsius alter substituē-

dus est: qui velit et possit hereticam con-
 fundere prauitatem. de heret. excommuni-
 camus. in. fi. Ex quo manifeste apparet
 quam damnabiliter et cum quanto ani-
 marum suarum periculo episcopi et alij
 ad quos huiusmodi inquisitio spectat
 tam detestandum facinus persequi ac pu-
 nire omittant. Inferiores autē prelati de
 hoc crimine se intromittere nequeunt: cū
 superioribus prefatis sit reseruatus vt
 prediximus. Potestates autē siue domi-
 ni temporales ac eorū officiales de hoc
 crimine cum sit mere ecclesiasticum se in-
 tromittere nequeunt: vt de eo cognoscāt
 aut iudicent aut incarceratos ab episco-
 po et inquisitore a carcere liberent. execu-
 tionem tamen super hoc crimine fiendā
 sibi a iudicibus ecclesiasticis predictis
 iniunctam adimplere nō detractent: aut
 eorum iudicium seu sententiā directe vlt
 indirecte impedire quoquo modo nō pre-
 sumant. Si quis vero de prefatis secula-
 ribus iudicibus contra predicta fecerit:
 aut prefatis episcopo et inquisitorib⁹ in
 predicto fidei negocio se opposuerit: siue
 illud quouis modo impedierit: et qui sci-
 enter in predictis dederint auxilium: cō-
 silium: vlt fauorē. excommunicationis sententiā
 incurrat ipso iure quam si per annū ant-
 mo sustinuerit indurato ex tunc velut he-
 reticus condempnetur. c. vt inquisitionis
 §. si. de here. li. vi.

Questio octaua.

O Crauo quero de ordine: qui
 debet teneri p̄ iudices in pro-
 cedendo contra hereticos. Ad quod di-
 cendum q̄ in primis clerum et populum
 cōuocabunt exponendo eis inquisitionē
 quam facere intendunt. Auxilium quoq̄
 et consilium et fauorem ab ipsis petēt. c.
 vt cōmissi. in. §. i. de here. li. vi. et solent in-
 quisitores primo ire ad episcopum loci
 vel vicarium et ostendere eis facultatem
 et auctoritatem suam: et rogare q̄ congre-
 get clerum. quo congregato ostēdunt eis
 litteras et facultatem predictas: sermo-
 nem faciunt et eorum auxilium et fauores
 postulant. Postea simile faciunt cū po-
 b

testate siue correctore ciuitatis et cōsilio
siue in hispanice loquamur consistorio.
demum cōuocant totam contionem po-
puli: et habito sermone ad populū idem
faciunt vt p̄diximus. Postea interpo-
latim inquisitor facit sermones ad popu-
lum de fide. Et cōueniens est q̄ ad min⁹
due monitiones p̄mittantur cōtra om-
nes hereticos: vt relictis erroribus suis
ad fidem catholicam reuertantur: et ad
ecclesie gremium redeant: que tanquam
pia mater nō claudit gremium redeunti
vt. c. super eo. de here. li. vi. Et pro hīs
monitionib⁹ satisfaciatur auctoritas Apo-
stoli ad Titum. iiii. vbi dicit hereticū ho-
minem post vnam et secundum admoniti-
onem de vita. ad idem. xxi. q. i. que di-
gnior. et. q. iiii. dixit apostolus. Inquisi-
tores etiam et habūdanti. cōsueuerūt ad-
dere tertiam monitionem vt magis pro-
cessus suos videātur iustificare. In quī-
bus monitionibus quarum singule de-
cem dies cōtinent monent eos ad cōuer-
sionem: et reuertentibus promittunt be-
nignam misericordiam. Quibus pactis
procedendū est ad inquisitionē: recipiē-
do in vnaquaq; parrochia iuramentum
a rectore parrochiali: et ab alijs probis
et honestis viris. et si illi deponāt aliquos
de parrochia fore hereticos: aut diffa-
mātos siue suspectos: cōsueuerunt secre-
to eos coram se vocare et secreto ad con-
uersionē monere. et vbi necesse voluerint:
proceditur contra eos secundū formam
iuris: qui processus determinatur aper-
te per tex. in cle. i. §. i. de here. vbi tex. di-
cit q̄ procedendū est per diocefanos epi-
scopus et per inquisitores a sede aposto-
lica deputatos simul cōuenientes. Sūt
tamē quedā que possunt vnus sine alio
agere: vt pote citare arrestare: seu capere
accarceri mancipare. etiā ponendo in cō-
pedibus vel maniciis ferreis prout secu-
dum deum viderit expedire. Poterit eti-
am inquirere quisq; p̄dictorū sine al-
tero cōtra illos de quibus viderit inqui-
rendum. dīro tamē carceri mancipare si
ue arto qui magis ad penā quā ad custo-
diam videatur: aut tormentis suppone-
re eos cōtra quos proceditur: aut diffi-

nitinā sententiā ferre cōtra eos nō pote-
rit episcopus sine inquisitore: aut inqui-
sitor sine ep̄o: aut eius vel capituli sede
vacante super hoc delegato. qd̄ tamē in-
tellige dūmodo ad inuicem copīā habere
valeant infra octo dierum spaciū post
quā inuicem se requisierint. Si autē cō-
uenire non potuerint propter p̄missa
tunc inquisitor ordinario: vel ecōtra or-
dinarius inquisitori poterit super p̄-
missis cōmittere vices suas vel per litte-
ras significare eidē suum consiliū vel
assenſum vt dicit ibi tex. et vt cum maiori
puritate et integritate res agatur. Inbi-
bitum est inquisitoribus et tam ip̄orum
q̄ ep̄orū a capitulorū sede vacante dele-
gatis siue cōmissarijs: ne pretextu inqui-
sitionis officij qui bus suis modis illicitis
ab aliquib⁹ pecuniā extorqueant: et si se-
cus fecerint eo ipso sententiā ex cōmunica-
tionis incurrūt. a qua nō possunt absol-
ui p̄terquā in mortis articulo: donec
plenariā satisfactionē fecerint hīs a qui-
bus extorserūt a qua satisfactiōe nullis
pactis aut priuilegijs aut remissionibus
poterunt liberari. et ne hoc latere possit:
notarij et officiales dicti officij nec nō fra-
tres et socij inquisitorū ip̄orū et cōmissari-
orū qui dictos inquisitores aut cōmissa-
rios secrete p̄dicta nouerint cōmississe.
si indignationē dei et sedis aplice offensā
voluerint euitare: grauiter ip̄os arguere
et corrigere studeāt in secreto. q̄ si taliter
ea sciuerint vt probare valeant p̄latis
inquisitorū et cōmissariozū eorundē stu-
deant nūciare. vt in cle. ii. co. ti. P̄dēra
tamē illū tex. qui nō loq̄tur de ep̄is. vnde
licet ip̄i ab hīs debeant abstinere. nō tñ
pena p̄dicta: haberet locū in illis cū non
sit expressum. voluit enī dignitati eorū
deferre. vt in. c. sane. io. ii. de offi. deleg. et
in. c. ii. eo. ti. li. vi. ita tenet glo. in dicta
cle. ii. quā sequūtur ibi cōmuniter docto-
res. Ep̄us tamē nō debet aliqd̄ habere
propter inquisitionē nec partē aliquam
de deputatis inquisitionis officio vt pa-
ter in extrauagan. Boni. ex eo. §. pe. ita
tenet Jo. an. in c. fi. §. i. de here. li. vi. Cō-
sidera etiā circa idē q̄ tex. ille p̄biber illi
citras extorsiones: nō tamē per hoc tollit

penas pecuniarias: applicandas officio imponi et erigi secundum glo. ibi circa quod dicit Alvar. quod bene possunt in culpatis de hoc crimine imponi penitentiae in pecunia pro pauperibus: vel alijs pijs operibus vt. c. accusatus. §. de questionibus. et §. si vero. de hereti. li. vi. Refert etiam fratrem aluarum hispanum tenuisse quod hanc multam pecuniariam inquisitores imponunt quotiens aliqui proferunt verba heretica: aut ludendo: aut ex ira: aut ex fatua simplicitate et ignorantia quam tamen excusationem non habet. Et hijs casibus et similibus possunt pecunialiter puniri. Nam et ecclesia hoc facit. xxiii di. quamquam. de iude. ad liberandam de raptu. in archiepiscopatu. Item inquisitores possunt hereticis conuersis penas commutare vel minozare in. c. vt commissi. de here. li. vi. Nam et alias iudex ex certis causis minozat penam. ff. de penis. aut facta. §. si. Item pro hoc facit littera dicte cle. ii. a contrario. per hoc enim quod dicitur quod modis illicitis non possunt extorqueri pecuniam ergo licitis sic. de presump. none. xxv. di. qualis. ff. de iudi. cum pretor. Item quia dicta cle. ponit verbum extorqueri quod sonat in virtutem violentie vel fraudis ergo secus si iuste condempnentur: sed caueant secundum eum ne imburseant quia reputaretur extorsio: sed dent pauperibus vel applicent officio inquisitionis. in cle. statutum de elec. de presump. litteras de offi. ordi. dilectus. Idem per omnia sequitur do. Card. in dicta cle. ii. cum in cle. ad nostrum. in si. eo. ti. ¶ Sed quod iuxta predicta: verum inquisitores possint recipere modica exentia que consistunt in esculentis et poculentis mera liberalitate oblati que paucis possunt consumi diebus et veritas huius questionis pendet ab illa. An alij iudices possint ista recipere. In quo fuit varietas inter doctores. nam glo. in l. plebiscito. ff. de offi. p. si. tenuit quod licet olim illud licitum esset per dictam. l. et per. l. solent. ff. de offi. p. co. su. tamen hodie illud est immutatum per iura noua et correctum. Sed Bar. in dicta. l. plebiscito. post Guil. tenet opinionem contrariam. Sed in aut. vt iudi. sine

quoquo suffra. §. scriptum. tenet opi. dist. cre glo. quod etiam tenet glo. in dicto. §. et dicit quod lex plebiscito et alia iura que inueniunt contrarium possent habere locum in defectum sui salarii. et tunc etiam modicoriter et a sponte dantibus vt innuit tex. in dicto. §. et glo. in dicta. l. plebiscito. Predicta dicit fore vera in iudice ordinario. sed iudex delegatus indistincte potest secundum eum accipere esculentum et poculentum quod paucis consumi possit diebus: dummodo mera liberalitate sit oblatum. vt. c. statutum. §. isuper. de rescrip. li. vi. Et istam opi. sequitur Bal. in dicta. l. solent. licet non ita plene distinguat: et opi. istorum doctorum satis est conformis legibus ordi. hispanie: que indistincte prohibent iudicibus ne aliquid a partibus recipiant. Adiungit tamen Bal. ibi quod pro quibusdam minimis non offenditur lex vt pro vno pari fascianorum vel pro duabus fialis maluafie. ff. de condi. et demon. l. quauis. quia pro tam paruo iudicis animus non flectitur. Ad quod etiam ego induco tex. c. et si questiones. de simo. vbi pro modico voluntarie oblato in collatione rei spiritualis non committitur simonia: licet in spiritualibus omnis traditio et promissio cessare debeat. Adde glo. not. xi. q. iii. non licet. Ex quibus inferitur ad decisionem questionis propositae quod cum inquisitoribus et commissariis sint deputati redditus officij: et sic in eis militet ea ratio que in ordinario: presertim quia cum sint delegati ad vniuersitatem causarum. vt not. in. c. per hoc. de here. li. vi. naturam ordinariam sapiunt secundum glo. de appl. cum causam. Idem in eis quod in ordinariis erit dicendum. ¶ Alteri? quod circa premissa in quo territorio sit hereticus de hoc crimine conueniendus. Ad hoc responderetur per tex. in. c. vt commissi. §. i. de here. li. vi. quod in loco vbi heresim incurrit etiam si ad aliam iurisdictionem se conferat. Sed an in loco illo ad quem se transtulit poterit conueniri. Dic quod sic. vt dicit ibi glo. cum etiam ibidem censetur delinquere heresim illam retinendo. facit in simili quod not. Bart. in. l. si dominum. ff. de fur. et l. si abducta. l. c. et l. sed nec legatari. ff.

De condi. furti. vbi tenet qd si aliquis fecit furtum Florentie et reperitur Paru-
tu cum re subtracta poterit ibi conueni-
ri. s. Parusij. Nam sic mutatione domi-
nij nascitur noua actio furri ad penam
applicandā parti sic mutatione territo-
rij et iurisdictionis noua nascitur actio
siue accusatio furri ad vindictam publi-
cam per dictam. l. si dominium.

Questio nona.

¶ Uno quero: cōtra quos pos-
sit procedi obreū huius cri-
minis. Dicendum est qd contra hereticos
credentes fautores et receptatores eorū
vt in. c. vt officium. in prin. et c. vt inquisi-
tionis in prin. de here. li. vi. Qui aut di-
cantur heretici determinat tex. in. c. ad
abolendā. in prin. eo. ti. in volumine. De
quo tamen vide que late scripsi supra in
primo mēbro. Inter ceteros aut ille qui
diceret prinaciter qd exercere vsuras non
est peccatū: hereticus iudicaretur in de.
vnica. s. pe. de vsur. Item qui propter cō-
tumaciam in causa heresis excommunicat
si per annum in excommunicatione persi-
stat: est velut hereticus cōdemnandus
in. c. cum cōtumacia. de here. li. vi. Et ne-
dum contra hereticos procedi potest: ve-
rumetiam cōtra suspectos et infamatos
de heresi. vt in dicto. c. vt officiū in prin.
et de huiusmodi suspicionem est exemplum
in casu. c. si. de penis. contra illū qui diu
in excommunicatione etiam pro qualicum-
q; causa inflicta perseuerauit et in simi-
libus. De sortilegijs vero et diuinationi-
bus nō se poterunt inquisitores intro-
mittere: nisi heresim sapiant manifeste.
vt. c. accusatus. s. sane. de here. li. vi. Ex
hijs inferitur ad questionē. Quidā fra-
ter professus exiuit ordinē et accepit vxo-
rem: An inquisitor heretice prauitatis
possit de hoc cognoscere. Butri. in. l. iiii.
C. de sum. tri. distinguebat: quia aut ac-
cepit eam clam et presumitur dolose hoc
fecisse et nō per errorem: et sic contra eū nō
poterit procedere. Aut accepit palam: et
eo casu nō presumitur in dolo s; erronee
hoc fecisse: putās sibi licere et qd erret in

fide: et sic cognitio pertinebit ad inquisi-
torem. Idem sequitur Panor. in. c. cum
quidā. de iure. iurā. et i suo cōsilio. lxxviii.
Inferet etiā ad aliā questionē. An inqui-
sitor heretice prauitatis possit procedere
cōtra illum qui binas nuptias contra-
xit itaq; viuente prima vxore duxit secu-
dam: et Lapus abbas in dicto. s. sane: di-
cit qd fuit cōsultum qd sic: quia videtur
cōmittere cōtra vnū de sacramētis eccle-
sie: et per cōsequēs hereticus est habēdus
de here. ad abolendā in prin. Idem seq-
tur ibi Dominicus: sed ego distinguere
vt supra proxima questionē. An scz clam
vel palā illud fecerit: et per hoc poteris
ad multa similia respondere. ¶ Alteri
us qro circa pmissa: an inquisitores pre-
fari pcedere possint cōtra diuinatores et
sortilegos. Ad hoc dicendū est qd nō: nisi
heresim sapiāt manifestā vt pcedim:
quādo aut dicant sapere heresim: est sa-
tis difficile diffinire. Sed Oltra. cōsili-
cor. volēs hoc determinare dicit: qd si qis
per inuocationē demonis vult aliqd fu-
turum scire: hoc heresim sapit manifeste
qz vult demoni attribuire qd soli deo ē
referuatū. iuxta illud Isaye. xli. Annun-
ciate nobis q futura sunt et dicem⁹ quia
dij estis vos. Idē tenet Jo. an. in addi.
ad specu. ti. de sortile. et hoc casu potest i-
telligi tex. xxvi. q. v. epi in prin. vbi pcedi
dictos appellat hereticos. Nō tamē ego
crederē hoc esse ver⁹ sic simpliciter loquē-
do. Sed pro veritate huius cōsiderādus
est: qz futura dupliciter cognosci possunt
Vno quidez mō in suis causis. Alio mō
in se ipis. Cause aut futuro: tripliciter
se habēt. Quedā enī producūt ex necessi-
tate et semper suos effectus: et huiusmodi
effectus futuri per certitudinē pñosci et
pñunciari possunt. ex cōsideratione su-
arum causarū: sicut astrologi pñunci-
ant eclipses futuras. Quedā vero cause
producūt suos effectus nō ex necessitate
et semp sed vt in pluribus raro tamē de-
ficiunt: et per huiusmodi causas possunt
pñosci effectus futuri: nōquidē per
certitudinē sed per quādā cōiecturā: Si-
cut astrologi per cōsiderationē stellarū
quedā pñoscere et pñunciare possunt

de pluuijs et siccitatibus: et medici de sanitate vel morte. Queda vero cause sunt que si secundum se considerentur habent se ad utrumlibet: quod precipue videtur de potentijs rationalibus que se habent ad opposita secundum Philosophum: et tales effectus vel etiam: si qui effectus ut in paucioribus casibus accidunt ex naturalibus causis per considerationem causarum prenosci non possunt nisi in seipsis considerentur. homines autem huiusmodi effectus in seipsis solum considerare possunt dum sunt presentes: sicut cum homo videt forte currere vel ambulare. Sed considerare huiusmodi antequam fiat est proprium dei: qui solus in sua eternitate videt ea que futura sunt tanquam presentia: et de hoc intelligitur preinducta auctoritas Isaie. Annunciate nobis et cetera. Si quis vero huiusmodi futura prenoscere aut prenunciare quoquo modo presumpserit: nisi deus reuelare manifeste usurpat sibi quod dei est. Nec ponit sanctus Theodosius secunda secunda. q. xcv. ar. i. de quo etiam videtur eundem secunda secunda. q. clxxii. arti. i. cum agit de prophetia: et in summa contra gentiles li. iii. ca. cliiii. ubi subiungit Quod maligni spiritus veritatem fidei corrumpere molientes: Sicut abutuntur operatione miraculorum ut errorem inducant hominibus et argumentum vere fidei debilitent: non tamen vere miracula faciendo: sed ea que hominibus miraculosa apparerent ita etiam abutuntur prophetica prenotificatione: non quidem vere prophetando sed prenotificatione aliqua secundum ordinem causarum huiusmodi occultarum: ut videatur futura prenoscere in seipsis quod hominibus persuaderet qui occultas rerum causas non cognoscunt. Predicti siquidem spiritus subtilitate intellectus sui: magis possunt cognoscere quam homines: quoniam et qualiter effectus naturalium causarum impediri potest et causas effectus aliquos occulte producetes: et ideo in prenotificatione futura: mirabiliores et veratiores apparent quam homines quantumcumque scientes: hec ille. pro quibus allego bonum tex. xvi. q. v. sciendum. unde quidam astrologi qui homines diuinos se generibus ostentare volunt cum videant Quod per principia illius scientie de futuris actibus hominum qui ex arbitrij

libertate procedunt aliquod certum seu firmum determinare non valent: cum enim intellectus aut ratio non est corpus nec actus organi corporei: et per consequens nec voluntas que est in ratione ut patet per Philosophum. iii. de anima. Nullum autem corpus potest imprimere in rem incorpoream: ex quo sequitur Quod impossibile est corpora celestia directe imprimere in intellectum et voluntatem: sed tamen indirecte in quibusdam bestialibus hominibus qui rationem et intellectum subiciunt appetitui sensitivo: huiusmodi vani homines et insani recurrunt ad demones: a quibus per quedam occulta pacta multa de futuris intelligunt. Unde Augustinus secundo super geneseos ad litteram dicit fatendum est quoniam a mathematicis vera dicuntur instinctu quodam occultissimo dici quod nescientes bene mane mentes pariuntur. quod tamen ad decipiendos homines fit: spirituum imundorum et seductorum operatione: qui quedam vera de temporalibus rebus nosse permittunt. Unde concludit Quia propter bonum christiiano siue mathematici siue quilibet impii diuinantium et maxime dicentes vera: cauendi sunt ne consortio demoniorum animam decepta pacto quodam societatis irretiat: et pondera illud quod Augustinus dicit illos diuinares qui vera dicunt: maxime fore vitandos. Demon enim qui intendit perditionem hominum. et iuxta apostoli Petri vocem: Tanquam leo rugiens circuit querens quem deuoret: Sepissime in suis responsis vera dicit: ut homines assuefaciat ad hoc ut ei credatur. Unde Urbanus exponens illud quod habetur Luce. iiii. increpauit illum dicens. Obmutescere dicit quamuis vera fateretur demon: contempsit tamen christus eius sermonem ne simul cum veritate etiam suam iniquitatem promulget: ut nos etiam assuefaciat ne curemus de talibus: etiam si vera loqui videantur. Rephas enim est ut cum assit nobis scriptura diuina: a diabulo instruemur. Interdum etiam deus permittit ea que a demonibus predicuntur euenire: ut ipsi qui hoc audiunt et vident probentur et appareat quali fide sunt vel deuotione erga deum. sicut in deuterio. legitur: Ad opes ex precepto domini populo precepisse

b iii

dicens. Si surreperit in medio tui propheta. aut qui dicat somnium se vidisse et predixerit signum atque portentum. et venerit quod locutus est. non audies verba prophete aut somniatoris. quia temptat vos dominus deus vester. ut palam fiat utrum diligatis eum an non. in. c. nec mirum. xvi. q. v. qui est tex. Augu. Similiter quoque demones se habent in operariis omnibus. Operantur enim quedam secundum ordinem naturalem. cum propter subtilitatem ingenij sui. naturas rerum occultas sciant que hominibus propter grossiciem ingenij miraculosa videntur. eo quod illorum causas non attingunt. non tamen demones preter nature ordinem quicquam efficere possunt. de quo optimus tex. Augustini in dicto. c. nec mirum. Quibus premittis quo ad questionem propositam videtur dicendum. quod si quis inuocans demones vel sortilegia aut diuinationes exercens. credit demones aliqua de futuris scire. ad quorum cognitionem non pertingunt. aut in operabilibus credit eorum virtutem ad aliqua se extendere. ad que secundum rei veritatem se non extendit. huiusmodi error cum pertinacia heresim induceret. Et sic intelligo tex. in dicto. c. epi. ad quod etiam bonus tex. ea. causa. q. vii. non obseruetis. quod satis aperte dominus insinuat re voluit deuter. xvi. ubi iter abominaciones gentilium predica maleficia et sortilegia connumerat. Si vero ista credulitas falsa cessaret. licet res sit valde illicita. non tamen heresim saperet. cum discessum a fide non haberet in quo ratio heresis consistit. ut ex superioribus patet. Ex quibus manifeste deprehenditur quod magnus instet periculum hijs qui ad has vanitates et insanias falsas se conuertunt. Ex huiusmodi etiam dampnanda cum demonibus societate detestabile ydolatrie scelus sepius incurritur. Demon enim superbie caput. summoque ab hominibus adorari desiderat. ut patet Eldarbei. iiii. Unde quibusdam audissimum hijs vanitatibus deditis. taliter persuadet. et talibus modis eos allicit ut sacrificium vel reuerentiam ei exhibeant. Contra quos dicit Isaie xxxiii. dixistis percussimus sedus cum mor-

te et cum inferno fecimus pactum. et in summa. qui talibus socijs se immiscet non valet illis euadere. Alterius quero. an inquisitores prefati possint procedere contra iudeos. qui inducunt christianos ad eorum ritum. aut eos defendunt. occultant. et font in dictis erroribus. et dicendum est quod sic. secundum Dora. confi. xvi. Idem tenet Jo. an. in. c. contra christianos. de bere. li. vi. in noui. quod dicit ex extraua. Grego. et Elem. clare patere. que quidem extraua. reseruate sunt in suo vigore per. c. fi. in prin. eo. ti. et li.

Questio decima.

Decimo quero. quibus modis procedi possit contra hereticos ad puniendum eos de heresi. Ad quod dicendum quod tribus modis. scilicet accusando. inquirendo. et denunciando. ad de et quartum scilicet per viam notorij. De primis tribus est tex. de accu. super hijs in prin. et c. licet beli. de simo. De ultimo est textus in dicto. c. licet beli. Pro evidetia primi aduerte quod et si accusatio nis genus illaudabilis intentionis esse dicatur. ut in. c. si quis eps. ii. q. vii. de quo per glo. ii. q. vi. c. decreto. Illud tamen debet intelligi quo ad vulgi opinionem. alias enim presumitur quis bono zelo accusare de dol. et contu. veritatis. Ex charitate enim debet accusatio provenire de accusa si quis eps. et non zelo vindicte private aut odij personalis eo. ti. accusasti. et qui accusat. publice salutis custodiam gerit. L. de famo. libel. l. vna. Pro quo vide bona glo. in dicto. c. si quis eps. ii. q. vii. et si in omni crimine hoc procedat. a fortiori in huiusmodi crimine heresis quod grauissimum est ut ex superioribus patet. cum etiam in opprobrium dei cedat. cuius opprobria dissimulare non debemus. quia ipse nostra deleuit. ut in. c. in non nullis. de iude. Et licet regulariter laicus clericum accusare non possit ut. c. i. et ii. et quasi per totum. ii. q. vii. et de accu. c. cum p. Tamen fallit hoc in crimine heresis ut voluit glo. ii. q. vii. in sum. Est et aliud speciale in hoc quod regulariter non potest rec-

di ab obedientia prelati instituta accusa-
tione aut iudicio contra illum. viii. q. iiii.
nōne. Fallit tamē in hoc crimine: nā etiā
ante institutā accusationē recedi potest a
plato heretico: iuxta glo. c. sacerdos. ii.
q. vii. 7. c. cum nō liceat. de prescrip. Est
etiam 7 aliud: Q̄ quāquam in alijs crimi-
nibus accusator in publicum prodire de-
beat. iiii. q. ix. c. non oportet. 7. c. habetur
7 inscriptionē facere vt. l. libellozū. ff. de
accusa. 7. l. d. crimē. L. q̄ accusare nō p̄nt
7. l. pe. L. de. accu. 7. c. super hys. e. ti. 7
c. licet heli. de simo. 7 simile carceris cu-
stodiaz subire. L. ea. l. si. Speciale tamē
est in hoc crimine Q̄ vbi propter potentia
personarū contra quas proceditur: vide
aut eps vel inquisitores graue periculū
imminere: si cōtingat fieri publicacionem
nominū eorum qui accusant: procedi po-
terit eorum nominibus sub secreto serua-
tis vt in. c. fi. §. iubem⁹ de here. li. vi. serua-
ta forma illius. c. adde etiam Q̄ heretic⁹
hereticum accusare potest. ii. q. vii. si here-
ticus. 7 per glo. xxi. q. iiii. ipsa pietas.
quod in hoc crimine speciale est: cum ali-
as regulariter criminofus criminofum
accusare nō possit. iiii. q. vii. c. qui siue. 7
c. pastoralis. 7 de accu. c. i. Quo autē ad
inquisitionis ordinem si specialiter con-
tra aliquem infamatum de hoc crimine
procedatur: procedendū est iuxta formā
e. qualiter. lo. ii. §. debet de accu. Si autē
generalis inquisitio fiat in ciuitate vel
diocesi: tūc ex testibus in illa generali in-
quisitione examinatis: etiā si sufficiēter
contra aliquē deponāt: nō poterit ille cō-
demnari: sed oportet Q̄ eo nominatim
vocatō 7 data sibi copia defensionis con-
tra eum procedatur. 7 iterum probatio-
nes sufficientes fiant vt voluit Inno. de
elec. bone. lo. i. 7 spec. ti. de no. cri. i. prin.
ymo ex talib⁹ probati. in generali inqui-
sitione habitis: ad huc ad torturam non
posset pcedi: iuxta doctrinaz Bar. in. l.
fi. ff. de questio. Quantū autē ad denunci-
ationē: dicendū est Q̄ precedere debet euā-
gelica monitio: iuxta illud euangelij. Si
peccauerit i te frater tuus 7 cetera. ii. q. i.
si peccauerit de iudi. nouit. 7 qui hāc mo-
nitionem non pmitteret a denunciatio

nē repelleretur. de accu. c. ii. 7. c. qualiter
lo. ii. 7. c. super hys. hoc tamen limita ve-
rum cum peccatum esset occultum secus
aut si publicum: Nam eo casu premoni-
tio non requiritur: secundū illud aposto-
li. i. Th. v. Peccantem coram oībus ar-
gue vt ceteri timorem habeant. quod in-
telligit de peccatis publicis vt dicit Au-
gusti. in li. de verbis domini. Item in he-
resi occulta vbi posset imminere pericul⁹
in dilatione: vt quia est aliquis heretic⁹
occultus qui priuatim homines a fide a-
uertit. Aut sit tractatus occultus quō ci-
uitas tradatur hostibus quod etiam ce-
lerrimum ex optat remediū. Hys casi-
bus alio etiam non expectato: statim pro-
cedendū est ad denunciationem: nisi for-
te aliq⁹ firmiter estimaret Q̄ statim per
secretam admonitionem huiusmodi ma-
la posset impedire: vt dicit sanct⁹ Tho-
mas scda scde. q. xxxiii. arti. vii. 7. iiii. senten-
di. xix. Generale tamen est in oībus de-
nunciationib⁹: Q̄ si crimen est adeo occul-
tissimum Q̄ nequeat probari: non habet
locum huius denunciatio: in tantum qd
etiam si prelat⁹ contrarium mandaret
non esset sibi in hoc obediendum: cuz sit
contra preceptū domini. qui delicta fra-
trum occulta noluit reuelari. ymo eo ca-
su peccaret precipiens 7 obediens. Obe-
dire enim oportet deo magis quam ho-
minibus. iuxta illud actuum. v. 7 si gene-
raliter prelat⁹ preciperet vt si dicatur
quod quis sciuerit corrigendum. Intel-
ligendum est sane illud preceptum. scilicet
saluo ordine inris 7 fraterne correcti-
onis. quia tamen medicus corporalis sa-
nitatē egroti confert si potest sine alicuius
membrī abscissione. Si autem nō po-
test. abscindit membrum minus necessa-
rium. vt vita totius conseruetur. Sic 7
medicus spiritualis agere debet. si enim
potest emendare fratrem quantum ad cō-
scientiam salua fama 7 illesa. illud faci-
at vt predictū est. si tamē hoc nō pōt. tūc
qz cōscientia preferenda est fame. voluit
dñs vt etiā cū dispendio fame cōscia fra-
tris p publicā denūciationē a pctō libe-
ret. vbi tñ de occultis aliq⁹ indicia appa-
rent. puta per ifamiā vel p alias suspiti

ones posset prelatus precipere ista sibi reuelari eo modo sicut ⁊ iudex inquirat contra infamatum: quia iam illud non est oīno occultum: nec ab hoc deuiat id quod in capitulis religiosorum fit: vbi etiam sine aliqua preambula monitione denunciatur secreta proximī delicta. Nam illa sūt de aliquibus leuibus que fame nō dero-
gant: ⁊ si essent talia de quibus frater i-
famaretur contra preceptum domini face-
ret: qui per hunc modum peccatū fratris publicaret. qđ est intelligendū modo pre-
dicto. ista sunt de mēte sancti Tho. scđa
scđe. q. xxxiii. arti. vii. ⁊. iiii. sen. di. xix. re-
net idem dicens etiam in peccato oīno oc-
culto regulam euangelij locum habere.
⁊ inducit qđ Augu. in regula dicit. In-
nocentes nō estis si fratres vestros quos
iudicando corrigere potestis tacendo pe-
rire permittatis. nec ex hoc aliquis efficitur
proditōr criminis: quia non manife-
stat crimen ad infamandū sed ad corrigē-
dum. Sed Jo. an. in. c. nouit. de iudi. re-
net qđ in peccato oīno occulto taliter qđ
probari nō potest nō habeat locum bec
denunciatio. talia enī oīno occulta diuini
iudicio sunt relinquēda. vi. q. i. si oīa.
⁊ hoc videt voluisse glo. in dicto. c. si pec-
cauerit. Sed Panor. ibi dicit qđ stante
hoc secreto: licet in publicum non debeat
res produci. pro quo videtur inibi bon⁹
tex. in dicto. c. si peccauerit. ⁊ ibi glo. De-
bet tamē fieri diligens exhortatio ⁊ fra-
terna admonitio erga ipm in secreto: vt
se emēdet. vt dicit ibi tex. ⁊ adhuc si opor-
tuerit poterit hoc significare presbytero
suo aut prelato in secreto: qui monēdo ⁊
orando poterit prodesse ⁊ non obesse.
Pro quo bo. tex. xxi. q. v. hoc videtur. ⁊
quia sacrus Tho. tenuit cōtrarium vbi
supra: ad motiua sua stat responsio: qđ
debent intelligi modo predicto. ⁊ ad pre-
dicta multum facit tex. in cle. ii. de here.
vbi probatur qđ delictum quod probari
non potest non debet iudici denunciari.
Ad idem induco etiam tex. in. c. qualiter
lo. i. de accu. in fi. vbi iudex qui generali-
ter inquit super statu ecclesie nō debet
ad occulta reuelanda astringere testes in
inquisitione deponentes. Pertinet enī

ad debitum charitatis crimen fratris ce-
lare de offi. ordi. si sacerdos. i. q. i. xp̄us
quid fecit eo precipue: quia cum res eo
modo est occultissima iudicialis auctori-
tas nil prodesse potest: cum nec probari
onibus iste cōuinci queat: nec subici tor-
ture vt inuitus confiteatur: ex quo indi-
cia non precedunt. Et ex hijs inferitur ad
istas generales monitiones que fiunt in
ecclesijs a iudicibus sub pena excomuni-
cationis: vt sciētes furta vel alia delicta
huiusmodi debeat reuelare. per p̄dicta
enim colligere poteris qualiter ille sine
intelligēde: ⁊ quo: ⁊ ad quid astringant.

Undecima questio.

¶ Undecimo quero de citatio-
ne hereticorum. Et pro hui⁹
euidētia est distinguendū
quia aut querimus de citatione verbali.
Aut de citatione reali. Primo casu citā-
dus est qui de hoc crimine impetitur qua-
cumq; via procedatur contra eum: vt ha-
beat copiam se defendendi: cum enim de
fensio sit de iure naturali. vt in cle. pasto-
ralis. §. ceterum. de re. iudi. nemini de-
neganda est quantūcumq; excommunicato
⁊ criminoso. de excep. cum iter. ⁊. c. fi. Si
tamen esset hereticus relapsus sine ali-
qua audientia esset iudicio seculari re-
linquendus de here. ad abolendam. §. il-
los. ⁊. c. super eo. ti. li. vi. Quis autē di-
catur relapsus. vide pulchrum tex. c. ac-
cusatus eo. ti. ⁊ li. Ego tamen putarem.
qđ licet relapsus non debeat audiri su-
per crimine. vt in dictis iuri. si tamē vult
excusare se relapsū non fore bēne esset
audiendus. Nam cum dispositio exclu-
dens exceptiones fundatur super certa
qualitate. non videtur excludere excepti-
ones detrahentes illi qualitati. vt volu-
it glo. c. cupientes. §. qđ si per. xx. de elec.
li. vi. ⁊ clem. vnica. de secref. po. ⁊ fruc. ⁊
Bar. in. l. i. §. parui refert. quod vi. aut
clam. Sic in proposito est dicendū vt cū
illa iura se fundent super relapsu. nō vi-
deantur tollere defensionem quo ad hoc
qđ iste posset dicere se nō relapsū. ⁊ hāc
citationem poterunt ep̄i ⁊ inquisitores

nedū per se sed per alios facere vt in. c.
vt cōmissi. in prin. de here. li. vi. Aut que
rimus de citatione reali hoc est per cap-
turam persone: et similiter illam facere
possunt. et tam verbalē q̄z banc realē ci-
tationes ep̄us sine inquisitore: et inquisi-
tor sine ep̄o facere poterit de here. cle. i.
§. i. Regulare enī est q̄ cōuentus sup cri-
mine capi potest personaliter et incarce-
rari: et presertim quādo delictū est maxi-
mum sicut heresis de qua materia vide
late per Bar. in. l. si. ff. ad leg. iul. pecu.
et i. l. i. ff. de custo. reorū. et in hac captura
seruatur de more ista practica: q̄ infor-
matione prehabita per iudicem de male-
ficio et malefactorē: sine alia citatiōe ver-
bali p̄cedente: mittunt ad capiendum
reum si crimen sit enorme cuiusmodi est
istud. et hoc ne fugam arripiat conscius
de crimine. ita dicit Salic. in. l. ii. l. de
exi. et intro. re q̄ dicit probari per illum
tex. presertim iuncta glo. et licet ista mo-
destia incarcerationē sit seruanda vt nemo
sit de domo sua trabendus ad carcerem
vt. l. nemo de domo. ff. de reg. iur. et l. ple-
riq̄. ff. de. in ius vocan. Hoc tamen pro-
cedit in civili nō tamen in criminali iux-
ta glo. in dicta. l. nemo. Seruandū tamē
est: q̄ mulieres nō ponantur in eodē car-
cere cum masculis: sed ad partem in alio
carcere: quia periculosa est sexuum com-
mixtio. vt in. l. qm̄. et i. aut. nouo iure. l.
de custo. reo. et in autē. vt nulli iudi. §. si
vero col. ix. quod procedit nedum in car-
cere deputato ad custodiam: sed etiā de-
putato ad penam. iuxta formā. c. pe. de
here. et c. quāuis. d. pen. li. vi. ita tenet glo.
in dicto. c. quāuis. Et de forma que de-
bet teneri in huiusmodi carceribus here-
ticalibus et de custodibus adhibendis et
substitutis ab eis et de iuramento quod
per eos prestandū est. et qualiter diuer-
sas claues debeant carcerari adhibere et
modo ministrandi necessaria carceratis.
vide tex. notē. in dicta. de. i. §. i. de here.

Sed pone q̄ in castro siue territorio
alicuius domini tēporalis hereticus ma-
net. et citatus verbaliter per inquisito-
res nō vult coram eis cōparere. an domi-
nus castri teneatur eum in manibus in-

quisitorum ponere si sit ab eis requisit⁹
Ad hoc dicas q̄ sic. pro quo est tex. aper-
tus. c. vt inquisitiōis. in prin. de here. li.
vi. Quid aut sit in alijs criminib⁹. vide
bal. i. vfi. seu. ti. de pace te. §. si iudex. vbi
dicit q̄ si est suus subditus nō tenet euz
tradere. secus aut si alienus est subdit⁹.
in quo tamē examinādo nō infisto: qz nō
est presentis speculationis. Sed cui⁹ ex-
pen. erit remittendus. Bal. vbi supra te-
net qd si aliq̄s priuat⁹ pro suo interesse
hoc petir: fiet expensis petentis. vt. l. cum
sepe. l. de ero. mili. anno. li. x. Si aut iu-
dex ex officio hoc petat. tunc expen. pub-
licis illi⁹ terre ad quā fit remissio. ar. l.
mulier in opus. ff. de cap. et post limi. re-
uer. Ego tamē putarē q̄ in crimine here-
sis si officium sufficeret ex redditib⁹ illi⁹
essent fiende. Sed iuxta predicta q̄ro
an delegatus ab ep̄o vt capitulo sede va-
cante aut ab inquisitore possit banc per-
sonalē capturam facere. et videret qd nō
quia delegatus nō potest citare persona-
liter vt voluit glo. in. l. cōsentaneum. l.
quō et quādo iu. S3 glo. in. l. ii. ff. de iur.
om. iu. dicebat qd delegat⁹ p̄cipis hoc
potest. secus in delegato inferioris a p̄in-
cipe qui hoc nō pōt ante lit. cōtestatā s3
bene carcerare potest post li. cōtesta. Sed
Bar. ibi et in dicta. l. pleriq̄ tenet dele-
gatum inferioris a principe nequaquāz
hoc facere posse per tex. in aut. de testi. §.
si vero ignori. vbi delegatus non potest
cohercere testes et eos torquere. Non ob-
stat secundum eum tex. in aut. de exhibē.
rei. §. si vero etiam. vbi dicitur q̄ delega-
tus nō potest aliquid facere: quia lis nō
est contest. quasi innuat q̄ litē cōtestare
posset quia nō vult hoc dicere. sed debet
intelligi q̄ si lis esset cōtesta. posset deue-
niri ad sententiam etiam absente reo. et
sic posset aliquid facere per que videret
q̄ cū delegati predicti de quibus in que-
stione proposita sint inferioris a prin-
cipe nō possent huiusmodi capturā p̄sona-
lem facere: cōtrariū tñ ego teneo. p̄ quo i-
duco tex. exp̄ssū in dicta. de. i. §. i. de here.
vbi aperte hoc p̄bat. hoc etiā p̄bati pōt
qz ea ratione qua istud venit in generali
delegatione facta per principem: vt pa-

ter in precedētib⁹: scilicet quia princeps
potest ista cōmittere que sunt meri impe
rij: et videtur cōmisisse tanquā sine qbus
illusoria videretur iurisdī. delegari. vide
tur idem dicendum in predictis inferio
ribus de iure canonico: scdm qd ea que
sunt meri iperij sunt delegabilia de offi.
ordi. qd sedē. et de rapt. in archiepiscopa
tu. cum si. Et ex dicta cle. probat q ille
qui habet iurisdictionem in crimine: po
test carcerem creare pro custodiendo cri
minosos. Sed pro veritate huius est ad
uertendum q quadruplex est carcer.

¶ Primus est perpetue pene et hu
iusmodi carceratio est meri iperij: quia
illa pena equiparat morti. vt not. Inn.
de accu. c. qualiter. ii. **¶** Secundus car
cer est modice cohercionis: vt cum iudex
facit ponit nuncios in cippis. et iste car
cer est meri imperij: sed minimi. de quo
potest intelligi. l. ii. c. de sport. quia iste
carcer adhibetur quia forte nuncius cō
tempnit iurisdictionē iudicis. **¶** Ter
tius est carcer custodie: et ē eiusdē speciei
cuius est causa principalis. scdm Buil.
et Bal. in. l. imperiū. ff. de iuri. om. iudi.
vnde si causa est pecuniaria: est iurisdī
ctionis. si sit criminalis: est meri iperij.

¶ Quartus est carcer domesticus qui
nō est licitus nisi in casibus expressis in
iure. ff. de offi. presi. l. diuus: et iste carcer
nō est sub aliqua specie iurisdictionis qz
cōpetit priuato. vt voluit Bal. in dicta
l. imperium. ex quibus cōcludere potes
q ille qui licite potest carcerare qd quo
modo sit ex predictis colligitur poterit
carcerem cōstituere. et per cōtrarium: qui
nō potest carcerare nō poterit cōstituere
carceres. Et de hac materia multiplicis
carceris vide eundē Bal. in aut. si capti
ui. c. de epis. et cleri. **¶** Alterius que
ro quis prouidebit de expensis custodi
bus carcerum predictorū. Solutio hoc
determinat per rex. dicte cle. i. §. sane sci
licet qd episcopus prouidebit custodi de
putato per ipm: et intellige de suis reddi
tibus non de parte prouentuum in qui
sitionis officio deputata. vt in extrau.
Benedicti ex eo. §. verū ira tenet glo. in
dicta. cle. et inquisitor similiter prouide

bit illi: quē ipse deputabit scilicet de pro
uentibus deputatis officio. vt in dicta
glo. ex quo patet scdm zen. ibi qd carce
ratus non prouidebit custodibus: quod
dicit nō esse dubiū in deputatis ad per
petuos carceres: quia tales sunt priuari
bonis. facit. l. cum sepe. c. de ero. mili.
anno. li. xii. Idem tenet ibi Aldarthe. tu
dicas in causa heresis nullum fore dubi
um p istū rex. in alijs aut dicit Aldarthe.
et Jo. de pmo. seruandam esse consuetudi
nem qua cessante glo. in dicta. l. cū sepe.
dicit qd seruari debet expen. eius qui il
lum facit custodiri. illas tamē postea re
sartiet custoditus et sic seruaf. Hoc ego
limitarem vbi isti custodes non essent sa
lariati de publico. Nam tunc nihil pos
sent a partib⁹ petere. pro quo facit rex.
optimus in ar. in. l. archiatri. c. de pro
fesso. et medi. li. x. et not. in simili per In
no. in. c. i. de postu. et vbi aliquis carcerā
retur iniuste iudex qui iniuste fecit eū de
tineri tenetur ei ad interesse iuxta doctri
nā. glo. et Bal. in. l. ii. §. si. ff. si quis cau
ri. Quis aut prouidebit carceratis: et cir
ca crimen heresis dicas qd episcopus et
inquisitor debent ordinare vnde eis pro
uideat vt probat rex. i dicta cle. §. porro.
in alijs vero glo. in. c. diffiniuit. xvii. q.
iiii. tenet quod custos carceris prouide
bit carceratis. sed nō itelligas qd habe
at prouidere de suo sed de elemosynis de
stinatis ad vsum pauperum. hoc poterit
facere. vt. l. iudices. c. de epi. audi. vbi ar
ista cessarent consuetudo habet qd is ad
cuius petitionē fuit carceratus prouide
at carcerato. postea aut carceratus satisf
faciet eidem de predictis. Sed pone
qd cum mandato predictorū voluit in
carcerare eosdem hereticos ipsi se defen
dunt. Dicas qd inuadi possunt cum ar
mis per ministros iusticie et si in illa de
fensione occiderent cum sit illicita nul
lam penam incurrerent occisores: vt pro
bat rex. optim⁹ in. l. si seruus. c. de hijs
q ad eccle. cōfu. nō enī permittit iuste in
uaso se defendere iuxta not. per bar. i. l.
vt vim. ff. de iusti. et iur. et p do. Lar. in cle.
si furiosus. de homi. An autem hereticus
ad ecclesiā confugiens gaudeat emunita

terita vt de ecclesia extrahi non possit et capi. et dicas quod non gaudet: pro quo est glo. in autē. de mādā. princī. §. neq; aut. col. iii. facit ad idem tex. in l. i. l. de hijs qui ad ecc. consu. Et qm̄ ad hanc incarcerationem faciendā: necessarij sunt officiales armati habent inquisitores facultatem a iure: vt possint habere officiales armatos ad hoc exequendū secundū tex. in cle. ii. §. si. de bere. Ex quo infertur ad questionē: nunquid episcopus qui iurisdictionem ordinariam habet possit habere officiales armatos pro executione iurisdictionis sue. Hanc mouet hanc questionem. in c. significasti. de offi. dele. et dicit se fuisse interrogatū de hoc a quodam episcopo: cui refert se respondisse quod nō. nisi haberet tēporalē iurisdictionem in loco. ad quod primo inducit iura que dicunt episcopū in executione iusticie debere implorare auxilium brachij secularis vt. c. ad ministratores. et c. principes xlii. q. v. Itē alibi cauetur quod sicut pro spiritualibus debent principes recurrere ad ecclesiam. ita in tēporalibus debet prelatus recurrere ad principes seculares vt. c. cu3 ad verum. et c. si imperator: xvi. di. nec promiscuis actibus sunt eorū officia turbanda. vt. l. consulta diuina. l. de testa. Item ecclesie fuit interdicta executio gladij temporalis dicente domino Petro. Conuerte gladium tuum in locum suum vt le. et no. in c. nouit de iudic. Item arma clericorum sunt lachryme et orationes. vt in c. cōuenioz. xlii. q. viii. sed vide Bal. in l. nam salutem. §. si. ff. de offi. prefec. vigi. qui contrarium tenet cum ipse habeat iurisdictionem in sua diocesi nullum aliud inducens fundamentū ad hoc. et hec opinio mihi placet. et eam obseruat cōmunis vsus. et pro huius fundamento facit tex. in dicta cle. vbi papa concessit facultatē inquisitoribus: vt possint armatos officiales habere. Ex quo innuitur quod penes papam est potestas habendi armatos et mouendi arma in huiusmodi criminib⁹ ad ecclesiasticum forū spectantibus alias nō potuisset eam inquisitoribus cōcedere. Non ergo de necessitate ad laicos in hijs est recurrēdū vt contraria

opinio presupponit. Preterea fundat⁹ et aliter ex eadē cle. vbi papa per cōcessionem spirituales dedit hanc facultatem inquisitoribus: nō autē epis qui in predicta inquisitione cum eis cōcurrunt. ostendens aperte quod epis nō erat necessario cōferenda: quia de iure eis licebat: alias sicut inquisitoribus concessit: sic et episcopis concessisset. Confirmatur etiam: quia episcopus per iurisdictionē suam potest etiam laicos in certis criminibus capere et corporaliter cohercere. vt ē tex. cū glo. xvi. q. v. contra pdolorum. et xvi. q. iiii. attendēdum. et de adult. c. ii. quod nemo dubitat egere ministris armatis. nec obstant fundamenta in cōtrarium inducta videlicet quod ecclesia non habeat exercitiū gladij materialis. Nam illud est ad inferendū alicui mortē vel mēbri mutilationem et hoc casu intelligunt iura pro contraria parte inducta. Secus autē ad exequendū iusticiā sibi cōpetentē. vt probatur per p̄dicta. Similiter ad illud qd dicitur quod ecclesia iplozat auxiliū brachij secularis. dici pōt quod inde nō cōcludit⁹ intentū opinionis cōtrarie. Nam inter ipsos met seculares iudices idē obseruatur: quod vnus iplozat auxiliū alterius vbi vires ipsius nō sufficiunt ad exequendū qd sibi incūbit. vt ē tex. in l. si qd in hoc gen⁹. l. de epi. et cler. et etiā iudices seculares inuocat in subsidium auxiliū ecclesie vbi p se nō possunt suos subditos domare. vt not. Immo. in c. licet ex suscepto. de for. cōpe. et hec notabis.

Duodecima questio.

De duodecimo q̄ro de ordine procedendi cōtra hereticos quo ad telā iudiciariā ordinandā. Dicas qd licet in alijs criminib⁹ plenissimo iuris ordine seruato debeat pcedi. de quo vide tex. in l. ab sentē. ff. de pe. et in l. i. l. de requi. re. et per glo. iii. q. ix. in summa. et per Bar. i dicta. l. absēre. et per Salic. l. absēten. l. de accu. vbi plene. et per docto. i capitulo veritatis de do. et cōtū. tamē in hoc crimie heresis est spiritualis: quia procedi potest super eo simpliciter

et de plano sine strepitu et figura iudicii.
ut in c. si. in prin. eo. ti. li. vi. Ex quo in-
fertur quod in accusatione non erit necessa-
ria solemnitas requisita per l. libelloz
ff. de accusa. et in l. in causis. l. eo. pro
quo ex rex. in cle. sepe de verb. signi. In-
fertur etiam quod conclusio in causa non est
necessaria per glo. ibi. imo quomodocum-
que reus se defendere voluerit admitte-
re. Ad quod faciunt not. per Bar. in extra-
uagam. ad reprimentam. in versi. sequen-
tia. et ubi is contra quem in hoc delicto
proceditur contumaciter se absentat. pro-
uisum est de remedio ut debeat excom-
municari. et si per annum in excommunicatio-
ne persistat. velut hereticus est punien-
dus. de here. cum contumacia. li. vi.

Sed pone quod secundum veritatem iste
non est hereticus: nunquid huiusmodi pe-
na a iure in eum inflicta propter contu-
maciam teneat? et dicendum est quod sic. quia
contumax fuit secundum rei veritatem:
venire enim tenebatur ad iudicem. ut l.
si quis ex aliena. ff. de iudi. ff. de iurisdic-
om. iudi. l. ii. ubi hoc tenet bal. Sed bar.
in dicta. l. absentem: dicit quod istis casibus
quibus proceditur contra absentem et
habetur pro confessio propter contuma-
ciam si postea constaret iudici de innocen-
tia contumacis: ut si videret viuum ho-
minem quem absens dicitur occidisse: non
poterit ad punitionem criminis procede-
re. Nam ex vera confessione talem non con-
demnaret. ff. ad l. acquil. inde neracius
§. si. cum. l. se. quanto magis ex ficta. hoc
tamen in crimine heresis non potest pra-
cticari: quia cum sit crimen quod in men-
te intrinsecus lateret: non posset in aper-
to liquere iudici de alicuius innocentia
erga illud ut mihi videtur. potest tamen rex.
cum glo. in dicto. c. cum contumacia. lo-
quitur enim quando citatio fuit decreta
contra illum qui suspectus erat in fide.
Nam tunc ad primam suspicionem ad-
ditur alia ex contumacia. et sic prima sim-
plex presumptio transit in violentam ut
innuit ille rex. Secundo ergo ubi citatio ema-
naret contra non suspectum. Item pon-
derat in alio: nam loquitur de eo qui ani-
mo principis perduraret per annum in ex-

communicatione. secus ergo si non daretur
pertinacia: vipote quia aliquo impedi-
mento pretermisit contumaciam predi-
ctam purgare: ubi tamen per hunc modum
punienti contumaciam non procederetur
possent recipi testes contra absentem le-
gitime citatum et ad diffinitivam proce-
di constito de crimine ex quo lit. corresta.
non requiritur ut prediximus.

Questio decima tertia.

¶ Decimo tertio quero de pro-
batione fienda in crimine he-
resis. Ad quod dicas quod fieri potest per
diuersas species probationis. potest enim
probari per confessionem propriam: cum
illa inter omnes probationis species ob-
tineat principatum. et ad eruendum illam
poterit procedi ad torturam eius qui de
hoc crimine impetitur. requiritur tamen
quod precedant iudicia: alias non est quis
torture subiiciendus. ut l. de minore. §.
tormenta. ff. de questi. et c. cum in contem-
plarione. de reg. iur. etiam si de gravissi-
mo crimine agatur. l. ad le. iul. mai. l.
iii. alia tamen sunt iudicia ex quibus in-
de potest iudicare diffinitive in causa ut
in l. iudicia. l. de re. vendi. et etiam in cri-
minali. l. de proba. l. sciant cuncti: et ista
debent esse ita vehementia quod sint indubi-
tata. ubi autem essent dubitata sufficeret
ad torturam. ita tenet Jo. an. in addi. ad
specu. ti. de proba. in. fi. et in ti. de noto.
cri. Que autem sint illa: multi multa dixe-
runt. sed conclusio vera est quod de hoc non
potest dari certa doctrina sed relinquere
arbitrio iudicis. l. iii. §. eiusdem quoque. ff.
de testi. hoc tenet bar. in l. si. ff. de questi.
ubi ad instruendum iudicem ex quibus
animum suum debeat mouere ponit cer-
ta exempla. subiungens eiusdem iudicis
arbitrio committi an plura iudicia requi-
rantur: aut unum tantum sufficiat. Ad
de tamen quod eo magis debet augeri tor-
tura quo maior suspicio est contra delin-
quentem. ut not. bal. in vfi. seu. ti. de con-
trouer. inuesti. c. i. §. item si vassallus.
Qualis autem probatio sufficiat super hijs
iudicijs ad subiiciendum quem torture.

dicitur requiri duos testes ubi illi depō-
nunt de iudicio tantum iuxta glo. l. si. l.
familiber. ubi tamen super delicto unus
tantum sufficeret ad torturam ut voluit
glo. in dicta. l. iii. l. ad le. iul. ma. Et ad-
dit Bar. ubi supra q̄ ex eo q̄ dari debz
defensionis copia parti anteq̄ subijcia-
tur torture: non sufficerent testes qui in
generali inquisitione fuerunt examinati
contra reum: quia non fuerunt examina-
ti ipso citato et existente contradictore.
Considera insuper q̄ etiam ubi alia in-
dicia extrinseca nō precedunt ex eo q̄ re-
us facit coram iudice: puta loquēdo tre-
pido: pauendo: et variando potest habere
indicia sufficientia ad torturam. scdm
Bar. in dicto. §. tormenta. Et inter cete-
ra tormenta solent inquisitores prefati
criminis indicere ieiunia ad veritatē eru-
endam: que etiam questionis nomine in-
telliguntur. quod etiam patet per ethi-
mologiam. Nam tormētum dicitur qua-
si torquens mentem. nemini tamē dubiū
q̄ per ieiunium asperum torqueatur q̄s
pro quo est glo. in dicta. de. i. de here. in
verfi. tormentis. in hac tamen confessio-
ne per tormēta extorta requiritur perse-
uerantia in. l. i. §. diuus. ff. de q̄stio. opoz-
tet enim scdm Bar. ibi ut ille qui fuit cō-
fessus in tormentis reducat in loco pu-
blico iudicii. et ibi coram testibus et nota-
rio confiteatur seu ratificet confessionem
primam et ita obseruatur de consuetudi-
ne et quoniā in supponendo reum tortu-
re de grauissimo preiudicio agitur ob-
seruat cōmunis consuetudo quod prius
debeat solēnis aduocatorum disputatio
corā iudice fieri super hoc an sit torquē-
dus ubi aduocatus rei debet admitti
ut pro eo alleget ut. l. si postulauerit. §.
questioni. de adulte. et per glo. l. legis vir-
tus. ff. de legi. sed ipi questioni et exami-
nationi nō debent interesse ita tenet glo.
in aut. de testi. §. quia vero in glo. super
verfi. aduocatorum. et glo. videtur idem
velle in. l. ii. circa prin. l. de iura. ca. ita
determinat Bar. i. l. custodias. ff. de pu-
bli. iudi. et in dicta. l. legis virtus. et pro-
pter grauitatem preiudicii est inductum
quod i heresi nec inquisitor sine ordina-

rio: nec ordinarius sine inquisitore pro-
cedat: ad faciendū reum torqueri sed am-
bo simul. ut est tex. in dicta. de. i. §. i. Po-
test etiā fieri probatio per testes. Sed
dubitarur: quo testes debeant interueni-
re. Quidam dixerunt ad effectum condē-
nationis nō sufficere duos testes. pro quo
allegant. c. excommunicamus. §. addicim⁹
de here. et hoc no. hosti. in summa eo. ti.
§. qualiter. ubi subiungit q̄ iniquum vi-
deatur: q̄ de tanto crimine dampnare-
tur ex dicto duorum testium. sed in con-
trarium facit. c. ut officium. §. verum. eo.
ti. li. vi. Jo. de ligna. in dicta. de. i. in fi.
dicit non esse dubiū q̄ per vnum testē
et famam quis non potest dampnari de
tanto crimine. ut no. de testi. tam litteris
et idem tenet Alsathe. eo. ti. de. ii. allegat
not. per glo. de testi. veniens. et similiter
nec ex p̄sumptione de p̄sump. litteras.
tamen videtur q̄ per duos testes possit
dampnari. ad hoc quod not. Inno. de si-
mo. sicut. ubi dicit q̄ licet in alijs crimi-
nibus requirantur probationes luce me-
ridiana clariores: tamen in crimine here-
sis sufficiunt minores. l. de here. l. ii. et
secundum eum leuia signa sufficiunt ad
conuincendum quem de heresi de p̄sump.
litteras. Sed hoc dictum Inno. debet
intelligi secundum not. in dicta. l. ii. et sic
trāsit Jo. de p̄mo. in dicta. de. i. Idem te-
net do. Lar. ibi propter regulam gene-
ralem que habet q̄ sufficiat duo testes
ad probandum crimen: nisi ubi contra-
rium reperitur ut in. c. licet vniuersis et
c. in omni negotio d̄ testi. Idē tenet Jo.
an. et doct. c. ut officium. §. verū. de here.
li. vi. et hec opinio mihi videt vera. pro
qua etiā facit glo. not. in simili. ii. q. iiii.
presul nec obstat tex. in dicto. §. addici-
mus: quia non requiritur ille numerus te-
stium ad conuincendum vnum hereticū:
sed ad conuincendum plures: et inde est
q̄ ille tex. remittit hoc arbitrio iudicis:
ut si videat expedire pro multitudine he-
reticorum nedum tres sed etiam plures
et adhuc totam viciniam possit ad testifi-
candū cogere. Est tamen speciale in hoc
crimine: q̄ testes qui alias a iure repel-
luntur admittuntur in hoc casu in fidei

fauorem. utpote iudei. ut. c. contra xpia-
nos. de here. li. vi. idem dicerem de alijs
infidelibus: quia illi solū repelluntur a
testimonio contra fideles. c. pagani. ii. q.
vii. 7. c. iudei. 7. licet vniuersis. de testi. de
quorum numero isti heretici nō existunt.
Item quia nō apparet ratio specialita-
tis in iudeis. ut illi magis admittantur
cum sint pessimi infideles. ut. i. q. i. nōne.
de quo superius dictum est. Admittunt
etiam excommunicati 7. participes 7. socij
criminis in testimonium: prefertim in de-
fectum aliorum testium. 7. sic hereticus
contra hereticū admittitur. ut dicit tex.
in. c. in fidei fauore de here. li. vi. 7. per
illum tex. dicit Hanoz. in. c. litteras de
presump. etiam fratrem esse cogendū cō-
tra fratrem super predicto crimine ferre
testimonium. Admittere etiam domesti-
cos 7. familiares eorum: quoniam cū istud
crimen secretum sit: melius 7. aprius per
familiares q̄ per alios probari poterit
ut. l. consensu. l. de repu. quiny moletiaz
serui contra dominos cum tormētis ad-
mittendi forent: quia admittuntur in cri-
mine lese maiestatis. l. ad le. iul. ma. l.
fi. ergo a fortiori i crimine heresis: cū lon-
ge grauius sit eternā q̄ temporalē lede-
re maiestatem: 7. banc argumentationē fa-
cit tex. in simili in. c. vergentis. de here.
Ad idem tex. cum. glo. xii. q. ii. questione.
periuri etiam admittuntur dūmodo con-
tra se 7. contra alios in hoc crimine atte-
stentur: dum tamē ex manifestis apparu-
erit indicijs: tales nō animi leuitate aut
odij fomite seu corruptione pecunie: sed
zelo fidei orthodoxe velle deponere: aut
dictum suum qd̄ ante in forma testimo-
nij deposuerant emendare 7. corrigere: ac
que prius tacuerant reuelare: 7. hoc in fa-
uorem fidei specialiter cōceditur ut. c. ac-
cusatus. §. licet de here. li. vi. ex quib⁹ li-
mitabis tex. in. c. preterea de testi. cogen.
quatenus de corrigendo dictum testis lo-
quitur 7. no. per Bar. in. l. eos. ff. de fal.
Aduerte tamē iuxta hoc q̄ cū isti inabi-
les admittuntur: ita domū eorum dictis
fides adhibetur: si ex verisimilibus con-
iecturis 7. ex numero testium: 7. ex quali-
tate tam deponetium q̄ eorū cōtra quos

deponit: ac illis circūstantijs sic testifica-
tes nō falsa dicere presumatur: ut in di-
cto. c. in fidei fauore. cōspiratores tamē
7. inimici nō admittentur sicut nec in alijs
exceptis criminibus: pro quo optimus
tex. de simo. per tuas lo. i. 7. no. hoc: quia
valet generaliter ad oēs casus in quib⁹
minus ydonei testes admittuntur. Quid
aut considerari debeat in alijs exceptis
criminib⁹ circa testes criminosos ut ad-
mittantur. vide glo. i. q. i. si quis epus. 7.
ii. q. i. deus oipotēs. 7. per docto. i. dicto
c. per tuas. de simo. Intellige tamen pre-
dictos inabiles testes in hoc crimine ad-
mittendos fore contra hereticos creden-
tes fautores 7. receptatores 7. defensores
eorum: nō tamē sic esset si pro eorū par-
te inducerentur ad hoc q̄ de hoc crimine
se purgarent. eo enī casu requirerent tes-
tes oīno integri sine aliqua suspitione 7.
catholicæ fidei zelatores eo. ti. c. filij i. fi.
An aut huiusmodi suspecti testes cū exa-
minantur sint tormētis subiiciendi vide
glo. v. q. vi. in sum. que dicit q̄ sic. si est
seruus vel vilis persona: vel si sit liber 7.
sit criminosus 7. infamis vel obscurus vl̄
ignotus tales enī sine tormentis nō ad-
mittuntur: torquetur etiā quelibet libe-
ra persona: licet nō sit vilis: dum tamen
vacillet in testimonio de materia tamen
vide Bar. in. l. ex libero. ff. de questi.
Sed quero iuxta predicta: an id quod di-
ctum est de minus ydoneis testib⁹ admit-
tendis in crimine heresis habeat tantū
locū quādo procedit per viā inquisitionis
aut etiā idem sit cū proceditur per viā
accusationis vel exceptionis. Et videt q̄ sic
q̄ eadē est ratio: scilicet fidei fauor 7. odi-
um criminis. ergo idē ius de rescrip. iter
ceteras cū sumi. Contrariū tamē cōcludit
glo. in dicto. c. in fidei. q̄ ab illo iure re-
gulari quo cauet tales personas ad tes-
timoniū admitti nō debere nō est recedē-
dum: nisi in quantū reperiatur a iure per-
missum. Qui ergo accusat vel excipit ha-
beat probatiōes ydoneas: nec est accusa-
tio fauorabilis ut inquisitio ad hoc. ii.
q. vii. si quis episcopus. 7. verbum istud
inquisitionis debet aliquid operari ali-
as quare fuisset expressum. de deci. ad

audientiam cum concor. et sic transit pre-
dicta. glo. Sed contrarium tenet Arch.
in dicto. c. in fidei. et allat. ii. q. vii. c. here-
ticus. Sed Jo. an. tenet glo. in nouel. et
ad. c. si hereticus. respondet quod non tenet
ut ibi dicit glo. et hoc idem probat tex. in
dicto. c. in fidei. quia si ille tex. teneret non
esset necessaria dicta decre. et sic transit ibi
Domini. simpliciter recitando predictos
doct. Ego tamen potius tenerem opi. Archi.
pro quo facit: quia eadem ratio est utro-
bius: scilicet fauor fidei. ex qua ratione
etiam in penalibus attentio quod expressa
est in lege: argui potest ad similia ut est tex.
insti. de legi. patro. suce. in prin. et glo. in
cle. i. de elect. et c. i. de tempo. ordi. li. vi.
Præterea dispositio predicta non est odi-
osa: ymo fauorabilis: cum non in odium
hereticorum principaliter sed in fauorem
fidei sit inducta ut tex. ibi innuit in prin.
Unde illud est considerandum et non odium
hereticorum quod venit in consequentia
iuxta glo. c. sciāt cuncti de elect. li. vi. et l.
qui exceptionem. ff. de condi. inde. Nec est
simile de accusatione in alijs criminibus
intentata et de accusatione facta in crimi-
ne heresis: Nam et si in alijs criminibus
accusatio dicatur genus illaudabilis in-
tentionis iuxta moderationem predictam
non tamen sic est in crimine heresis: ut in
superioribus diximus. Posset etiam di-
ci quod ille tex. non se restringit ad processum
inquisitionis: quia non dicit cum proce-
ditur per viam inquisitionis: sed dicit: in
fidei fauorem concedimus ut in negotio
inquisitionis heretice prauitatis: et loqu-
tur papa inquisitoribus: ut patet in su-
pascriptione: de quibus certum est quod li-
cet per viam accusationis possunt proce-
dere: appellantur tamen inquisitores. et
eodem modo ex eorum nomine appella-
tur negotium inquisitionis licet per viam
accusationis vel exceptionis cognoscant
et per hoc fundata manet satis ista pars
et responsum restat ad motiua contraria.
et quia in tanto crimine cum multa oportet
cautela procedi in examinatione testi-
um quos recipi super crimine predicto
contigerit debent adhiberi due religio-
se et discrete persone: in quarum presen-

tia per publicam si potest haberi perso-
nam: aut per duos viros idoneos fide-
liter eorundem testimonium depositiones con-
scribantur. per tex. in. c. ut officium. §. ve-
rum de here. li. vi. et pondera illum tex.
qui requirit interuentum predictarum
personarum nedum in examine testimonium:
sed etiam in describendo eorum deposi-
tiones. et predicta practica examinandi
testes potest et iuste debet obseruari in
omnibus arduis causis: ut sine omni su-
spitione res procedat. ita tenet Spanoz.
de elec. quia propter. et c. cum causam de
testi. et quo liberior sit facultas in hijs
procedendi datur facultas a iure religi-
osis: qui ante cum essent in seculo erant
notarii ac etiam clericis qui ante clerica-
tus ordinem notariatus officioungeba-
tur: ut in hac examinatione et in alijs huic
officio incumbentibus: officium predi-
ctum notariatus exerceant. ut dicto capi-
tulo. ut officium. §. ad conscribendas.
Probatum etiam hoc crimen per instru-
menta utpote: si apud aliquem reperian-
tur libri improbate lectionis: secundum
Archi. et Jo. an. in dicto capitulo filij.
Sed ego crederem vltro hoc requiri ali-
as coniecturas ex quibus iudex informet
animum suum. poterat enim esse quod
erant in domo sua eo nesciente: aut quod
habebat illos libros ut deprehenderet
errores hereticorum: non ad illos sequen-
dum et imitandum: sed potius ad confun-
dendum et impugnandum: iuxta tex. in ca-
pitulo quod de mensa et in. §. sed contra. xxxvii
di. An autem alias delictum probari
possit per instrumentum: reinitto ad glo.
capitulo. cum in ecclesijs de maio. et obe-
di. et capi. cum in positionibus de iureiu-
rando libro. vi. et per Jo. an. in regula se-
mel malus de regulis iur. libro sexto in
mercu. et per Bar. l. in senatus. ff. ad tur-
pill. et per Bal. in. l. contra negantem. l.
ad leg. acquil. et Sali. in. l. fi. l. de pro-
ba. Probari etiam potest crimen here-
sis per presumptiones: sed propter gra-
uitatem preiudicii requirerentur euiden-
tissime coniecture. Nam etiam si quodli-
bet crimen probari queat per indicia. ut
in dicta. l. finali. l. de proba. et late per

Jo. an. in addi. ad specu. ti. de probati.
circa finē. Sed quo magis crimen est gra-
ue maiores presumptiones et evidenti-
ra indicia requiruntur. sic probat text.
not. cum glo. in dicto capitulo. litteras.
de presump. et ibi tenet Panor. quando
tamen ex presumptionibus iudicatur te-
perare debet iudex penam aliquantuluz
vt no. Inno. de presump. qz verisimile.

Questio decimaquarta.

D Ecimoquarto quero de pu-
blicatione testium fienda in
hoc crimine. Ad quod dicas
q̄ fieri debet sicut in alijs causis vt re-
us habeat facultatem se defendendi. Si
tamen propter potentiam personarum
contra quos deponunt graue periculuz
imminere speraretur ex publicatione no-
minum predictorum: tunc non publice sed
secreto coram diocesano vel ipso absen-
te corā eius vicario vbi inquisitores pro-
cedunt. quando vero procedit episcopus
coram inquisitoribus. et vtroqz casu co-
ram alijs personis prouidis et honestis
iurisqz peritis: huiusmodi publicatio
est fienda. et vt efficacius huiusmodi pe-
riculis occurratur: episcopus vel inqui-
sitores prefati poterunt super hijs secre-
tum indicere illis quibus hanc publica-
tionem facient. et in eos si archano confi-
lij seu processus patefecerint excommunica-
tionis sententiam quam ex secreti viola-
tione ipso facto incurrant poterunt pro-
mulgare. pro quo est textus in capitulo
finali. §. pe. de here. libro sexto. Sed
occurrit dubitatio: an vbi simile pericu-
lum occurreret etiam in alijs criminibz
possit huiusmodi publicatio omitti. et do.
Antonius in capitulo preterea. de spon.
lo. ii. tenet q̄ in materia peccati esset dū-
taxat hoc admittendum. pro quo indu-
cit textus ibi. sed Panor. ibi dicit quod
pro et contra facit tex. in dicto capitulo
si. contra facit: inducendo p locū a specia-
li. pro quo facit: iducēdo generaliter. sed
ipse stat primo dicto. Ego tamen tene-
rem q̄ cum disposito illius capituli. sit
exorbitans a iure: exceptio a cōmuni re-

gula iuris non habebit locum: nisi in il-
lo casu expresse: et vbi similis casus oc-
curreret. quod vix posset contingere: ar-
tenta gravitate huius delicti. Nam ca-
sus excepti a cōmunibus iuris regulis
non extenduntur: nisi vbi est per omnia
eadem ratio. vt tenet glo. in. l. i. l. de cō-
di. inde et in. l. illud. l. de sacrosan. ecc. et
tex. c. cum delicta. de confir. vti. vel inuri.
nec dictum do. Anto. placet indistincte:
quoniam ille tex. c. preterea. loquitur quā-
do agitur de modico preiudicio vtpote
de sponsalibus de futuro. imo fundatur
contrarium ex eo in quantum probat q̄
si sponsalia essent iurata: illud non so-
ret admittendum.

Questio decimaquinta.

D Ecimoquinto quero de sen-
tentia ferenda in crimine he-
resis: et de pena huius deli-
cti. Modus autem qui debet obserua-
ri est q̄ anteq̄ sententia feratur: inqui-
sitores prefati et episcopus faciant secuz
conuenire viros sapientes et doctos de-
um timentes: cum quorum consilio pro-
cedere habent ad sententiam ferendam.
vt in capitulo vt commissi. de here. li. vi.
et si videatur eos iudicandos fore here-
ticos: tunc eis citatis debet sententia de-
claratoria ferri contra eos: per quam de-
clarentur heretici et seculari curie tradē-
di. ac bona eorū occupanda fore per eos
ad quos spectant. vt. c. cum secundum le-
ges. eo. ti. et li. quia idem seruatur vbicū-
qz pena ipso iure imponitur vt no. glo.
c. comissa. de elect. eo. libro. et per Jo. an.
et domi. c. pro humani de homi. eo. libro.
Pena autem hereticorum est: q̄ sunt
excommunicati ipso iure. et postquam per
iudicem ecclesiasticum fuerint de hoc cri-
mine dampnati: tradi debent iudici secu-
lari. animaduersione debita puniēdi. cle-
ricis a suis ordinibus degradatis. bo-
na autem hereticorum si fuerint clerici:
applicantur ecclesijs in quibus fuerant
beneficiari. Si vero laici extiterint: fis-
co seculari in capitulo excommunicamus:
lo. i. de here. in prin. et de hoc ultimo est

ter. eo. ti. vergentis. 7. c. cum secundum le-
ges eodem titulo libro sexto. Hodie ta-
men bona hereticorum in tres partes di-
uiduntur. quarum vna assignatur domi-
no temporali: alia officialibus inquisiti-
onis: tertia vero ipsi officio vt i. extraua.
Clemen. sed illa tantum loquitur de in-
quisitoribus italie: 7 sic de alias prouin-
cias non extenderetur. iuxta no. per In-
no. 7 Jo. an. i. simili i. c. i. de loca. Lex eti-
am Frederici Imperatoris que est ter-
tia 7 incipit patarenorū. diffidat 7 banit
hereticos credentes fautores 7 recepta-
tores eorum ac perpetue infamie eos su-
biiciat. 7 iste leges Frederici sunt appro-
bate capitulo. vt inquisitionis. in prin.
de here. libro. vi. Sed iuxta premissa
quero: qua pena debent puniri per iudi-
ces seculares quorum potestati relinquitur.
glo. tangit questionem in capi. exco-
municamus. lo. ii. eo. ti. 7 dicit q. pena vl-
timi supplicij. hosti. 7 Jo. an. in capitu-
lo ad abolendam eodem titulo. tenent q.
pena ignis. debent ergo cremari secundū
euangelium Joānis. xv. capitulo. Si q. s.
in me nō māserit: mittet foras sicut pal-
mes 7 arefeet: 7 colliget eū 7 in igne mit-
tent 7 ardet. Et ius ciuile punit hereti-
cum pena mortis. vt. l. arriani. C. de he-
reti. iuncta. l. vltimum supplicium. ff. de
penis. 7 sic transit recitando predictos
doctores. Panor. in dicto capitulo: ad
abolendam. idem tenet in capitulo. exco-
municamus. lo. ii. eodem titulo. sed ista
fundamenta non probant. Nam illa au-
toritas euangelij non intelligitur de he-
reticis tantum sed etiam de hijs qui re-
cedunt a deo per defectus charitatis nec
loquitur de igne materiali: sed de igne i-
fernali. leges etiam ciuiles superius in-
ducte loquuntur de pena mortis: non ta-
men per ignem infligenda. quod vbi iu-
ra volunt exprimunt tanquam seuerri-
mam 7 atrocem penam vt patet in mul-
tis casibus quos enumerat Sali. in. l.
vnica. C. de iuli. age. non rumpen. inter
quos non enumerat istum. vnde crederez
ignem ipsis dari potius ex cōsuetudine
que est optima legum interpres: quā ex

aliqua expressa iuris dispositione. Na-
falli autem 7 alij quicunq. eis teneban-
tur astricti debito fidelitatis vl' hominij
aut alicuius obsequij: ipso iure ab om-
ni huiusmodi obligatione sunt liberi. vt
est textus de heret. capitulo finali. Quo-
ad penam autem confiscationis bonorū
quero de questione no. supposito q. bo-
na hereticorum confiscata debent diuidi
in tres partes vt dictum est. pone q. ba-
bens immobilia Ferrarie per inquisito-
rem florentinum sit florentie legitime
condemnatus de heresi: ad quos illa bo-
na pertineant. Jo. cal. disputauit istam
questionem 7 arguit primo q. illa bona
licet sint sita Ferrarie pertineant ad offi-
ciales 7 cōmune florentie postquam ibi
fuit de heresi condemnatus: nam bona
veniunt accessorie 7 in consequentiam ad
personas que condemnata est florentie.
ar. regule accessorium. de reg. iu. li. vi. 7
7 capitulo de prudentia. de dona. inter
vir. 7 vxor. ff. de aur. 7 argen. lega. cū an-
rum. in fi. faciunt ad idem not. per glo. in
capitulo. quod ad te. de cler. cōiu. 7. C.
de exacti. tribu. l. fi. li. x. vbi in publican-
dis bonis attenditur locus persone que
deliquit: Secundo sic dicit lex: vbi quis
iniusticiam fecerit ibi penas subeat deli-
ctorum vt non alius tale quicquam age-
re presumat: ad exemplum respiciens vt
in auct. vt iudi. sine quoq. suffra. §. si q.
autem. col. ii. 7 canon dicit: ibi vindicet
iniuria vbi pleribilis est orta presump-
tio. xxiii. q. iiii. si illic. Item officiales
florentini laborauerunt in procedendo
7 condemnando hereticum: ergo bona vi-
dentur eis debita ratione laboris: 7 offi-
cialibus ferrariensis dicendum est qui
non laborat non manducet. de censi. pro-
curationes. 7 not. ff. de dam. infect. quā-
uis. Tercio ratiōe persone sortitur quis
forum etiam super rebus alibi sitis. c. sa-
ne de for. compe. C. vbi in rem actio. l. vl-
ti. 7 ibi no. Quarto pro hoc facit. c. cum
secundum leges. de here. libro. vi. debet
enim intelligi ille textus de domino tem-
porali illius loci cuius erat episcopus
qui tulit sententiam. ad hoc optime lege
c. iiii

ticiūm. §. tutores. ff. de admi. tu. In con-
 trariū videtur q̄ ad officiales officij in-
 quisitionis ferrarie: et cōmune illius ciui-
 tatis pertineant bona ibi sita: licet alibi
 sit facta cōdemnatio. Primo quia dis-
 positio super rebus concepta debet re-
 ferri ad superiorem loci vbi res sita est
 vbiq̄ fuerit dominus dicte rei. patet
 hoc in iurisdictione vt dictūz. c. sane. 7. c.
 ex parte. 7. c. si. eo. ti. idem in suppletio-
 negligentie. x. q. ii. caselas. 7. de. quia re-
 gulares. de sup. negli. prel. Item cum
 bona hereticorum sint confiscata vt pre-
 dictum est: et occupatio sit fienda per pro-
 curatorem in prouincia deputatum vbi
 sūt illa bona. L. de boni. vacan. l. si. quā-
 do. li. x. ergo ad Florentinos predictos
 pertinere nō poterunt. ad idem facit. c.
 postulasti. de for. cōpe. 7. l. cum vnus. ff.
 de bo. auct. iudi. possi. 7. c. romana. §. con-
 trabentes. de fo. cōpe. li. vi. 7. de bere. vt
 officiū. 7. c. per hoc. eo. li. 7. pro ista secun-
 da parte concludit. 7. hanc firmat per iu-
 ra pro hac parte inducta: et ne detur con-
 fusio iurisdictionum. De tertia vero par-
 te inquisitorū dicit q̄ debeat illis de
 Florentia ratione laboris quem sustinu-
 erunt: et cum hijs se expedit de ista que-
 stione. Petrus de ancho. in reperi. c. ac-
 cessorium. de regu. iur. li. vi. et ista cōclu-
 sio mihi placet: cum iura que de confisca-
 tione predicta loquuntur ad bona referā-
 tur et in rem sint concepta. ad quod facit
 doctrina Bar. in l. cunctos populos. L.
 de sum. tri. An aut in hac confiscatione
 veniant bona que hereticus tenebat in
 feudū vel emphyteosim ab alijs. vide la-
 te p̄ specu. ti. de feu. §. i. versi. xl. 7. p̄ bar.
 in l. si finita. §. de vectigalibus. ff. de dā.
 infec. 7. per Legi. de bella. deci. clxxxv.

Quid autem si vir sit hereticus: an pro-
 pter hoc dos vxoris sit cōfiscata. Dicis
 q̄ non: nisi vxor sciens a principio eum
 esse talem: ipsum in maritum acceperit.
 vt capitulo decreuit. de bere. lib. 20. vi. ex
 quo habes vnum casum in quo dos con-
 fiscatur. An autem propter vxoris be-
 resim confiscetur dos. videtur quod non
 per. l. quinq̄ legib. ff. de bo. dam. quia
 iste casus non est de illis. Sed ego dice-

rem contrarium. Nam est q̄d in crimine
 lese maiestatis illud habet locum vt ibi
 ergo a fortiori in crimine beresim: sic ar-
 guit textus de bere. vergentis. vbi tamē
 vir vel vxor in beresim laberetur: qui fi-
 delis eorum manet: posset propria aucto-
 ritate ab alio recedere. Si tamen ille be-
 resim abiuraret: coheretur ad eum redi-
 re: quod intellige si sine iudicio ecclesie
 ab eo recesserat. secus si iudicio ecclesie.
 Fit tamen ista separatio quo ad cohabi-
 tationem: non quo ad vinculum. proba-
 tur hoc i capitulo de illa. de diuor. 7. eo
 casu quo fidelis recederet: totā dotē aut
 donationem propter nuptias recupera-
 re deberet. de dona. inter vir. 7. vxor. c. i. 7.
 consultum est coniugi catholico: ab bere-
 tico separari: ne seducatur ab eo et in er-
 rorem labatur. 7. propterea dominus pre-
 cepit Deutero. vii. dicens: Filiam tuam
 non dabis filio eius: neq̄ filiaz illius ac-
 cipies filio tuo quia seducet filium tuū:
 ne sequatur me: et vt magis seruiat dijs
 alienis. Irasceturq̄ furor domini et de-
 lebit te cito. Si autem non conuincatur
 de heresi sufficienter hijs cōtra quos pro-
 ceditur: sed alias de hoc crimine inueni-
 antur suspecti. tunc iuxta consideratio-
 nem suspicionis qualitatūq̄ persone de-
 bent canonice se purgare. quod si renue-
 rint: excommunicandi sunt vsq̄ ad satisfac-
 tionem cōdignam. 7. si per annum in ex-
 cōmunicatione perstiterint: sunt velut he-
 retici cōdemnandi. vt in dicto capitulo.
 excommunicamus. lo. i. in. §. i. vbi vero sus-
 ciperet purgationem et in ea deficeret tā-
 quam de crimine cōuictus haberi debet
 quod in omni crimine est generale vt ca-
 pitulo iter sollicitudines. de purg. cano.
 7. c. tua. de cobra. cleri. 7. mulie. Est et
 alius modus procedendi contra suspec-
 tos predictos: vt iuxta quantitatem su-
 spitionis: et alijs debitis circumstantijs
 consideratis: discreta penitentia eis in-
 iungatur atq̄ preter iuratoriā cautio-
 nem: ab ip̄is sufficiēs erigatur securitas
 scilicet de certa pena soluenda si penitē-
 tiam non impleuerit: vt saltem pene tem-
 poralis timore debeant coherceri. pro
 quo est textus. c. litteras de presumpt. in

fi. 7 vbi ipi in vita non impleverint hanc penitentiam iniunctam: compellendi sunt eorum heredes eam ad implere per tex. in capitulo parrochiano de sepul. 7 capitulo in litteris. de rap. 7 cap. a nobis. lo. ii. de senten. exco. Secus autem si penitentia non iniuncta illi decessisset. vt. c. accusatus. §. porro. de here. lib. 20. vi. Et vbi predictus suspectus obligasset bona sua pro huiusmodi penitentia iam iniuncta adimplenda: transirent bona huiusmodi in quemcunque etiam particularem successorem dictorum bonorum cum predicto onere. vt probat idem textus. §. si vero. qui tex. satis aperte terminat illam difficultatem: an pro delicto bona delinquentis sint tacite obligata fisco. de qua per glo. in. l. rescriptum. ff. de pactis. 7 in. l. aufertur. §. fiscus. ff. de iur. fisci. 7 per Bar. vtrouique. 7 etiam per eum in lege. post contractum. ff. de donat. 7 per illum textum dicti. c. accusatus. §. si vero videtur fundari quod non inducatur illa tacita hypotheca secundum Petrum de ancho. ibi. sed ego dicerem quod ille textus non facit ad propositum. loquitur enim de penitentia iniuncta suspectis de heresi: non autem de bonorum confiscatione que fit ipso iure contra conuictos de heresi: hoc tamen indubie probat ille textus quod pro penitentia alicui iniuncta non sunt bona illius tacite hypothecata: cum ibi expressa fuerit facta bonorum hypotheca. Quo ad questionem autem principalem Bar. in dicta lege rescriptum. tenet quod sint tacite hypothecata fisco: sed non tali hypotheca que faciat proferri creditoribus ipsum fiscum: sed in dicta lege aufertur §. fiscus. 7 in dicta lege post contractum. indistincte tenuit tacitam hypothecam illo casu cessare: sed quia de hoc principaliter hic non agitur: remitto ad not. plene per Bal. in dicta lege rescriptum. vbi videbis longam distinctionem que euacuat istam materiam satis ad longum.

Questio decimasexta.

Secundo sexto quero de pena imponenda contra credentes fautores 7 receptores hereticorum. hoc determinatur per textum in dicto capitulo excommunicamus. §. credentes. de here. vbi tex. decernit tales excommunicationi subiaceri. 7 si taliter excommunicatione notatus satisfacere neglexerit infra annum: extunc efficitur infamis 7 excluditur ab officiis publicis 7 consiliis: nec ad eligendos alios publicos officiales: nec in resem admittitur: 7 efficitur intestabilis actiue 7 passiue: 7 alie multe pene contra tales ibidem imponuntur: que causa breuitatis omittantur. Predicta vero sunt quatenus de credentibus loquuntur in hijs qui credunt hereticos fore bonos ad catholicos viros 7 fauent eis. Si tamen crederent eorum erroribus: eo casu essent heretici iudicandi tanquam a fide deuiantes. vt in capitulo pe. §. finali eodem titulo. Sed iuxta hoc quero: ex quibus actibus dicatur quis prestare auxilium siue opem aut fauorem hereticis. Archi. 7 Jo. an. in capitulo. quicumque eodem titulo lib. 20. vi. late prosequuntur hanc materiam. Sed tu dicas quod interdum prestatur auxilium de iure vtputa exercendo officium aduocationis siue procuracionis pro eis. ad quod faciunt not. per Hosti. in. c. proposuit. de de. exco. misist. 7 tex. in. c. si aduersus de here. Quamdoque non per via iuris sed venie siue misericordie obtinende: 7 licet illud regulariter licitum sit vt. l. si fuerit. ff. de re. du. 7. l. in metallum. 7. l. diuus. ff. de peni. tenet Bar. in. l. in furto. §. ope. ff. de furt. In foro tamen conscientie dicerem: quod ibi non esset spes de correctione illud esset illicitum 7 videretur impendi fauor delinquenti. Ad quod induco glo. xxiii. q. v. reos. Sed in crimine heresis generaliter dico non licere: etiam vbi spes esset de correctione. Nam si hoc obtinet in crimine lese maiestatis: vt non liceat pro criminoso in illo crimine supplicare. vt. l. quisquis. l. ad le. iul. maie. a fortiori in crimine heresis locum habere debet. cum longe grauius sit eternam quam temporalē ledere maiestatem. de

here. vergentis. ad qđ facit glo. vi. q. i. si quis cum militibus. Quandoq; prestatur fauor alias extra iudicium 7 tūc prosequere materiam vt late prosequit glo. in cle. i. de peni. 7 in. c. i. de offi. dele. 7 in capitulo notuz. ii. q. i. 7 per Jmo. de homi. sicut dignum. 7 per Bar. in dicto. §. ope. 7 per Sali. in. l. nō eo minus. C. de accus. 7 licet alias receptatores delinquentium si eorum sunt consanguinei mirius puniantur. vt in. l. ii. ff. de recepta. Hoc tamen non putarem in hoc crimine heresis locum habere: cum 7 pro delicto patris filij puniantur propter tanti criminis atrocitatez. vt dicta. l. quisquis. 7 dictum. c. vergentis. 7 c. quicumq;. §. filij. eodem titulo libro. vi. licet ipsi non delinquerint: quantomagis non esset eis habenda misericordia vbi tales flagitiosissimos receptaret: eorum delictis quodammodo per hoc cōmunicantes. sed in hoc vltimo cogita.

Questio decima septima.

Quod decimo septimo quero: An penam inflictam a iure cōtra hereticos possint iudices qđ de heresi iudicant minuere vel etiam ex causa augere aut mutare. Respondeo qđ sic. Nam hoc est generale in omnibus criminibus vt in. l. quid ergo. §. pena grauior ff. de hīs qui no. infa. 7. l. 7 si seuerior. 7 lege si possidonium. Ex qui. cau. infa. intro. Unde hec regula non reperiatur violata in crimine heresis debet idem in eo quod in alijs iudicari. Que autem sint iuste cause minuendi penas delictorum ad hoc respondet glo. in dicto. §. pena grauior. dicens multas fore causas. Potest enīz minui pena ratione senectutis vel iuuentutis. vt. l. auxilium. §. in delictis. ff. de minor. vel quia sine dolo deliquit. ff. de peni. l. si quis aliquid. §. in strumenta. 7. l. absentem. §. finali. 7 lege respiciendum. §. delinquent. eodem titulo. Augeri autem possunt pene quando multitudo ē in delicto: quia multis crassantibus opus est exemplo. ff. de penis.

aut facta. §. finali. Sed istud vltimum limita verum vbi multitudo illa pariēter 7 sine scandalo penam sustineret. si tamē scandalum timeretur de punitione multitudinis detrahendū esset propter multitudinē seueritati 7 rigori: ita tenet glo. not. in capitulo cōmestrationes. xliiii. di. 7 in capitulo latores. de cleri. excō. mini. At vbi multitudo vellet errorem suum pertinaciter defendere seuerē essent puniendi vt voluit glosa in dicto capitulo cōmestrationes. 7 in capitulo quotiens. lo. ii. i. q. vii. vel si confidentes in multitudine vsum peccandi sibi fecissent. vt in. c. pmo de peni. di. vi. Si tamen ista cessaret 7 parati essent illi multi corrigi 7 de eorum correctione esset spes: ex misericordia mitius esset cum eis agendum. l. di. vt constitueretur. 7 capitulo si. de trasac. 7 dicto capitulo cōmestrationes. cum multis si. Quor autem dicantur multi. vide glo. in dicto capitulo latores. De modo autem extirpandi vitium a multitudine vide tex. not. in dicto. c. cōmestrationes. 7 de modo puniendi multitudinem delinquentem. vide oīno tex. in dicto capitulo latores. Que autem sint consideranda in agendis siue diminuendis penis: vide textum in lege respiciendum. 7. l. aut facta. ff. de penis. 7 in. l. ii. ff. de termi. mo. 7 glo. ii. q. iii. §. notandum. Reperitur tamen vnum speciale iuxta hoc in crimine heresis: quod licet sit regulare i alijs criminibus quod vbi pena venit ex causa augenda vel minuenda: illud debet iudex facere in sententia: non autem potest post sententiam vt voluit glosa in dicto §. pena grauior. 7 dicta lege. si seuerior. in tantum vt etiam si de innocentia condemnati post sententiam constet: id tamen quod sententiātū est sine principis licentia immutari non potest. vt in. l. i. §. si. ff. de questi. 7. l. diui. ff. de penis. tamen in hoc crimine est speciale vt etiam post sententiam possit pena mitigari vel mutari cum vsum fuerit iudicibus expedire: vt est no. tex. in. c. vt cōmissi. §. nec nō de here. li. vi. Sed illuz tex. ego intelligere strictē in terminis in quibus loquitur

cum et orbi a iure communi: videlicet quando redeuntibus ab heresi vel alias suspectis est imposta pena carceris vel alia huiusmodi. Secus autem ubi quis esset tanquam hereticus condemnatus quod enim non mutatur quare stare prohibetur. *L. de testa. sancimus. 7 de ap. pel. l. precipimus.* Unum tamen non omit tam quod alteratio pene que est necessaria necum potest fieri in sententia: sed etiam post sententiam. unde si condemnatus in pecunia propter crimen non potest soluere: iudex ex interuallo poterit ad penam corporalem permutare. 7 hoc obtineri in quocumque crimine. pro hoc. *ff. de in ius uo. l. finali. 7 de iure. om. iudi. lege si quis id quod. §. seruos.* Lautius tamen faciet iudex si former sententiam bimebrem. hoc modo videlicet: condennate in pecunia 7 nisi solueris infra talem terminum mando quod patiaris talem penam corporalem. ita. *not. Bal. in dicta lege. 7 si feuerior. faciunt not. in simili per eum in lege cum iudex. L. de sententis.*

Questio decima octaua

D *Ecimodoctauo quero. An in causa heresis liceat appellare. Et distingue: quia aut est lata diffinitiuu: 7 ab ea non licet appellare ut in capitulo. ut inquisitionis. §. i. de here. libro. vi. ibi cum dicit condemnatos. Aut grauamen contingit in processu cause. 7 tunc potest appellari secundum Archi. ibi. Nam nulli est neganda legitima defensio de excep. cum inter. et ne innocens grauetur premissum est omnibus oppressus appellare. ii. q. vi. c. ii. 7. iii. nec obstat ille tex. in dicto capitulo. ut inquisitiones. secundum eum. imo facit pro quo loquitur de illis de quibus iam constabat per sententiam latam fore hereticos. Sic etiam constitutio Innocentij. iiii. de qua hic fit mentio dicit. Item appellationes 7 proclamationes huiusmodi personarum 7 cetera: 7 alia constitutio que incipit. Commissi nobis celitus sic dicit. igitur proclamationis 7 appel*

lationis beneficium ab hereticis receptatoribus 7 fautoribus eorum penitus amouemus. Ex quibus verbis apparet quod de hijs quos hereticos esse constat predicta iura loquuntur. Idem sequitur ibi Jo. an. Idem enim quos constat esse tales nullo iuris beneficio gaudere debent. ut in auct. de priuile. dor. circa mediu. 7 in tam graui crimine cum multa debet cautela procedi. de here. ut officium. §. verum. li. vi. Idem. Sen. idem sequitur Domi. qui ex predictis infert quod ubi lex vel statutum tollit remedium appellandi a diffinitiuu: non videtur tollere ab interlocutoria quod est notandum. 7 pro hoc ego induco doctrinam Imo. in capitulo significauerunt. de testi. 7 in capitulo pe. de no. ope. nunc. ubi tenet quod 7 si in iudicio possessorio non admittatur appellatio. ut in lege vnica. *L. si de momen. po.* Illud tamen est verum in diffinitiuu quocumque iura loquuntur. secus autem in interlocutoria de qua non disponunt: tollendo remedium appellandi ab ea. quod etiam iustificari posset: quia eo magis admitenda est in hoc casu appellatio ab interlocutoria: quia grauamen non est reparabile per appellationem a diffinitiuu per ea que no. in. l. ante sententiam. *ff. de appl. no. reci. 7 in. l. ante sententia. L. quo. appel. non reci. 7 per glo. in cle. i. de here. in versi. ipso iure. que optime facit ad hoc.* Aduerte tamen iuxta hoc quod quatuor cumque lex vel statutum tollat appellationem: non tamen tollitur facultas appellandi: ubi propter dolum iudicis vel aduersarij esset sententiatum. 7 presumitur dolum in iudice si erat capitalis inimicus eius contra quem pronunciat ut. *ff. de arbi. lege non distinguemus. §. cum qui dam probatur autem predicta conclusio ex tex. l. diem proferri. §. stari. iuncta lege ita demum. ff. de arbi. 7. l. iii. L. co. Dolum autem aduersarij colligitur ex hijs que dicit tex. in dicta. l. ita demum. videlicet si corripit iudicem: vel pecunia: vel ambitione: vel aduocatum: aut procuratorem partis aduersae 7 generaliter si in litere dolose versatus est. 7 hanc conclusionem firmat bal. in capi. pastoralis. §. si.*

Questio decimanona.

Decimonono quero de executione fienda contra condemnatos de hoc crimine. In quo est dicendum qd si sunt ecclesiastici viri: tunc per inquisitores et ordinarios fiet executio in bonis eorum. Vbi vero seculari iudici sunt tradendi: debent prius a suis ordinibus degradari. quod generale est in omni crimine vt in. c. cum non ab homine. de iudi. et in. c. ne uimus. de ver. signi. vbi textus dicit qd cum maxima clementia per ecclesiasticum iudicem sunt tradendi precibus interpositis apud eum: ne ad mortem vel membri mutilationem procedat. Secularis tamen potestas faciet executionem corporalem prout iura volunt. Illud enim conuenit iudici ecclesiastico propter suam modestiam et ecclesie clementiam. et hoc incumbit seculari iudici propter rigoris discipline et iustum conseruandum. In degradatione autem predictorum reperitur specialiter in hoc crimine statutum: vt non requiratur numerus episcoporum de quo in capitulo de gradatio. de pen. libro. vi. ymo quia tantus episcoporum numerus faciliter conuenire non potest. Solus episcopus conuocatis abbatibus aliisque prelatis et religiosis personis: ac litteratis sue diocesis de quibus sibi expedire videbitur: poterit eos degradare. vt in. c. i. de here. li. vi. et licet ille textus dicat qd ille persone conuocare debeant esse de diocesi. vbi tamen ibi non reperirentur recurrendum esset ad aliam diocesim vt dicit ibi. Jo. an. in nouel. Sed occurrit iuxta hoc dubitatio: An ista degradatio debeat fieri tantum vbi clericus traditur curie seculari mortis supplicio deputandus. An etiam sit idem quando debet perpetuo carceri mancipari. iuxta formam. c. excommunicamus lo. ii. co. ti. Panoz. mouet ibi questionem. et tandem concludi etiam in secundo casu: scilicet perpetui carceris habere locum predictam degradationem. pro quo facit secundus cum aperte textus in dicto capitulo. i.

ibi cum dicitur: aut perpetuo immurandus et cetera. Si vero laici fuerint de hoc crimine condemnati: statim sine alio admiculo seculari sunt relinquendi iudicio: animaduersione debita puniendi. Potestates autem siue iudices et alij domini temporales officiales siue eorum nuncij: taliter sibi relictos statim recipiant et si ne dilatione debita animaduersione puniant. non obstantibus appellationibus per eos interpositis aut interponendis cum tam secundum ius canonicum quaz etiam secundum legem imperialem: appellationis remedium sit hereticis fauoribus ac eorum receptatoribus et defensoribus interdictum vt in capitulo vt inquisitionis. de here. libro sexto et ex illo tex. inserti ibi glo. qd sententia lata in causa criminali debet statim mandari executioni non expectato lapsu decendij. sed ille textus iudicio meo probat contrarium: cum ibi permittatur fieri executionem incontinenti ex eo quod in crimine heresis non admittitur appellatio vt dicit ibi textus. ergo vbi appellatio non excluderetur: quod est regulare in omnibus criminibus in tantum quod in eis necdum condemnato: sed etiam tercio permittitur appellare. ff. de appl. non tantum. esset differenda executio nec statim esset fienda. de materia tamen quia non est presentis speculationis remitto ad no. per Bar. in dicta lege. non tantum. et latius per eum. lege qui ultimo. ff. de peni. et per Bal. lege. aditof. l. de epi. audi. et in lege vnica. l. ne ex deli. defun. Consuetudo tamen habet quod in quocumque crimine non expectato decendio ad appellandum mandatur incontinenti sententia executioni quo ad penam corporalem. quod intellige vbi non esset appellatum de quo remitto ad no. per doctores in locis predictis. et per canonistas in capitulo secundo de re iudi. et quo magis sunt astricti huiusmodi seculares potestates et officiales contra hereticos huiusmodi executiones facere: statutum est quod ad requisitionem diocesanoꝝ seu officialiꝝ suozum: aut inquisitoꝝ heretice prauitatis iuret precise atterdere atqz

inviolabiliter observare et facere a suis
subditis observari toto tempore sui regi-
minis in terris sue iurisdictioni subiec-
tis: constitutiones editas contra hereticos
credentes fautores et receptatores atque
defensores eorum ipsorumque filios et ne-
potes. et qui iurare id noluerint et serua-
re velut heretici ac de fide suspecti et in-
fames officio et honore sui regiminis spo-
liantur et sunt inhabiles ad officia publi-
ca de cetero consequenda. ut in c. ut officium
§. si. de here. li. vi. et ultra hoc predicti om-
nes si executionem sibi iniunctam contra
hereticos prefatos delatam prompte pro-
ut ad suum spectat officium facere seu ad
implere detractent: aut alias sententias
vel processum iudicum qui super hoc cri-
mine procedunt directe vel indirecte im-
pedire presumpserint: et qui scienter in pre-
dictis dederint consilium auxilium et fau-
orem: excommunicatiois sententiam ipso facto
incurrunt. quam si per annum animo su-
stinuerint indurato: extunc velut hereti-
ci sunt: condemnandi. ut in dicto. c. ut in-
quisitionis. §. prohibemus. Ex quibus
aperte monstratur quod solliciti et attenti
debeant esse seculares potestates et offi-
ciales circa ea que super hoc crimine eis
incumbunt peragenda. horrendumque est quod
potestates et domini temporales qui eos
debite modo predicto non puniunt: imo et
qui deterius committentes eis fauent. illud
domini iudicium per eos prophete pro-
latum incurrant: quia dimisisti virum di-
guum morte de manu tua: erit anima tua
pro anima eius: et populus tuus pro po-
pulo eius. ut habetur. iii. Regum. x. multa
etiam flagella divine ultionis que in popu-
lo propter hoc detestandum crimen sentire
quotidie de cernimur: habita de eis vin-
dicta misericorditer tollerentur. ut contin-
git in simili casu. iii. Regum. xviii. Ex pre-
dictis inferitur ad questionem que in hac
materia est satis necessaria. pone quod iu-
dex ecclesiasticus tradit condemnatum de
heresi iudici seculari ut ipsum puniat. An
iudex secularis possit petere a iudice ec-
clesiastico ut committeret sibi processum
quem fecit contra condemnatum: ut sic vi-
deat: an iuste fuerit processum contra eum

vel non: ut in euentum procedat ad exeque-
dum sententiam contra ipsum vel non. bar.
in l. diuus. ff. de custo. et exi. re. tenuit quod
non tenebitur ad executionem faciendam
procedere: nisi processus sibi exhibeatnr
et idem tenet in l. magistratibus. ff. de iuris.
om. iudi. ad quod allegat rex in dicta. l.
diuus. ad idem inducit quod habetur in
auct. de sanct. epi. §. si vero. sed Spanoz.
in c. i. de offi. or. reprehendit in hoc. bar.
et dicit contra ipsum esse rex. expressum in
dicto. c. ut inquisitionis. §. prohibemus.
vbi dicitur quod de crimine heresis cum sit
mere ecclesiasticum neque directe neque indi-
recte potest iudex secularis cognoscere.
sed pura et nuda executio ad eum pertinet
ad requisitionem iudicis ecclesiastici. Et
hec opinio satis placet: quia fundatur a
parte per dictum. §. prohibemus. Sed ego
limitarem hoc procedere vbi daretur de
iniusticia contra sententiam ad impediendam
executionem. ad quod etiam faciunt
not. per Innocentium in dicto. c. i. de offi. iordi.
et in c. cum in iure. de offi. deleg. et per Arch.
xxiii. q. v. administratores. vbi tamen di-
ceretur eam fuisse nullam et de hoc exi-
peretur ad impediendam executionem:
tunc admittenda foret hec exceptio per iu-
dicem secularem exequentem: dummodo in
breui posset de ea constare nec requireret
altiorum indaginem: iuxta not. per bar.
in l. iiii. §. condemnatum. ff. de re iudi.
Nam nullitatis exceptio impedit execu-
tionem sententie ut in dicto. §. condemnatum.
et l. si cum nulla. eo. ti. et c. de cetero.
de re iudi. et per glo. in c. pastoralis. §. qz
vero. de offi. dele. et per Innocentium in c. cum in
iure eo. ti. Nec obstat rex in dicto. c. ut in-
quisitionis. §. i. in fine. vbi dicit quod iudex
secularis statim recipiat condemnatos
de heresi et indilaret sententiam exequa-
tur contra eos. nam ille rex loquitur de
condemnatis de crimine predicto. Con-
stat autem contra quem sententia lata
est nulla non esse condemnatum. ut cla-
re dicit textus in dicto. §. condemnatum.
Similiter nec obstat textus in dicto. §.
prohibemus. eiusdem capitulo. quia hic
non cognoscit iudex secularis de crimi-
ne heresis: quod ibi interdicitur. Sed

tantum de nullitate sententie quod ibi-
dem minime prohibetur. Et pro hac co-
clusionem multum faciunt ea que notat An-
gelis. consilio. cclxxv. addo etiam aliam
limitationem ad predicta & ubi iudici
seculari alias constaret sententiam fore
iniustam: non deberet ad eius executionem
procedere: ne animam suam dampnaret
iuxta not. per Immo. in dicto. §. quia ve-
ro. c. pastoralis. & si cogereretur per iudicem
ecclesiasticum per censuras & alias iuris
penas porius debet ista humiliter tolle-
rare quam mortem iniustam alicui infer-
re ar. c. inquisitioni. de sent. ex. neq; per
hoc dici potest qd se intromittit de hoc
crimine contra dispositionem dicti. §. pro-
hibemus. quoniam non se intromittit co-
gnitionem super predicto crimine assu-
mendo quod ille tex. prohibet. sed ex co-
scientia priuata quam habet crimen ho-
mici dii declinando quod quemlibet vi-
rum catholicum decet. & est aliud specia-
le in hoc crimine qd pro executionib; fa-
ciendis & auxilio impendendo contra he-
reticos poterunt ecclesiastici iudices re-
cursum habere ad potestates & iudices
seculares excommunicatos: & de facto & no-
de iure officia illa & dignitates possiden-
tes: dummodo sine periculo more ad supe-
riores eorum legitime presidentes recur-
sus nequeat haberi. vt probat tex. c. pre-
sidentes. de here. li. vi. ex quo tex. per lo-
cum a speciali dicemus contrarium in alijs
casibus vt ad tales non recurratur. Ex
quo poteris assumere nota. limitationem
& intellectum ad omnia iura que dicunt
qd iudex ecclesiasticus debet recurrere ad
auxilium iudicis secularis quando opus
est. xvi. di. cum ad verum. & xlii. q. v. prin-
cipes. de offi. ordi. c. i. & contra secularis
ad ecclesiasticum. nam vna potestas per
aliam iuuatur. x. di. c. quoniam. ad quod
etiam faciunt no. per Immo. in. c. licet ex
suspecto de fo. cope. & in dicto. c. i. de offi.
ordi. & per idem intelliges no. per Bar.
in. l. vnica. in prin. ff. si quis ius di. non
opten. ubi dicit qd etiam inter seculares
iudices potest vnus implorare auxilium
alterius potentioris. L. de hij qui latro
ocu. l. ii. omnia enim ista debent intelligi

modo predicto. & per eundem modum li-
mitabis etiam not. per Cin. & Jo. an. in
c. per venerabilem. §. rationibus. qui fi.
sunt legi. ubi per illum tex. dicunt qd si
causa committitur episcopo Paduano &
duo sunt electi: alter canonicus & alter no-
qd intelligitur commissa existenti in cano-
nica possessione. & idem tenet Archi. xi. q.
i. si quisquam. debet enim intelligi de il-
lo qui bona fide esset in possessione. secus
autem si de facto tantum esset intrusus
per predicta.

Tricesima questio.

¶ Tricesimo quero: An redeun-
tes ab heresi indifferenter
sint admittendi. & an euadant per hoc pe-
nas criminis. Archi. i. c. vt commissi. §. nec
non. de here. li. vi. dicit qd illi qui veniunt
infra tempus gratie admittendi sunt: li-
cet enim fuerunt moniti: non tamen sunt
coacti ex quo a nemine sunt preuenti. be-
ne facit. ff. ad tercull. l. i. §. mater. cum se.
Sed ipse tenet qd etiam post tempus gra-
tie admittendi sunt re integra vt pote qd
aliquis non fuit personaliter requisitus:
nec contra eum probationes sunt recepte.
ad hoc de preben. si tibi absenti. li. vi.
Qui tamen post predicta tempora vene-
rit indignus est venia licet errorem dete-
gat. & remittit ad not. in. l. i. L. de hij. qui
latro ocul. & sic recitando ipsum transiit
Jo. an. & Domi. ibi. & id quod isti dicunt
de tempore gratie: innuitur consuetudi-
ni quam solent seruare inquisitores he-
retice prauitatis: qui vt predictimus in
principio inquisitionis premittunt ser-
mones ad populum: ubi habent inquire-
re de fide catholica differentes atq; ad-
monent omnes hereticos: vt recognosce-
res errorem suum ad fidem catholicam
conuertatur. que tamquam benigna ma-
ter que nulli claudit gremium redeuntis:
eos benigne recipiet. & solent prefigere
certum terminum infra quem isti debe-
ant venire: & istud appellantur tempus
gratie: sed Hosti. in sum. ti. de here. sen-
tit aperte qd antequam sit conuictus de
heresi quandocumq; admittitur confites

errorem suum et volens reconciliari: etiam si timore probationum confiteatur. dummodo iudex videat ipsum contritum et speret de conversione sua. Jo. an. in. c. excommunicamus. lo. i. §. dampnati. eo. ti. in qua dam apostilla sentit quod nedum antequam sint conuicti: imo etiam postquam sunt condemnati per sententiam possunt redire et euadere penam mortis. et ideo sentit glo. not. in. c. pe. eo. ti. In contrarium tamen facit tex. in. c. ad abolendam. §. i. eo. ti. ubi tex. videtur requirere quod incontinenti redeant et sponte. Nam post dampnationem videtur hoc facere timore pene imponende. et post probationes videntur facere timore probationum inuit enim ille tex. quod ad hoc ut redeuntibus ad fidem remittatur pena mortis ista requiruntur: scilicet quod sponte abiurent et quod incontinenti. Si ergo quis expectauit probationes contra eum fieri et per eas conuinci et postea vult conuerti: nec hoc facit incontinenti nec sponte: quia videtur timore probationum fecisse. zen. et do. Car. in cle. ad nostrum. §. pe. eo. ti. tenent quod si postquam negauerunt sunt conuicti non admittantur ad huiusmodi reuocationem erroris: ad finem euadendi penas corporales. sed Iba not. in dicto. c. excommunicamus. §. dampnati. sequitur opinionem quam Jo. an. ibi tenuit in apostilla de qua predicti. et pro ea adducit tex. in. c. accusatus. de here. li. vi. ubi relapsis duntaxat non parcitur. semel ergo lapsis licet sint condemnati. parcendum est. ex quo volunt ad fidem redire. Dicit tamen quod ista opinio aperte non probatur iure: imo potius posset defendi contrarium. quia dictum. §. dampnati nullam indulgentiam dar dampnatis. et c. ad abolendam. vult quod statim redeant et sponte ut dictum est. et c. pe. eo. ti. loquitur de deprehensis in heresi et non de condemnatis. sed dicit quod alia opinio tanquam mitior est sequenda a regula odia. et regule in penis. de regu. iur. li. vi. et ad. c. ad abolendam satis colorate posset responderi quod satis incontinenti dicitur redire si nullam dilationem expectat nec pene impositionem. l. disponderet. Vel potest dici secundum eum quod aut sunt condem-

nati de heresi sed adhuc non sunt traditi curie seculari: et habet locum penitentia. Aut sunt traditi curie seculari: et tunc non sic locus penitentiae. Nam tunc proprie non dicuntur venire sponte nec incontinenti. Sed in hac opinione varietate ego dicerem quod ubi ad sententiam esset processum contra hereticum nullo modo eius conuersio esset admittenda ad effectum euadendi penam mortis. et pro hoc induco tex. in dicto. c. pen. de here. in. §. dampnati. iuncto. §. si qui autem in. §. dampnati. disponitur de dampnatis per sententiam ut tradantur curie seculari. sequitur statim. §. si qui autem. ubi tex. loquitur de deprehensis in heresi: non tamen de condemnatis. qui si redire voluerint: euadunt penam mortis: tamen perpetuo carceri sunt mancipandi. hoc etiam probatur per tex. in. c. ut commissi. eo. ti. li. vi. ubi solum conceditur facultas mitigandi penam vel mutandi hijs qui mandatis inquisitorum obediens fuerunt: propter quod in carcere vel muro fuerunt reclusi. secus ergo in eis qui in pertinacia perdurarunt: quousque de crimine fuerunt condemnati. preterea ut superius diximus cum regula iuris sit quod penam illam illatam per sententiam nullus possit sine principis auctoritate relaxare. et in hoc casu hec regula non reperiatur violata excepto casu predicto dicti. c. ut commissi. non debemus hoc extendere ad non expressum. ubi tamen ad condemnationem non esset processum etiam si esset per testes vel alias probationes de heresi conuictus: satis crederem reuertentem admitti debere. pro quo facit tex. in dicto. c. accusatus. in prin. et apertius in. §. ille quoque. nec obstat tex. in dicto. c. ad abolendam. quem supra induximus: quia debet suppleri per tex. in dicto. c. accusatus. et hoc non est nouum quod priores leges trabantur ad posteriores ut. l. non est nouum. ff. de legi. Prouidendum tamen est caute quando isti volunt redire: ne simulata conuersione: redeant fraudulenter: et sub angui specie gerant lupum ut. c. ut officium. §. prouiso. eodem ti. li. vi. Et aduertendum quod ea que predictimus circa admittendos hereticos ad reconcili-

liationē ⁊ gremium ecclesie: atq; erroris
abiurationem: locum etiaꝝ sibi vendicāt
in hijs qui redeunt ab apostasia. cū illa
non constituat diuersam speciem ab he-
resi: sed tantum addat quandam circum-
stantiam aggrauantem. vt dicit Tho. se-
cunda scde. q. xii. arti. i. in solutiōe ad ter-
tium: iuxta illud secunda Pe. ii. melius
erat eis viam domini non agnoscere q̃
post agnitam retroire. cum ergo iura pre-
inducta generaliter admittāt hereticos
non relapsos ad abiurationem ⁊ apostasia
non constituat diuersam speciem ab
heresi vt diximus. iure igitur apostate
erunt admittendi. nec obstat tex. in. l. hī
qui. l. de apost. vbi tex. in fi. dicit eos re-
uertentes nō fore admittendos. Itā illa
lex non est admittenda: cum disponat de
materia mere speciali: scilicet heresis q̃
est mere ecclesiastica. nec sub laicorum iu-
dicio potest cadere vt in. c. vt inquisitio-
nis. §. prohibemus. de here. li. vi. Itā er-
go imperator legem illam condere potuit.
ad quod facit. c. bene quidem. xvi. di.
⁊. c. ecclesia sancte marie. de consti. cum
multis si. presertim hoc casu quo ius ca-
nonicum specificē contrarium disponit.
pro quo induco tex. in. c. quidam. de apo-
sta. vbi cōpelli iubētur apostate per pre-
latos suos: vt fidem quam promiserunt
teneant. ac ritus iudaicos dimittant. Si
igitur cōpellendi sunt per ecclesiaz ad id
ergo a fortiori volūtarie ⁊ spontanee ve-
nientes debēt admitti quod caute est cō-
siderandum. predicta vera sunt in hereti-
cis non relapsis. si enim essent relapsi:
sine aliqua audientia essent seculari iu-
dicio relinquendi. vt dic. c. ad abolendā.
§. illos quoq; ⁊ dicto. c. accusatus. Sed
intellige: q̃ eorum cōuersio nō est admit-
tenda ad hoc vt penam mortis euadant.
nequaquā tamē sunt eis humiliter petita
sacramēta penitētie ac eucharistie dene-
ganda. vt in. c. super eo. ri. li. vi. Et idem
dicas eadem ratione vbi superius dixi
istorum cōuersionē non debere admitti
debet enim intelligi iuxta determinatio-
nem dicti. c. super eo. Sed quero quis
dicatur relapsus. Hoc determinat tex.
in dicto. c. accusat⁹. in prin. ⁊. in. §. i. ⁊. ii.

⁊ nota q̃ nedum ille qui post abiuratam
heresim recidit in eandem relapsus cen-
setur. iuxta tamen distinctionem illi⁹ tex.
sed etiam ille cui propter suspitionē he-
resis fuit indicta purgatio ⁊ se purgauit
relapsus dicitur. si in eam post abiura-
tionem est relapsus. vt probat tex. in di-
cto. c. ab abolendam. §. illos quoq;. quia
tamen inter cetera disponit tex. in dicto
c. accusatus. §. cum vero. q̃ ille q̃ in vna
heresis specie vel secta aut in vno fidei ar-
ticulo vel ecclesie sacramento cōmissit: ⁊
postmodum heresim abiurauit simplici-
ter vel generaliter: si postea in alia spe-
cie siue articulo cōmittat: debet vt relap-
sus in heresim iudicari. Iuxta hoc oc-
currit dubitatio: Donec q̃ non sic simpli-
citer abiurauit sed tantum in illo articu-
lo. postea labitur in alio: an dicatur rela-
psus. ⁊ glo. ibi dicit q̃ nō. ⁊ licet Archi.
contrarium ibi teneat. tamen Jo. an. in
nouel. sequitur illam glo. cum verba de-
beant aliquid operari. de priuile. si papa
⁊ quia in penis benignior interpretatio
est facienda. Subiungit tamen q̃ raro
practicabitur iste casus quia consuetu-
do habet q̃ omnis relapsus etia in vno
articulo generaliter abiuret heresim.
Sed docti. tenet contrarium propter cō-
ueritatem quam habent hereses inter se
quia de vanitate conueniunt in idipsum
de here. excommunicam⁹. lo. i. ⁊. ii. ⁊ ex hoc
fundamento tollit motiua Jo. an. ⁊ pro
hac opi. Docti. ego induco ea que san-
ctus Tho. dicit scda scde. q. v. articulo
tertio. vbi tenet q̃ in heretico discredenti
vnus articulum fidei non manet fides
formata nec informis in alijs articulis.
cui⁹ ratio est. quia species cuiuslibet ha-
bitus rerum dependet ex formali ratio-
ne obiecti qua sublata species habitus
remanere non potest. Formale autē obie-
ctum fidei est veritas prima. secundū qd̃
manifestatur in scripturis sanctis ⁊ do-
ctrina ecclesie: que procedit ex veritate
prima. ⁊ unde quicunq; non inheret sicut
infallibili. ⁊ diuine regule: doctrine eccle-
sie que procedit ex veritate prima in scri-
pturis sanctis manifestata: ille non ha-
bet habitum fidei. sed ea que sunt fidei:

aliō modo tenet q̄ per fidem .sicut si ali
quis teneat in mente aliquam conclusio
nem nō cognoscens medium illius demō
strationis: manifestū est q̄ nō habet eius
scientiā sed opiniōē soluz. vnde ille qui
de hīs que ecclesia docet que vult tener.
7 que nō vult nō tenet. iam nō inheret ec
clesie doctrine tanq̄ infallibili regule: s̄
porius proprie voluntati. ex quo sequit̄
q̄ hereticus est simpliciter qui pertinaci
ter discredet vnum articulum fidei: non
enī est paratus in oībus sequi doctrinā
ecclesie. si enī nō pertinaciter iam non
esset hereticus sed errans. vnde manife
stum est q̄ talis hereticus circa vnum ar
ticulum fidem nō habet de alijs articu
lis. sed opiniōem quandā secundū pro
prium voluntatem. quia nō credit ex ha
bitu fidei sed quia sic placet sibi. For
ma aut̄ abiurandi heresim traditur per
tex. in. c. ego berengarius. de conse. di. ii.
7 debet scriptura fieri de hac abiuratio
ne: 7 subscribi manu propria ipsius ab
iurantis. pro quo est glo. i. q. vii. cōueni
entibus. 7 vbi talis persona fuisset ex cu
ius heresi multe ecclesie fuissent scanda
lizate: debet copia illius abiurationis
ad omnes illas trāsmitti: vt que male fu
erunt edificate de perverso gaudeant et
edificentur de conuerso. vt ibi dicit tex.
in fine. ¶ Sed qualiter debet iu
dex pronunciare in sententijs ferēdis vel
penis iniungendis redeuntibus ad fidē
7 heresim abiurantib⁹. Solutio. Dicas
q̄ nō debet eos pronunciare hereticos
quia nō sunt. xxiii. q. i. hec est fides. vbi
de hoc. 7. q. vltima dicit apl⁹. 7. c. qui i
ecclesia. nec pronunciabit eos tales fuif
se. quia modus iste non est datus a iure.
sed dicit sic. quia te inuenimus per tuā
confessionē vel probationes legitimas
hereticū vel hereticos adorasse: nunc aut̄
saniori vsus consilio. Qis prout asseris
ad vnitatē ecclesie. corde puro 7 fide non
secta redire. idcirco te in primis abiura
ra omni heretica prauitate iuxta formā
ecclesie ab excommunicatiōis vinculis: qui
bus tenebaris astrictus absoluim⁹. Si
tamen ad eandē ex corde redieris. 7 iniū

cta tibi mādāta seruaueris. 7 quia in de
um 7 sanctam ecclesiam modis predictis
deliquisti ad peragendā penitentiam cō
dignam: in perpetuum carcerem te detru
di volumus. 7 precipimus ibidē perpe
tuo remanere. nec miretur quis quia di
ctum est sic sub conditione. nam causa de
lende questionis expedit sic dici. vt si qd
ei imponitur non seruasset non censet̄
absolutus. 7 hāc formam ponit Archi.
in dicto. c. vt cōmissi. s̄. nec non. quem se
quitur Jo. an. in nouel. dices q̄ quicqd
dicat Archi. tamen inquisitores nostri
temporis bene pronunciant illum fuisse
hereticum. nec apparet quid obster secū
dum eum. Sed quoniam in hac for
ma preinserta fit mentio de absolutione
que sibi impenditur a sententia excomu
nicationis quam incurrit. propter incur
sum heresis. Quero an inquisitores pos
sint absolvere hereticum etiam a senten
tijs quas papa die iouis sancta promul
gat contra tales. Archi. in dicto. c. vt offi
cium. in prin. tenet q̄ sic. per illum tex. q̄
generaliter permittit eis absolutionem
7 idem sequuntur ibi Jo. an. 7 Domi. 7
vltērius in eadem forma absolutionis
ponitur per modum conditionis: si iniū
cta mādāta seruaueris. 7c̄ra. hoc est sa
tis iuri consonū. nam tales reuertentes
errorem suum ad arbitrium episcopi de
bent abiurare 7 satisfactionem idoneam
exhibere. vt dicit tex. in dicto. c. ad abolē
dam. s̄. presenti. Iuxta id vero qd in
huius principalis questiōis themate de
ducebatur. Quero que pena sit impo
nenda hīs qui ab heresi reuertuntur. 7
dicendum q̄ hoc residet in arbitrio epis
copi 7 inquisitorum: qui incrimine here
sis inquirunt: vt secundum q̄ eis visum
fuerit satisfactiōē iniungant tali cōuer
so 7 penitenti. vt probat tex. in dicto. s̄.
presenti. Bona tamē que propter here
sim fuerant iudici seculari applicata nō
restituuntur ei: nisi ex misericordia secus
fiat. vt in. c. vergentis de here. Sed que
ro iuxta bec: quid si patronus ecclesie la
bitur in heresim: an reuersus recuperet
ius patronatus qd prius habebat hāc

questionem tangit glo. i. q. vii. maximus. et tenet quod sic. nisi esset lata sententia super amissione iuris patronatus. Sed Panos. in c. q. diligetia. de elec. tenet indistincte illud non recuperare huiusmodi ius patronatus ar. c. vergentis. iuncto. c. pe. de here. et l. comissa. ff. de publi. et veti. nisi ex gratia sibi restitueretur. Ad quod ego induco not. per Immo. in c. fina. de here. In hac etiam penitentia imponenta debet haberi discretio: ut si a principio conuertantur et sponte: mitius cum eis agatur. Si autem ulterius distulerint conversionem: utpote quousque sint conuicti. vel notorius sit eorum crimen. quia in eo fuerunt deprehensi: augenda erit pena: et si opus fuerit usque ad perpetuum carcerem. ut in dicto. c. penul. §. si qui autem eo. tit. discretio itaque iudicantis in hijs debita moderationem adhibebit attentis predictis. et etiam coniectura quam habet de conversione et penitentia et dolore huius conuersi. In casu tamen ipso iure reuersus recuperat primum statum. videlicet si mulier aliqua catholica incidit in heresim propter quod perdit privilegia que catholice mulieres habent in dote. si illa postea conuertatur: recuperat ipso iure omnia predicta privilegia que amiserat. ut in auct. de priuilegiis. §. quia enim. in fi. coll. vii.

Questio vicesima prima.

u Vicesimo primo quero: An si heretici in errore persistunt et volunt publice disputare confirmantes errores suos: sit cum eis disputandum. et idem quero: circa quoscunque alios infideles. Et dicendum est quod in disputatione fidei duo sunt consideranda. vnum quidem ex parte disputantis. aliud autem ex parte audientium. Ex parte quidem disputantis est consideranda intentio. Si enim disputet tanquam de fide dubitans. et veritatem fidei pro certo non supponens sed argumentis experiri intendens: proculdubio peccat tanquam dubius in fide et infidelis. et pro hoc induco glo. xvi. di. nos ad fidem. et in l. iii. l. de sum. tri. Si autem quis disputet de fide ad confutandos erro-

res: vel etiam ad exercitium ut faciunt theologi: illud est laudabile. ex pre vero audientium considerandum est: utrum illi qui disputationem audiunt sint instructi et firmi in fide. aut simplices et in fide titubantes: nam coram sapientibus in fide firmis nullum periculum est disputare de fide. Sed circa simplices est distinguendum. quod aut sumus sollicitati et inuitati ab infidelibus: puta iudeis: hereticis: siue paganis intentibus corrumpere fidem nostram. Aut non sumus sic sollicitati. Primo casu necessarium est publice disputare de fide: dummodo reperiantur ad hoc sufficientes et idonei qui errores possint confutare. pro quo facit glo. in dicta. l. iii. et capi. cum quibus. xliii. q. iii. et crederem ego quod ubi infideles et heretici non vellent ad fidei disputationem venire zelo redeunt unde ad fidem veritate conperta: sed potius ad quandam inanem ostentationem: cautum esset eos prudenter eludere. verbaque ad aliam materiam conuerrere. dummodo simplices qui adstant non sentiantur: et hoc ne secreta fidei nostre indignis prodamus. et contra doctrinam christi margaritas seminemus ante porcos. nam nihil omnino eis respondere: auditorum causa vtile non videtur. ne forte simplices existimet nos responsionis penuria declinare certamen. et fides eorum ledatur ex hoc. pro quo tex. cum glo. xliii. di. in mandatis. et eadem. di. §. i. in glo. Quando autem liceat secreta fidei occultare. vide glo. not. xviii. q. ii. inuenta. Unde Gregorius in pastorali. sicut incauta locutio in errores pertrahit. ita indiscretus silentium eos qui erudiri poterant in errore derelinquit. ubi tamen ista necessitas cessaret periculosum est disputare de fide coram simplicibus. quia eorum fides ex hoc est firmitior quod nihil diuersum audierunt ab eo quod credunt. ut determinat sanctus Theobaldus. secunda secunde. q. x. ar. vii. hanc autem disputationem non permittitur laicis facere imo excommunicandi sunt si publice de fide disputauerint. ut probat tex. in c. quicunque. §. inbibemus. de here. l. vi. Discretio autem maxima adhibenda est in huiusmodi disputatione: ut in hijs que sunt

fidei principaliter quis iuitatur auctori-
tatibus noui et veteris testamēti. q2 ille
sunt diuinit² reuelate: et theologie prin-
cipia et fidei nre: nō humana sed diuina
reuelatiōe que constat nobis per sacras
scripturas fuerunt nobis tradita. Istis
tamen p̄suppositis cum grā nō tollat na-
turam sed perficiat. oportet q̄ natura-
lis ratio subseruiat fidei. sicut et natura-
lis inclinatio voluntatis subseruit cha-
ritati. Unde ap̄lus dicit. i. corin. x. In ca-
priuitatem redigentes oēm intellectum in
obsequium xp̄i. et per hunc modum aucto-
ritatib² philosophorū: interdum sacra do-
ctrina vtitur: vbi per rōnem naturalē ve-
ritatem cognoscere potuerunt: sicut pau-
lus actū. xvii. inducit verbum arati. di-
cens. Sicut q̄dam poetarū v̄rozum di-
xerunt. gen² dei sumus. et idem fecit sc̄da
ad Titum. i. c. in fi. vbi idurit illud Epi-
menidis poete: Eretenses semp̄ menda-
ces male bestie ventris pigri. et in prima
ep̄la ad Corin. illud Terentij. Sepe bo-
nos mores corrumpunt colloq̄a praua
de quo vide bonā glo. xxxvii. di. c. turbat
sed tamen sacra doctrina hīs vtitur q̄si
extraneis argumētis et pbabilib². aucto-
ritatib² vero sacre scripture p̄dictis: rāq̄
ex necessitate argumentādo cōcludētib²
et si q̄s aduersarius nihil crederet eorū
que diuinitus inspirantur: et per sacram
scripturam habentur: nō remaneret eū
eo iāz vlteri² via ad pbandum articulos
fidei per rōnem. sicut et in alijs scientijs:
cōtra negantes principia nō est argumē-
randū. licet sic in hoc differentia: q2 alie
scientie phice: licet nō possint pbare sua
principia. et ideo cōtra ea negantem non
disputent: sed relinquunt sup̄iori sciētie.
suprema vero iter eas scilicet methaphi-
sica disputat cōtra negantem sua princi-
pia si aduersari² aliqd cōcedat. Si autē
nihil cōcedit: non pōt cum eo disputare.
Potest tamen soluere rōnes ip̄ius. Sa-
cra tamen scriptura cum nō habeat do-
ctrinam sup̄iorem: disputat cōtra negan-
tem sua principia. argumētando q̄dem
si aduersarius aliquid cōcedat eorū q̄
per diuinam reuelationē traditam in sa-
cris scripturis habetur. Si vero aduer-
sarius de p̄dictis nil credat: nō manet

amplius via ad pbandū articulos fidei
per rōnem. poterunt tamen solui rōnes
que in cōtrarium inducunt cōtra fidē. cū
enī fides infallibili veritati iuitatur. im-
possibile autē sit q̄ vero demonstretur con-
trarium: qm̄ vero oīa cōsonant vt pbūs
dicit. i. erbi. cōcluditur manifeste q̄ pro-
bationes que cōtra fidem inducuntur nō
sunt demonstrationes sed solubilia argu-
menta. ita dicit sanct² Tho. p̄ma parte
q. i. arti. viii. hoc etia² cōfirmat. nāz si fi-
des nra ratione humana posset ostendi
preter hoc q̄ derogaretur dignitati sue
tolleretur et meritum fidei. nam fides nō
habet meritum cui humana ratio p̄bet
experimentū. et sc̄dm p̄dicta debet itelli-
gi illud qd̄ ap̄lus Petrus ait. Parati
reddere rōnem omni poscenti vos de ea:
q̄ in vobis est fide et spe. i. p̄e. iii. Et q̄
bus p̄z q̄s permittose cōuincuntur errare
q̄daz qui sciolos se esse iactant fidē nraz
humanis rōnibus nitētes fundare. q̄ ta-
men dina veritate et reuelatione cōstitit.
derogant enī dignitati eiusde² vt p̄dici-
mus: et iducit ifideles in derisionē fidei
credunt enī q̄ huiusmōi rōnibus innira-
mur et p̄pter eas credamus. Et hoc etia²
pater sume reprehendendos eos qui qd̄
rōne attingere nō possunt admittere i fi-
de catholica nolunt. eūz enī illa excedāt
oēm rōnis humane sublimitatē. satis te-
merariū est ea velle rōe iuestigare. nā vt
pbūs dicit. ii. metha. Intellect² nri sic se
habet ad p̄ma entia q̄ sūt manifestissima
i natura. sicut oculus vespertiliōis ad so-
lē. et Job. xi. Forisā vestigia degi cōpre-
hendes et oipotentē vsq̄ ad p̄fectū repe-
ries: q̄si dicat nō. et. xxxvi. Ecce deus ma-
gnus vincens sciam nraz. et. i. Corin. xiii
ex pte enī cognoscimus. eo maxime qm̄ ex
defectu intellectus nri etia² de rebus sen-
sibilibus q̄ nri cognitioni subiacet plu-
rima ignoramus quāto magis ea q̄ intel-
lectum nrm infinitum excedunt cōprehen-
dere nō valebimus. vnde in hīs cōsultū
est humiliari deo. nec de se q̄cūq̄ p̄sume-
re. humilitas enī ad sapiam disponit. vt
dicitur prouer. xi. vbi humilitas. ibi et sa-
pientia. valde etiā admirandū est de istis
bereticis q̄ superstitionē iudaicā sequūt

¶ cum in lege mosaica multa credenda proponatur q̄ rōne humana cōprehendi nequnt. illis toto corde inheret et fidē nostrā abhorret propterea q̄ credenda alia qua p̄dicat q̄ per dei potētiāz possibilia sūt. sicut et illa q̄ in lege veteri cōtinētur ostēdit etiā veritas fidei nr̄e ex miraculis in ea factis et q̄ adhuc dietim videm⁹. sicut et ego vidi miraculū de sacramēto altaris qd̄ ad oēs ifideles cōvincendū sufficeret. cuz enī miracula solū fiant virtute diuina iuxta illud ps̄. q̄ facis mirabilia sol⁹ et de⁹ nō pōt esse testis falsitatis. relinq̄tur q̄ miracula q̄ sunt facta ad cōfirmationē fidei nr̄e arguunt ip̄ius ifalibile veritatē. Itē ex alio cōfirmat qd̄ ē mirabilissimū vt inq̄t Augu. q̄ iter persecutorū potētissimoz tyrāidē q̄ fidē xp̄i impedire imo extinguere sunt conati. innumērabilis turba nedū simpliciu s̄ sapiētissimoz ad fidē xp̄i p̄ vniuersas prouincias cōuolauit: qua oēm humanū itellctum excedētia p̄dicant. voluptates carnis cobibētur. et oīa q̄ in mūdo sūt cōtempmi docētur q̄b⁹ aīos mortaliū assentire maximū est miraculoz et excellētissimuz dīne inspiratiōis opus. vt cōtēptis visibilibus sola inuisibilia cupiant. adeo vt cōtēpta etiā corpali vita p̄ crudelissima tormētoz genera: multi pro xp̄i fidē vitā finierint. qd̄ nō alit̄ q̄ dīna inspiratione fieri exploratū existit. Si autē dicat q̄ si ne miraculis fides xp̄i fuerit recepta hoc oībus signis esset mirabili⁹: si ad credendum tā ardua: ad operandū tā difficilia et ad sperandū tā alta. mūdos absq̄ mirabilib⁹ signis motus fuisset. et p̄sertim a simplicib⁹ et ignobilib⁹ hoīb⁹ q̄les apli fuerūt q̄ xp̄i ecclesiaz plārauerūt. et si arguat in cōtrariū de lege machometi. que falsa est: et tñ a multis est recepta. dicēdū q̄ nō est sile qm̄ xp̄i fides habet oēs difficultates de q̄bus p̄dicim⁹ et cuz eis a p̄ncipio sūpsit exordiu: atq̄ cum martirij acerbitate tanq̄ granū frumēti qd̄ in fra mortuum est multuz fructuz attulit. Let autē machometi processit via cōtraria. nā promisit voluptates carnales eius sectatoribus ad quarū desiderium carnalis cōcupiscentia instigar. p̄cepta etiāz tradidit p̄dictis promissis cōformia volupta-

ti carnali. babeas relaxās in q̄b⁹ primum est etiā carnalib⁹ hoīb⁹ obediri. documēta insup veritatis nō attulit nisi q̄ de facili a quolibet mediocriter sapiente naturali ingenio cognosci possunt. quin poti⁹ vera q̄ docuit: multis fabulis et falsissimis doctrinis imiscuit. signa etiā nō adhibuit supnaturalia facta q̄bus solis dīne inspiratiōis testimoniū cōueniēs adhiberet: duz opatio visibilis q̄ nō pōt esse nisi dīna: ostēdit doctore veritatis inuisibiliter inspiratū. s̄ dixit se in armorū potentia missuz. q̄ signa et latronib⁹ et tyrānis nō defunt. ei etiāz a p̄ncipio nō crediderūt aliq̄ sapientes in rebus dīnis et humanis exercitati: s̄ hoīes bestiales in desertis morātes oīs doctrine dīne et humane prozsus ignari. p̄ quoz multitudinem alios armorū violētia in suas leges coegit. Nulla etiā dīna oracula p̄cedētū p̄phetarū ei testimoniuz p̄hibet: qm̄ potius q̄si oīa veteris et noui testamēti documēta: fabulosa narratiōe deprauat. vt patet legē ei⁹ inspicienti. vnde astuto cōsilio libros veteris et noui testamēti suis sequacib⁹ nō reliq̄t legēdos: ne p̄ eos falsitatis argueret. Adhuc etiā pro vltiori p̄dictoz cōfirmatiōe nō pigebit in medium afferre qd̄ lactā. in. v. sui opis libro deducit sic inq̄ns. Quis ē tā excors tāq̄ cecus q̄ nō videat in martyrib⁹ fuisse sapientiaz. licet eozū persecutores malicia et furore execrati stultos esse arbitrant. qui cū haberēt in sua p̄tate supplicia vitare cruciari tñ et mori maluerūt. sed possent ip̄i ex eo videre nō esse stulticia in q̄ tanta hoīuz milia p̄ orbē totū vna et pari mente cōsentiūt. si. n. femine sexus infirmitate labunt vtri certe sapiūt. si pueri si adulescentes ip̄zondi sunt p̄ etatem. maturi certe ac senes habent stabile iudiciū. si vna ciuitas desipit: certe vtriq̄ innumera-biles stulte esse nō possūt. si vna prouincia vna natio prudentia carer: cefas oēs h̄e intelligentiaz recte necesse est: cū vero ab ortu solis vsq̄ ad occasuz lex diuina suscepta sit: et omnis sexus: omnis eras et gens et regio et natio vmis ac parib⁹ animis deo seruiant eadez sit vbiq̄ patientia idem cōceptus mortis intelligere debuerāt aliqd̄ in ea re esse rōnis: qd̄ nō si

ne ea vscq; ad mortē defendat: aliqd fuit
damenti et soliditatis qd eaz religionem
nō rārū iūris: veratōem: nō soluat s; au
geat semp et faciat firmiorē. debuerāt p
terea exstare cū videāt dilacerari boies
varias tormētōz generib;: et iter fatiga
tos carnifices iuctā tenere paciētiā: cō
sensuz tā multoz pseuerantia morientū
nō vanā esse neq; ipaz paciētiā sine deo
tātos cruciat; posse supare. latrones enī
robusti corpis viri eiusmōi lacerationes
pferre nō qunt. exclamāt et gemit; edunt
vincunt enī dolore. q; deest eis inspirata
paciētia. nri aut vt de iuris raceā pueri et
muliercule torturas suas tacite vincunt:
et expmere illis gemitū nec ignis pōt. Ec
ce sexus infirm; et fragilis etas. dilacera
ri se toto corpe vtiq; patit. nō necessitate
q; licet vitare si velint. s; volūtate: q; cō
fidunt in deo. hec ille. Jure igr cōcludere
possum; verba marini epī in quodā ser
mone in mediū pferētes. Hauerim; inqt
q; nō sine magno discrimine de religiōis
veritate disputam;: q; tantoz sanguine
cōfirmatā videm;. magni periculi res est
si post ppberaz oracula post aploz testi
monia. post martyriū vulnera: veterē fidē
q;si nouellā discutere psumas. et post taz
manifestos duces in errore pmanas. et
post morientū sudores ociosa disputati
one cōtendas.

Questio vicefima secunda.

¶ Jcesimosecundo qro: An de
heresi possit q; accusari p
mortē. et dicēdū q; sic. vt. xxiii. q. iii. c. fi.
et in. c. filij. de here. li. vi. de quo est bona
glo. xxiii. q. ii. in sum. hoc tñ limitat glo.
xxiii. q. iii. c. ipa pietas. nisi illi dū viue
rent esse bone faue. p. c. in pmiss. ii. q. i. s;
itellige eā in casu in quo loq;f. s. qñ ille q;
accusat esset heretic; vel als iabilis. et sic
etiā loq;f. tex. in. d. c. in pmiss. als aut cre
dere q; huiusmōi accusatio etiā cōtra nō
infamatū esset post mortē admittēda. et
hoc iudicio meo pbat satis apte tex. i. d.
c. filij. conuincit aut in hoc casu mortuus
de crimie. si postq; erat accusat; seipz oc
cidit. nam tūc cōscia criminis se videt oc
cidisse. pro quo est glo. not. in. l. fi. l. de

iur. fil. li. i. et ibi tenet bar. Istud tamen
limita nisi heres vellet innocentia purga
re defuncti vel id qd pro innocentia repu
tatur: vt est qlibet iusta defensio vt puta
pscriptio. vel q; fecit ad suaz defensione
et filia. naz q; habet iustaz defensione ino
centi par est. naz ei; factū pōt defendi. q;
uis oīno excusari nō possit. ff. ad le. iul.
repe. l. iulia. §. si. ita tenet bal. in. l. ii. l.
q; testa. fa. po. s; in crimie heresis diffici
lime innocentia posset pbari: cū in aio cō
sistat heresis nisi eēt casus vbi ex aliquo
pticulari facto vel dicto illa cōcluderet.
et adhuc eo casu si illi in vita de hoc crimi
ne fuissent infamari vel suspecti predicta
excusatio nō admittet. vt i. c. filij. de be
re. li. vi. qd tamē itellige iuxta ea q; inferi
us dicā in eodez mēbro: pscriptio etiā in
hoc crimine viuente heretico nō pcedit.
sed eo mortuo admittit; sola quadage
naria ad tuendum heredes suos quo ad
bona q; habuerūt ab hereticis. dūmodo
illi dum viuerēt catholici putarent. als
sec;. totū hoc pbat tex. no. in. c. ii. de pre
scrip. li. vi. p quē tex. declarat. l. apostata
rum. l. de apostata. Formā aut pnuician
di hoc casu et filib; cōtra mortuū vide p
glo. no. in. §. p cōtrariū. insti. de heredi. q;
ab intre. defe. Cōsidera tamē q; ista accu
satio admittit; ad finē occupādi bona il
lius quē in vita cōstat hereticū fuisse. nō
aut vt aliq; pena alia puniatur. vt voluit
glo. in. d. sum. et ne mirandū de hoc. cum
etiā si cōtra viuente esset accusatio insti
tuta. si tamē anteq; pena sibi inferretur
mortuus extitisset nō esset in ei; corpus
aliq; iusticie executio post mortē fienda. p
tex. no. in. l. defuncto. ff. de publi. iudi. ex
quo manifeste cōuincunt errare assessores
seu iudices maleficioz q; in defunctos fa
ciunt executionē pene capitalis. et hoc re
net Aug. in. d. l. defuncto. et faciūt ad idē
not. per Ly. in. l. ii. l. qui testa. fa. po. ca
ueant igitur ab hoc: alias tempore su
dicatus conueniri posset. tanquam infe
rentes iniuriam cadaveri. in. l. i. §. quo
tiens. ff. de iniur. dicit tamen Jo. de imo
in. d. l. defuncto q; quādoq; de facto ser
uatur contrarium. presertim in grauib;
delictis. et vbi esset talis consuetudo ro

leranda esset in odiū et detestationē eorū.
et ppter facti memoriā. ar. eius qđ habet
rv. q. i. c. mulier. vbi etia3 aīal irrationa
le punitur ppter facti memoriā. et ar. ei?
qđ habetur in. c. cuz ad monasterium. de
stat. regu. vbi monachus qđ in morte non
resignauit pecuniā quam tenebat tanq3
ppriaz sine cōsensu abbatīs: iubet sepe
liri extra cimiteriū cum pecuniā isterqui
linio: in signū pōitiōis. Pena tamen ex
cōmunicatiōis astringi pōt heretic? post
mortē. xxiii. q. iii. sane. et per glo. ea. cā. et
q. in sum. et idē tenet glo. in. c. si qđ epus.
eo. ti. et talis excōmunicatio nō ideo fert
vt ille amplius liget. qz iā ille eternalr ē
dampnat? s3 in criminis detestationē. vt
ceteri hoc iudiciū terribile ecclesie audie
tes: filia cōmittere cōtremiscāt scōm ar
chi. in. d. sum. hodie tamē nō esset necesse
i eos ferri sniaz. cū a iure sint excōmuni
cati. s3 bere. excōmunicam? lo. i. nō tamē
tollit ppterea qn possent etiā ab hoīe ex
cōmunicari. iuxta no. p glo. et docto. i. c.
ita quorundā de iudei. Insuper etia3 ipis
alia pena post mortē. qm eorū corpa non
debent bñe ecclesiastica sepultura. imo qđ
cumq3 eos psumpserit ecclesiastice trade
re sepulture: ipso fctō sniaz excōis icurrāt
vsq3 ad satisfactiōē cōdignā. a qđ absol
ui nō debet nisi pprii manib? publice ex
tumulēt. et pñciat bñōi corpa dānatoz
et vltra hoc loc? ille ppetua debet carere
sepultura. vt. in. c. qđcumq3. in pñ. de bere.
li. vi. et pondera illū tex. qđ requirit qđ suis
manib? extumulēt. et sic nō satis esset si p
aliū facerēt. vt dicit ibi glo. requirit etiam
tex. qđ extumulēt publice. Cōsidera tamē
qđ ista accusatio post mortē habz locū
tm in hereticis. nō autē i credētib? fautori
bus et receptatozib? eorū qđ nō sunt hereti
ci. qz morte eorū b? mōi crimia extinguit
vt pbat tex. i. c. accu. s. porro. e. ti. li. vi. et
hui? rō est. qz istoz bona nō sūt ipso iure
cōfiscata. vt i eo. c. s. si vero. et hac cōclufi
onem tenēt arch. Jo. mo. et io. an. in. d. s.
si vero. quo ad carentiā tm sepulture eo
iure quorū heretici cēsent. vt i. d. c. qđcumq3
in pñ. S3 iuxta pñicta qro eo casu quo
pceditur cōtra mortuū. an si aliq3 volu
erit eū defendere admittat. glo. rāgit qđ si
onē. xx. iii. q. ii. c. dānatiōis. et tenet qđ sic

ff. de procu. seruū quōq3. s. publice. et ma
xime cuz in cā criminali pro iūicto quis
possit appellare. ff. de appl. nō tm. s3 op
ponit glo. qđo admittet cuz nō possit ca
uere de rato. ad qđ respōdet qđ satis vñ
bñe ratur. ex quo nō opponit obijcem cō
trarie voluntatis. de cōse. di. iiii. qris. s3
ego limitare3 hoc eo casu quo illi i vīta
nō erant diffamati de heresi vñ suspecti.
nā tunc nō essent aliq3 etia3 filij vel bere
des ad eorū defensionē admittēdi. p quo
iudicio meo est tex. apt? in. d. c. filij. Sed
illo casu aduertendū est qđ etiā si nō ad
mittatur defensoreres ad excusandū de
licū. vñ ad opponendū se cōtra proba
tiones et cōtrariū probandū. admittēdi
tamē sūt ad pbandū corrupcionē vel fal
sitate illi? pbatōis. ita qđ cōcludat illā
nō esse legitimā probationē. qz solūmō
a iure excludunt ad probandū cōtrariū
directū ei? qđ probatū fuerat sec? aut p
hūc modū indirectū. sic determinat io. an.
i nou. i. d. c. filij. quē seqtur ibi domi. et
p hoc habes no. intellectus ad oīa iura qđ
volūt stare alicui probatiōi et nō admit
runt cōtrariā probationē. debēt. n. itelli
gi mō pñcto. facit i fili qđ no. glo. et bar.
in. l. iuris gentiū. s. qđ fere. ff. de pact. Li
mitare etia3 et scōo illū tex. vt itelligat tm
in filiis vñ heredib? mortui heretici qđ sūt
admittēdi illo casu. sec? aut in alijs extra
neis arguēdo ex illo tex. p locū a spāli. si
cut et multa alia spālia propter detesta
tionē tanti criminis repiunt statuta. ad qđ
etiā seruit rō glo. ibi posite qđ dicit qđ ali
orū nō interest se opponere huic defēsiōi
et defēsiō qđ admittit ex fauore publico p
quēcūq3 pñtita. vt in. d. s. publice excludi
tur prop? eundez fauore3 publicū. cuius
maxime itere3t tam nefandū crimē indi
late puniri. et inde est qđ etiam si in alijs
criminibus nedum condemnato: sed etiā
tertia permittatur in fauorem condem
nati appellare. ut. l. nō tantū. ff. de app.
in hoc tamen crimine etiam ipsi condem
nato appellationis remedium interdici
tur vt late superius diximus: et hoc pro
pter criminis enormitatem. S3 qro cui pe
ne subijciatur iste qui mortuū accusauit
si succubat in accusatiōe. glo. in. d. c. sane
dicit qđ ei cui supponeret accusat? si pue

ret et non ei cui modo supponitur, nec mirum cum grauius sit peccare in mortuum quam in uiuum. *vt. l. de sepul. vi. l. q. sepulcra.* sed ego dubito an illud sit verum, cum accusator succumbens puniatur similitudine supplicij. *l. de accu. l. si. imo ab hac pena in multis casibus excusatur. de quibus per glo. no. in. l. arthletas. §. calumpniator. ff. de hij. qui no. infa.*

Questio vicesimatertia.

u Tricesimoter tio qro de pena filijs hereticorum infligenda.

Ad quod est dicendum quod puniuntur in successione prima. nam in bonis primis minime succedunt. imo illa bonis applicatur. si enim in crimine lese maiestatis hoc est institutum. a fortiori in crimine heresis locum sibi debet vendicare. cum longe magis sit eterna quam temporalis ledere maiestatem. sic dicitur rex. *de here. c. vergentis.* Puniantur etiam alia pena. quod filij hereticorum et receptatorum et fautorum usque ad secundam generationem ad nullum ecclesiasticum beneficium seu officium publicum admitti debet. et si secus actum fuerit est illud irritum et inane. *vt. c. quicumque. §. heretici. e. ti. li. vi. qd. intellige de secundo gradu descendenti per lineam masculinam.* In descendenti autem per lineam femininam ad primum gradum durat excommunicatus. *vt. in. c. statutum. lo. ii. eo. ti. 7. li. 7.* Item illud intellige de illis quorum progenitores iuxta predictam distinctionem fuerunt heretici vel decesserunt heretici. non autem illorum quos emendatos esse constiterit: et reincorporatos ecclesie unitati. et pro culpa huiusmodi ad mandatum ecclesie penam recepisse quam ipsi vel iam profecerunt vel humiliter persequuntur vel sunt parati ad recipiendum eandem. *vt. in. d. c. statutum. §. si.* Sed iuxta predicta dubitatur: nunquam filius heretici ipso facto potest beneficium ecclesiasticum quod habet. *glo. in. c. satis puerus. lvi. di. concludit quod non et sic transit. Panos. in. d. c. vergentis. remittens ad glo. in. d. c. quicumque. §. aduerte quod glo. in. d. c. satis puerus non loquitur in crimine heresis: sed in crimine lese maiestatis. et glo. in. d. c. quicumque. ad quam remittit nil dicit de hac materia. Jo. an. in noui.*

et Domini. in. c. vt commissi. §. priuadi. eo. ti. 7. li. tenent quod tales ipso iure sint priuari beneficiis. nec est fienda distinctio: fuerit talia beneficia collata filiis vel nepotibus ante delictum parentum vel post. sed simpliciter est dicendum quod priuamur pro quo facit rex. *in. d. §. priuadi. q. simpliciter loquitur. et rex. in. c. felix. §. qd. si qd. de pe. li. vi.* Nec obstat si dicatur quod ille. §. loquitur in alio casu. quod secundum eos illud est longe minus delictum quam istud. ad quod etiam facit. *d. c. statutum.* sed salua meliori deliberatione ego credere esse fiendam illam distinctionem. quod aut beneficia fuerunt collata ante delictum parentum et filij non sunt illis ipso iure priuari: aut fuerunt postea collata et sunt priuari. et pro hac distinctione facit rex. *in. d. c. quicumque. §. heretici. iuncto. d. c. statutum. vbi inabili tantum ad beneficia obtinenda filij hereticorum. 7c. 7. sic iura predicta loquuntur tantum de obtinendis post heresim parentum non tantum ante. nec ob. rex. in. d. c. felix. §. qd. si qd. quod loquitur in alio crimine quam heresis. nec est fienda exceptio cuius sit ius penale. per iura vulgaria. et si illud esset verum omnes pene continerentur in. d. c. felix. haberet locum contra hereticos. per fundamentum istorum de quo supra quod est absurdum persertim quod interdum pro minori delicto imponunt maiores pene. et sic ratio argumentationis eorum non preedit. pro quo est rex. *in. c. admonere. xxxiii. q. ii. vbi maior pena imponitur occidere uxorem quam occidere matrem. cum tamen constet longe grauius delictum esse matrem occidere quam uxorem.* Restat respondere ad d. c. vt commissi. §. priuadi. quod satis videtur videri. et dicas quod ille rex. est intelligendus secundum iura predicta. non enim inducit nouum ius quod ad hanc priuationem. nam ille rex. principaliter emanauit ad declarandum. in quibus inquisitores sine diocesano posset procedere. Unde quod de priuatione beneficiorum de enunciatue narratur. et per consequens dispositionem non facit. iuxta rex. *in. c. si. papa. de priuilegiis. li. vi. et vbi velles quod dispositionem inducere: debet intelligi de beneficiis: postquam parentes heresim incurrunt filij collatis per ea que superius diximus: vt iura iuribus concordant.* Alteri quoque: an pena que imponitur filiis hereticorum extendatur etiam ad bastardos. *glo. in. d. c. statutum. tangit hanc. q. et arguit per**

et contra. et finaliter tenet. Quod extendatur ad eos. ne plus habeat luxuria quam castitas. et ideo tenet ibi archi. et sequitur Jo. an. in nouel. qui dicit se sic consuluisset cum quibusdam doctoribus: cum illegitimus sit de sanguine respectu generis: et in ipso etiam timeatur crimen paternum. *L. ad le. iul. ma. l. qf quis.* Item si puniuntur filii legitimi a fortiori bastardi. qui sunt odibiles legi. ar. de pben. eum qui. li. vi. cum suis cōcor. Item quia iura generaliter loquuntur bene facit ad hoc. ff. de in ius. voca. l. si. verum tamen secundum doctrinam *L. y. in. d. l. qfqs illud* eēt intelligendū de bastardo qui patrem certum possit notare. secus autem esset in vulgo quasi natis ex incerto coitu: qui certum patrem demonstrare nequeunt. quia tunc cessat in eis ratio cum non constet illū esse patrem eorum. et ideo sequitur Jo. an. in. d. c. statutū. Subdit tamen ibi domi. Quod ubi cōis usus alicuius ciuitatis vel loci reputaret illos de domo secundum quod dicit seruari glorie et perusij: ubi deferunt arma illi agnitionis de qua esse putant. tunc ad eos huiusmodi pene extendere. et dicit fuisse hoc de mēte bar. in. l. pronuntiatio. ff. de ver. signifi. et in lege filii. ff. de hq. qui sunt sui vel alie iur. Confirmo etiam ampli⁹ hanc partē. nam in casu odij rationabilis: simplex appellatio filij cōprehēdit etiam naturalem. vt in. l. liber tū. cōiuncta rubri. *L. de iterdict. ma. in ter. pu. et tu.* hoc autem odiū rationabile est nam cum in crimine lese maiestatis filij dicantur digni primo supplicio. vt i. d. l. quisq. s. filij vero. a fortiori in crimine heresis per d. c. vergētis. ad idē facit quod no. bar. i. l. ii. ff. de accu. et in. l. tutelae. ff. de. c. dimi. et in. l. si. *L. de ver. sig. vbi tenet* Quod si ius siue dispo loquitur per verba naturalia. vt pote filij vel nepotes cōprehēdunt etiam naturales et bastardi. quia secundum naturā sic trahunt naturā a patribus sicut legitimi sic est autem in proposito: quoniam iura superius inducta loquuntur de filiis hereticorum per verba naturalia. scilicet filij et nepotes. et c. et presumuntur imitatores delicti patris sicut et naturales: imo multo fortius cum ex talibus cōplexibus sepe numero degeneres viri et scelerati nasci consueuerūt vt dicit text. lpi. di. si gens anglozum. Sed quod: au

pene predictae se extendant etiam ad filios qui nati sunt antequam eorum patres heresim incurrisent. *Calde. mouet hanc. q. in consilijs suis in ti. de here. consi. iii. et arguit pro et contra finaliter tamen cōcludit* quod non se extendant ad eos per. l. emancipatus. ff. de sena. cum materia sua. Item facit quia filius ante natus ex superueniente dignitate in persona patris non cōsequitur priuilegium vel honorem. vt. l. senator. *L. de digni. li. xii. et l. filij. s. senatores. ff. ad muni. et per cōsequens si non honorem ergo nec penam vel onus. vt. l. ex qua persona. ff. de reg. iur. ad ideo. l. i. s. si. ff. de bo. po. con. ta. et l. si necesse. s. si deportat. ff. de bo. libert. per qui iura filij iam nati propter superuenientē casum in persona patris. non repellunt a successione. et pro hoc etiam inducit. l. diuomarco. *L. de quest. et dicit eē casus expressum in. l. ii. L. de libert. et eo. libe.* Ad cuius cōfirmationē potest induci quod in simili not. *L. y. in. d. l. quisq. s. circa filios illius qui cōmisit crimen lese maiestatis. sed in cōtrariū facit* quod not. ibi Gali. qui tenet illā penā etiam habere locū in antea natis. cum non minus in eis hereditarij criminis exempla sint metuenda. et quia iura generaliter loquuntur. nec ob. iura in cōtrariū inducta secundum eum. propter grauitatē enim criminis lese maiestatis cōtrariū in eo statuitur. et per easdem rationes idem ego dicere in crimine heresis: cum sit longe maius. vt in. d. c. vergētis. ad hoc etiam facit text⁹ apert⁹ in dicto capi. statutū. s. si. de here. ibi cum dicitur: vel tales etiam decessisse probantur: ex quo innuitur sufficere quod patres eorum in morte fuissent heretici. nec potest dari conueniens solutio ad illum textum ad idem facit. d. c. filij eodem titulo: quod loquitur de illis qui ostederūt signa heresis cum decuberēt in lecto propter infirmitatē de qua decesserūt: et cōtraria tollūt per ea qui diximus Quod sit in hoc crimine spāle: propter eius grauitatem. Sed an inquisitores heretice prauitatis poterunt facere statuta utpote augendo penam contra hereticos vel alias circa hoc crimen disponendo. et dicendum est secundum Lapum. in. c. ii. s. statuto de cōsti. li. vi. Quod non. quia sunt de*

legati. vt. c. per hoc. 7. c. ne aliq. de here-
li. vi. ex quo infertur qd etia delegat^o ad
vniuersitatē causarum non potest facere
statuta. quia a iure nō reperitur sibi con-
cessum. Isti enī sunt delegati ad vniuer-
sitatē causarum. vt not. glo. in. d. c. per
hoc. 7. conclusionem istam sequitur etia
Domi. in. d. §. statuto.

Questio vicesimaquarta.

u Tricesimoquarto quero. An
si aliqui heretici sūt in vna
ciuitate: possit tota ciuitas exuri siue ali-
as destrui. 7. glo. in. c. si audieris. xxiii. q.
v. arguit. qd sic per illum tex. 7. videntur
ibi velle Jo. 7. Laure. qd quilibet possit
hoc facere: sed in contrariū inducitur ea
q. si nō licet. versi. quasdam. 7. versi. hys
igitur. 7. q. iiii. versi. non ergo. 7. q. vlti.
quicūq. 7. qd no. xxiii. q. ii. inter hec. in
prima glo. archi. in. c. presidentes. de here-
re. li. vi. dicit qd ecclesia cōcedit generalē
auctoritatē exterminādi hereticos. xxiii.
q. v. si vos. 7. c. si audieris. que nō tantū
diriguntur principib^{us}. 7. facit ea. causa.
q. viii. legi. 7. de heret. excommunicamus. §.
carbolici. vbi etia ad eos exterminādos:
conceditur cruce signatis indulgentia vl-
tra maria. tamē occasio 7. spoliatio taliū
rūtū est qd fiat ex edicto principis vel ec-
clesie. c. cū scdm leges. eo. ti. li. vi. ne ex cu-
piditate vel vltione potius q̄ ex iusticia
vel obedientia pugnare videantur. xxiii.
q. i. qd culpatur. 7. q. ii. c. i. 7. q. iii. sex dif-
ferētie. qd etia tenuit. Ray. in sum. eo. ti.
versi. Sed nunq. 7. Boss. in sum. eo. ti. §.
sed nūquid carbolici. 7. Boss. in sum. eo.
ti. §. qualiter eurentur. versi. sed nūquid
carbolici. Idem seqtur Jo. an. in nouel.
in. d. c. presidentes. 7. Domi. qui subiūgit
oportere necessario pcedere iudicis decla-
rationē sup crimine heresis ad hoc vt ista
executio fieret. p. d. c. cū scōz leges. sz ista
videtur mihi cū suppositione nimiscru-
de 7. indigeste dicta 7. in tāta q̄stione: vbi
de tantoz periculo agit. 7. p̄sertim vbi
innocētes pro nocētib^{us} puniunt grauius
7. profund^{ius} scribēdū 7. calam^{ius} magis tē-
perādos fuisset. qua ppter ego dicere qd

etia si aliqui de ciuitate sint heretici. dū
modo ciuitas ipa heresim nō incurrerint
adeo qd delictū istud vniuersitati ciuita-
tis ascribi possit. nō ppterea ciuitas pos-
sit exuri aut alias destrui. nullo enī iure
hoc reperit^{ur} cautū. imo iura clamāt in cō-
trariū. s. qd pcrā suos debent tenere aū-
ctores. L. de peni. sanctim^{us}. de hys. q̄ si.
ama. pre cap. q̄siuit. ad iura que in cōtra-
rium inducunt stat respōsio ad. c. si audi-
eris. per qd glo. p̄fata se fundat. dici pōt
multipl^r. Primo qd illud erat pceptum
legis veteris 7. iudiciale vt patz clare. nā
hētur originaliter. Deutero. xiii. 7. talia
in lege noua cessarūt. nisi de nouo fuisset
istituta. nec legi noua istitutio. Itā L. i
prianus cui inscribit^{ur} ille tex. in decretis
nō habuit facultatē iura generalia cōde-
di. cū nō fuerit Ro. pon. eo magis vbi de i-
cendio 7. morte inferēdis disponit. vt p̄z
in illo tex. q̄ pene ab ecclesia nō iponunt^{ur}
ne cleri. vel mo. sniaz sanguis. 7. eo. ti. eos
li. vi. 7. de exce. p̄ela. ex lris: vel aliter di-
cas qd ille tex. nō loq̄tur de hereticis sed
de ydolatriis. 7. ista crimina sunt diuersa
vt ex superiorib^{us} p̄z. Aliter etia pōt dici
qd loq̄tur quādo oēs de ciuitate inficerēt^{ur}
illo crimine. 7. si nō oēs: illud tñ tpe illo
licite fiebat. stāte pcepto dei qui dñs ē vi-
te 7. mortis. pro quo bonus tex. in. d. c. si
nō licet. 7. in. c. gaudem^{us}. de diuoz. vbi de
homicidio Sampson fit mērio. Ad alia
uero iura q̄ iducit Archi. videlicz. c. legi.
respōdetur qd auctoritate dei illa facta
fuerūt q̄ interius auctoritatē occidēdi in-
spirabat. vt in. d. c. si nō lz. ad. c. si vos di-
cendū est qd loq̄tur qñ auctoritate iudi-
cis illa fiunt. vt p̄z in fi. eiusdē tex. vbi di-
cit diligētissimi rectores. 7c. ad. c. excommu-
nicam^{us}. §. carbolici dicas qd itelligit^{ur} qñ
in casu licito bellū cōtra eos moueret. et
accedere auctoritate supioris q̄ hāc cōce-
dere posset: alias aut seq̄ret^{ur} absurdum.
qd pro actu illicito 7. reprobaro papa cō-
cedere indulgentias que tamen pro ope-
re charitatis sunt indulgēde. iuxta not.
per doct. c. qd autem. de peni. 7. remis. p̄
quo est textus eodem ti. cum ex eo. tenet
sanctus Tho. iiii. sen. di. xx. Stabit ergo
i hoc cōclusio qd si ciuitas labat in here-

sim. tunc demum possit expuri et destrui. et non aliter. Hanc sententiam firmat bar. in. l. aut facta. §. non nunquam. ff. de peni. in crimine heresis et in crimine lese maiestatis et alias ubicumque filius punitur propter delictum patris. et sic fuit factum de carthagine. que propter rebellionem passa est aratrum. vt. ff. qui. mo. usufruct. amittit. l. si usufructus. Dicit etiam se vidisse sententiam diffinitiuam Imperatoris Henrici quam dedit contra ciuitates bricie que fuit sibi rebellis. in qua dicebat illam ciuitatem esse subijciendam aratro. quam penam postea ex misericordia relaxauit. que sententia diffinitiuam est lex. vt. l. ii. ff. de legi. et in. l. finali. C. eodem et de re iudi. c. in causis. et ita fecit papa bonifacius. qui propter delicta quorundam templariorum totum ordinem eorum destruxit: quia erant heretici. Hanc autem sententiam nullus inferior a principe ferre poterit: nec sine principis auctoritate hoc fieri potest. secundum quod late prosequitur Bar. in extraua. quonia. et idem sensit vno verbo Sali. l. i. l. de sediti. in fi. Sed quando dicemus ciuitatem committere heresim vt modo premisso puniatur. dicas quod si omnes essent heretici vel maior pars. vt in lege quod maior ff. ad muni. et hoc tenet Bar. in dicta extraua. quoniam in simili materia. et requiritur quod conueniant vt vniuersitas ad hoc faciendum vtpote communicato consilio: alias dicerentur singuli facere et non vniuersitas. iuxta no. per glo. l. sed si ex dolo. §. i. ff. de dolo. et l. aliud. §. refertur ff. de reg. iur. neque per hoc credas quod pena corporali puniantur innocentes pro nocentibus. quod manifeste patet per ea que Bar. no. in d. §. non nunquam et Sali. in. d. l. i. C. de seditio. Sed iuxta predicta quero: an punita vniuersitate de heresi modo premisso censeantur singulares puniri ad hoc vt amplius puniri nequeant. Ad hoc respondeo quod singulares non eo minus puniri poterunt si culpabiles in hoc delicto reperiuntur. quia quod debet vniuersitas non debet singuli et contra. ff. quod cuiusque vni. l. sicut. l. i. ff. de reg. iur. aliud. §. refertur: fa-

cit. ff. quod vi aut clam. l. semper §. si i se pulchro. Ad hanc decisionem faciunt not. per Jo. mo. et Jo. an. in capitulo felicitis. de pen. libro. vi. in fi. et per Bar. in. d. l. aut facta. §. non nunquam.

Questio vicesima quinta.

u Tricesimo quinto superest non nullis hereticorum predictorum obiectionibus et calumpnijs respondere. Dicunt enim neminem ad christi veritatem esse cogendum. verbo esse agendum. disputatione pugnandum ratione vincendum. ne fictos catholicos ecclesia habeat. et huius opinionis fateatur Augu. se fuisse cum cecitate infidelitatis: primitus tenebatur. postmodum vero cum faciem suam ad veritatis lucem conuertit: cognouit nedum verbis et auctoritatibus hanc confutari et confundi sententiam: quinymo et exemplis. Nam et ciuitas sua cum primo tota esset in partes donati: ad vnitatem tandem catholicam legum imperialium timore conuersa est: quam tempeste sua vidit ira perniciosam prefatam detestari: vt in ea nunquam fuisse crederetur. Item et alie multe ciuitates sibi nominatim commemorabantur vt in ipsis rebus agnosceret. etiam in hac causa recte intelligi posse quod scriptus est. da sapienti occasionem et sapientior erit. hec ille in epistola ad Vincentium donatista. et habentur transumptiue. xxiii. q. vi. vides vt opinor. qualiter autem et sacre scripture testimonio hoc idem probetur considera patrem familias seruus suis precepisse cum ad inuitandum ad nuptias in vias et sepes omnes destinasset. quorumcumque inueneritis inquit bonos et malos compellite intrare: legimus quoque primo Saulum postea Paulum ad veritatem cognoscendam et tenendam magnam violentiam christi cogentis esse compulsum: quin potius quod mirum est ille qui pena corporis ad euangelium coactus intrauit plus illis omnibus qui verbo tantum vocati sunt: in euangelio laborauit et que maior timor compulit ad charitatem: ei perfectio charitas foras mittit

timorem. Sed et circa idem aduersarij
precidit obijciunt deum dedisse librum
arbitrium. et ideo non debere hominem
cogi ad bonum: quod et donatus Augu-
stino obijciebat. cui et ipse responderet. Et
tunc et considera: quod non ideo voluntas
bona misericorditer impenditur ut ma-
la voluntas hominis diligatur. Nam
quis nesciat nec damnari hominem nisi
merito male voluntatis. nec liberari: ni-
si bonam habuerit voluntatem. non ta-
men ideo qui diliguntur male sue volun-
tati impune crudeliter permittendi sunt.
sed ubi potestas datur et a malo probi-
bendi: et ad bonum cogendi sunt. Nam
si voluntas mala semper sue permitten-
da esset libertati. quare Israelite recu-
santes et murmurantes tam duris fla-
gellis a malo prohibebantur. et ad ter-
ram promissionis compellebantur. ubi et
subiungit multa alia noui et veteris te-
stamenti euidentia testimonia. habentur
transumptiue. xlii. q. iiii. displicet. hoc
etiam philosophorum schola apertissime
docet: qui enim nec natura ad virtutem
inclinantur: nec ingenuos habent ani-
mos ut verborum doctrina duci queant.
quod precipue his contingit qui assue-
tudine longa malum habitum induerunt.
necesse est quasi delinas quasdam sub iu-
go ponere et legum austeritate cohercen-
dos fore. et philosophus docet. x. et bñ.
et per hunc modum coacti recta operan-
tes virtutum acibus assuefaciendos: tam-
dem in bonos viros euadunt. et ipse vi-
ciat scdo et bñ. Et eo enim quod multoti-
ens agitur secundum rationem: im-
mis forma rationis in vi appetitiva. que
quidem impressio nil aliud est quam vir-
tus moralis. et Thomas ibidem dicit ad
prima etiam facit tertio. xlii. q. vi. s.
finali. Adhuc instat apostolos in sui
saucem inducentes: quos non legimus
violentia aliquos ad fidem compulisse.
nec a regibus terre ad hoc auxilia petisse.
sed qui talia dicunt ut inquit Augustinus
ad Bonifacium comitem. non consue-
rant aliud tunc fuisse et omnia suis con-
uenire respondens. quis enim tunc in ipso
crediderat imperari: quis pro pietate

contra impietatem leges ferendo seruiri-
ret: tunc enim adhuc illud propheticum
implebatur. Quare fremuerunt gentes
et populi meditati sunt inania. Estire-
runt reges terre: et principes conuenerunt
in unum aduersus dominum et aduersus
ipsum eius. nodum enim agebatur quod
paulo post in eodem psalmo dicitur. Et
nunc reges intelligite: erudimini qui iu-
dicatis terram. Seruire domino in timo-
re: et exultate ei cum tremore. xlii. q. iiii.
si ecclesia. Posset etiam aliter eorum
obiecto confutari. aliter enim cum his
qui nunquam fidei sacramentum suscep-
erunt est agendum. qui non vi: sed proprii
arbitrii voluntate suadendi sunt ut ad fi-
dem conuertantur. ut. c. qui sincera. et. c.
de iudeis. xlv. di. et aliter cum eis qui se-
mel sacramentum baptismi adepti sunt.
qui etiam si metu ad christianitatem co-
acti fuissent a principio. sicut factum est
temporibus religiosissimi principis Si-
sebuti. quia iam constar eos sacramentis
diuinis associatos: et baptismi sacramen-
tum suscepisse et crismate vinctos esse. et
corporis domini etritisse principes: opor-
tet ut fidem quam etiam vi vel necessita-
te susceperunt: tenere cogantur. ne nomen
domini blasphemetur. et fides quam susce-
perunt vilis et contempnibilis habeatur.
et in dicto. c. de iudeis. quod tamen dixi-
mus de conuersis per vim: debet distin-
gui. iuxta textum. in. c. maiores. s. item queri-
tur. de bapti. Post hec aut obijciunt
quod principes res eorum concupiscunt. et
ut auferant in eos seuiunt. Sed isti pessimi
iudaica superstitione obcecari. super
quorum oculos ut ait apostolus: usque ho-
die velamen illud Moysi appositum ma-
net: ut oculos habentes non videant. non
attendunt quod sint contraria veritati que
loquuntur. Si enim principes prefati eo-
rum valent bona: nequaquam misericor-
diam pollicentes eos inuitarent ad peni-
tentiam. Sed quia eorum salutem ex vi
scribis sitiunt: etiam quod fisco suo co-
petebat. dum tamen conuertantur libe-
ralissime ipsis relaxant. nec erubescunt
heretici sua dicere: qui in huiusmodi er-
rorem lapsi nil in suo dominio retinent.

vt in capitulo quo iure. viii. di. 7. c. quod
aut. xiii. q. vii. Clamant insuper dicē
tes seuam crudelitatem in eos exerceri.
Sed hijs respondetur per illud Hiero-
nymi super ysaia. Non est crudelis qui
crudeles iugulat. sed crudelis patienti-
bus esse videtur. Nam latro suspensus
patibulo: crudelem iudicem putat. xiii.
q. v. Non est crudelis. Deus enim qui mi-
serator 7 misericors est patiens 7 multū
misericors. non ideo crudelis 7 rigidus
7 cruentus reputatur: Quia diluuiū genus
humanum deleuit. 7 super Sodomitā 7
gomoziā ignem 7 sulfur pluit. Egypti
os submersit in fluctibus. Israhelitarū
cadauera prostrauit in heremo. Dicūt
postremo Quia reuersi ad penitentiam non
recipiuntur: cum ecclesia pia mater gre-
mium non claudat redeunti. Quibus re-
spōdetur per id quod scripsimus supra
q̄stione. xx. vbi latissime pertractauimus
quomodo 7 qualiter reuersi ab heresi:
admittendi sunt. Friuolis igitur ipso-
rum pessimorum hominum spretis que-
relis iuris censura in eos est exercenda.
Aliiter enim Rex seruit deo: quia Rex est.
aliter quia homo est. quia homo est: ser-
uit viuendo fideliter. quia Rex est seruit:
leges condendo: iusta precipientes: 7 cō-
traria prohibentes. ac vigorem iuris in
sceleratos exercendo. Et cum hijs breui-
ter finem facio. Ad laudem 7 gloriā
Jesu christi domini nostri qui cū patre
7 spiritu sancto viuit 7 regnat in secula
seculorum Amen.

Ad Illustrissimam Reginam hispanie
tractatus contra hereticam prauitatem
per Gundisaluu de villadiego sacri pa-
laci apostolici auditorem editus felici-
ter explicit.
Et incipit tractatus de irregularitate tri-
le ac necessariū pro clericis per eundē do-
ctorem.

q
Noniam irregulari-
tatum materia cleri-
cis alijsq; ecclesiasti-
cis viris summe exi-
stet necessaria manda-
to superioris urgēte
quorundam etiā ami-
corum precibus flagrantibus dignum
censui paucula quedam et utiliora de ea-
dem materia hijs scriptis commendare.

Circa quē primo quero quid est irre-
gularitas. Dicendum q̄ est nota siue im-
pedimentum canonicum ex facto seu de-
fectu proueniens qua cuius prohibetur
ad sacros ordines promoueri. et in eisde
ministrare. Unde dicitur irregulari-
tas: dicendum q̄ ab in quod est sine et re-
gula quia contra regulam iuris est irre-
gularis est natus vel aliter procedente tē-
pore taliter dispositus vel q̄ non potest
assumi ad ordines vel in susceptis mini-
strare. Ulterius quero ynde habuit or-
tum irregularitas. Dicendum q̄ a iu-
re canonico q̄ probatur ex diffinitione
eiusdem in qua dicitur q̄ est impedimen-
tum canonicum. Item ad hoc facit. c. is.
qui de sen. ex li. vi. idem tenet Inno. in. c.
ad audientiam. de homi. et in. c. nisi. cum
pridem. de renuncia. s. persone. et ibi cō-
muniter doct. nec obstat illa auctoritas
veteris testamenti. Non edificabis mihi
templū quia vir sanguis es. Quia de-
bet intelligi de morte illicite lata alicui:
vt notat abb. in. c. ii. de vita. et ho. cleri-
contra hoc in ultimo dictu de morte: illi-
cita facit q̄ paulus homicida fuit: nam
in morte stephani prothomartyris inter-
fuit. tamen ad apostolatū fuit assum-
ptus. Ad hoc dicendum q̄ ex reuelati-
one et permissione diuina fuit excusatus
et humilis effectus: ita notat specula. ri.
delegatis. s. dispensatio. sentit ergo abb.
ex predictis q̄ homicida in casu non lici-
to iure diuino sit irregularis. ita tenet
ipse in. c. sicut dignum de homicidio.

Sed contrarium mihi videtur itaq; sit
tenenda illa opinio. Inno. quē cōmunis
est. Et ad illam auctoritatem non edifi-
cabis et cetera. Respondeo q̄ illa fuit pre-

figuratio quedam eorum quē in nouo te-
stamento fieri debebant arguendo a ma-
iori vt cum deus nō permitteret tunc ho-
micidam edificare domum templi. mul-
tominus in nouo testamento permittere-
tur construere corpus et sanguinem xp̄i.
vel alia sacra tractare. ita tenet glo. c. i.
de conse. di. i. qd̄ pater nam in veteri te-
stamento. vt dicit ibi glo. multe homici-
de fuerunt sacerdotes. Circa quod est
considerandum qd̄ in veteri testamento
erant irregularitates temporales non
perpetue quē certis diebus excludabant
extra castra: et quādo quis tangebatur mor-
ticinium et alia huiusmodi: vna tamen
erat perpetua. s. qd̄ sumus sacerdos de-
bebat habere vnicam et non repudiatam
ita notat Inno. in. c. nisi cum pridem. s.
persone. de renunciatione. et ibi hosti.

Sed contrarium credo. imo qd̄ in vete-
ri testamento erant multe irregularita-
tes perpetue de quibus leui. xxi. vbi dicit
tex. homo de semine tuo qui habuerit ma-
culam non offeret panes deo suo. nec ac-
cedet ad ministerium: eius si cecus fuerit
si claudus vel paruo vel grandi vel tor-
to naso. si fracto pede si manu si gibus:
si lipus si albuginem habens in oculo. si
iugem scabiem. si impetiginem in corpo-
re vel carnosus. omnis qui habuerit ma-
culam de semine aaron non accedet offer-
re hostias domino. nec panes deo suo.

Ex qua auctoritate manifeste liquet
multas adhuc esse irregularitates in le-
ge veteri: quē in nouo testamento nō sunt
supposito. tamen qd̄ aliquē de predictis
literaliter assumpte. metaphorice impe-
diant ordinem siue promotinē in nouo
testamento: omnes tamen predictę assump-
te metaphorice impediunt. vt dicit tex.
nota in. c. hinc et enim. xlii. di. vbi ponun-
tur metaphorice omnes predictę irre.

Et si dicatur quē est ratio quare in ve-
teri testamento strictius obseruabatur
quod sacerdotes non essent corpore vicia-
ti q̄ in nouo obseruatur. Dicendum
quod duplex est ratio. Prima qd̄ sacer-
dotes veteris testamenti ponebantur vt
incitarent populum illum proteruum. et
contumacem ad dei cultum. si igitur illi
e ii

viderent sacerdotes contemnēdos facile
contēnerent dei cultum. Alia ratio qz
sacrificia veteris legis nō habebant vir
tutem expiandi vel proficiendi propter
circumcisionē naz vt ait apostolus ebre.
p. Impossibile est sanguinem taurozum
aut hyrcorum auferre peccata. cum ergo
hec mysteria nō haberent in se reuerentiā
debebāt honorari ex qualitate ministro
rum que ratiōes cessant in sacrificijs no
ue legis que ex seipīs sacratissima sunt
purgatoriū cunctarum contagionum. vt
dicitur tex. in. c. vestra de cohabitatione cle
ricorum et mulieri predictas duas ratio
nes ponit epus abulensis leuitici. xxi.

Quero ex quibus causetur irregulari
tas. Dicendum qd aliquando prouenit
ex delicto. quandoqz ex defectu. ex delicto
vt in excommunicato vel suspensio vel inter
dicto celebrante de quo per totum ti. de
clerico excoi. et in. c. i. de re iudicata. li. vi.
et in. c. i. de sen. excoi. li. vi. Item de ce
lebrante tempore interdicti pretermissa
iuris obseruatiā de qua in. c. alma mas
de sen. ex. li. vi. de quo est. tex. in. c. is qui.
§. si. eo. ti. traditur per Immo. et doctores
in. c. tanta de excessibus prelatorum.

Item percussor vt in toto ti. de homi. et
de clerico percussore Idem de simonia
eo in ordine. vt in. c. tanta de simonia.

Idem in clerico per saltum promotus vt
per totum ti. de clerico per saltus. Idē
in crimine notorio. vt in. c. si. de repositib⁹
ordinandorum. nota per glo. et docto. in. c.
ex tenore eo. ti.

Ex defectu vero causa
tur multipliciter. primo ex defectu nara
lium illegitimi enī sunt irregulares de
quo habetur. lvi. di. per totū de filiis pre
byterorum per totum. Item propter
defectum vel deformitatem membrorum
vt in toto ti. de corpore vicia. et in. c. ii. de
clerico egrotante. Item propter defe
ctum sacrum. vt in bigamia in. c. debitus
de bigamis. et per totam. distinct. xvi.

Item prohibetur ordinari percussus
lepra de quo habetur de clerico egrotan
te per totum. et vii. q. i. per totū. Item
est irregularis a repticiis vel morbo ca
duco grauatus. vt in. c. maritum. et in. c.
coiunx. xlii. di. Item est irregularis in

famis infamia iuris. de quo vide singu
larē tex. in. c. qm aliquo. li. di. ii. et. q. iii
§. hic colligitur. Item infamia facti et
redit qm irregulare. vt in. c. pōtens de
accusationib⁹. et de hac materia vide op.
tex. in dicto. c. qui in aliquo. et in. c. nō con
fidat. l. di. in qbus plene de irregularita
te disponitur. Et generaliter irregula
res dicuntur oēs illi qui sine dispensatio
ne prohibentur ordinari. vt notat Immo.
in. c. nisi cum pridem de renuntiatiōe. §.
persone. et ibi sequitur hosti. Hunc vero de
singulis predictorum in particulari ex or
diri licet.

Et primo de excommunicato
ministrante: circa qd est distin
guendū: qz aut est excommu
nicatus excommunicatiōe mi
noris aut maioris. si minori licet celebrās
peccet nullius tamē notam irregularita
tis incurrit. vt in. c. si celebrat de clerico.
excoi. mi. Si vero maioris. aut scit se eē
excommunicatū. vel scire debet aut nescit.
primo casu irregularis est: si facit aliquē
actum suo ordinis reservatū. Notandū
est enī iuxta hoc qd tunc demū excommu
nicatus interdictus vel suspensus ex cōtra
ctione diuinorum incurrit irregularitates
si administrat aliquod officiū pertines
ad certum ordinē vt est tex. in. c. i. de cle.
excoi. minis. et ibi tenet docto. facit. n. tex.
in. c. i. de re. iudi. li. vi. et tale quō illud
officiū pertinet ad aliquē ordinē de iure
et cōsuetudine: si enim pertineret de iure
ad certū ordinē de cōsuetudine tamen ex
pediretur per nō ordinatos in illo ordi
ne vt est dicere ep̄as sine aparato. vl⁹ di
cere respōsum in choro vel ministrare in
altari prebytero celebranti exerceus hu
iusmodi actus excoi. suspensus vel inter
dictus nō incurreret irregularitates. ita
no. Immo. in. c. tanta de excessi. prelatorū
quē sequuntur cōmuniter docto. ita tenet
Jo. an. in. c. i. de re. iudi. li. vi. Ex qui
bus infertur qd excommunicat⁹ vel suspen
sus benedicēs mēsam nō est irregularis
quia illud officiū nō est reservatū de iure
certo ordinis. Infestat⁹ qd nedū ordi
nati in sacris ordinib⁹ possunt incurere
irregularitatem. sed etia in minoribus

constituti ministrando in ordine suo modo predicto pro quo est tex. in dicto. c. ii. de clerico excommunicato. et in. c. clerici. eo. ti.

Inferitur etiam quod nullum habens ordinem celebrans modo predicto incurrit irregularitatem. et sic moniales quatuorcumque excommunicare interdite vel suspense exerceant divina officia. etiam principaliter officiantes in choro ut illa que dicit capitula vel oratione incurrat irregularitatem. Idem dico si hoc faciant tempore interdicti probatur hoc per predicta quod per irregularitatem contrahendas requiritur quod quis ministret in suo ordine iste vero ut liquet patet nullus ordinem habebat. Ideo dico in alijs laicis isti vero si in apparatu exerceant aliquando actum reservatum certo ordini non debent ordinari. ut i. c. i. de clerico non ordinato. mi. non ex alio capite quia excommunicati celebrauerunt. sed quod hoc gesserunt non ordinati. ita not. calderinus in tractatu de ecclesiastico interdicto. et franciscus in. c. si celebrat de clerici. ex. mi. Hijs primo premissis principio redeo ad illud quod excommunicatus maiori excommunicatione qui scit vel scire debet se esse excommunicatum si celebrat vel agit in officio sicut prius incurrit irregularitatem. ut in. c. aplice. de clerici. ex. mi. Dixi vel scire debet si enim nescit ignorantia tamen est crassa et supina non excusatur. ut in dicto. c. apostolice.

Ex quo inferitur quod si clericus scitatus per iudicem ecclesiasticum extiterit contumax demum absens et ignorans fuit excommunicatus post hoc celebravit ignorantia non excusabit eum ab irregularitate. debuit enim cogitare istud evenire ita not. Lap. que sequitur pe. de ancha. in. c. quia cunctis de coel. pre. li. vi. quod not. Item aduertendum quod dicitur crassa ignorantia si iste per famam cognovit se esse excommunicatum et non credens ingressus se celebrationi divini officii. pro quo est tex. in. c. illud. de clerici. ex. mi. quod ego intelligere quando illa fama esset aliquantulum adminiculata alia aut non dicitur esse fama. sed vana vox populi. que audienda non est. ut i. c. ofius. de elec. et in. l. de curionu. l. de penis per ea. que no. Bar. i. l. de minore. §. tormento. ff. de questionibus.

et ab. in. c. veniens. infra de testi. et quod dictum est de fama. preedit etiam in assertionem multorum nam eis credendum est quod not. abb. in. d. c. illud pro quo est tex. not. in. c. vni co de clerici. p. sal. pro mo. Ideo credere de dicto vni. si ille est amicus excommunicati de quo non sit verisimile quod eum fallat pro hoc facit glo. no. in cle. causaz. de elec. Ideo dicere. si est probus vir. is qui denunciat. non enim cuilibet. referenti est credendum. ut in. l. ii. ff. quod cum falso tutore. no. glo. in. c. ii. de coiu. le. pro. et glo. in. c. cupientes in prin. in. x. certa noticia de electione. li. vi.

Quod limita dummodo iste denunciatus dicat se vidisse. secus si dicat se ab alio audiuisse ita determinat bar. in. l. qdem de cedens. §. si. ff. de ad mi. tuto. Item limita hic si iste denunciatiois sue redit causam et requisitus per denunciatum informatus explicite eum de eadem secus. si tale rationem non reddit vel si reddat requisitus non explicat pro quo faciunt notata per salicetum in. l. si fundu. l. de rep. vendicatione. Si vero ignoravit et fuit ignorantia probabilis tunc evitat irregularitatem. ut dicit. c. aplice.

Sed quod an excommunicatus non celebrans sed audies divina incurrat irregularitatem. in hoc distinguendum est quod aut audit auctorizando puta cum sit excommunicatus facit coram se celebrari. ut faciunt quidam. et tunc incurrit irregularitatem per tex. in. d. c. illud ad finem. de clerici. ex. mi. et per glo. in cle. archiepo de preui. Aut alias simpliciter audit divina. et tunc supposito quod ille peccat mortaliter. quod non debet seingere aliorum coioni et usurpare coionem sibi interdicitur. ut in. c. illud. Jam allegato non tamen incurrit irregularitatem ita determinat Jo. an. que sequitur abb. in. d. c. illud. Excommunicati aut qui perturbant divinum officium. itaque requisiti celebrantibus non lunt exire. possunt inde violenter eici. et incipientes ponere manus violentas in eos. etiam si tales sint clerici excommunicati non incurunt excoione de qua in. c. si quis suadente xvii. q. iiii. pro quo est tex. in. c. veniens de sen. ex. imo si tales excommunicati in perfidia existentes impediunt missarum solennia ne celebrentur pro eo quod de ecclesia exire nolunt incurrunt sententiam excommunicationis a qua

nō nisi per roma. ponti. absolui possunt
vt in de. grauis de sen. Sed celebran-
tes coram talibus si sunt esenti incurrūt
hanc penam. s. qd̄ eis est interdictus igres-
sus ecclesie vt in. c. ep̄orū de priu. li. vi.
itaq; si postea celebrant incurrūt irregu-
laritatem. vt in. c. is cui de sen. ex. li. vi. Si
vero tales celebrantes nō sunt esenti in
hoc fuerunt opiniones: nam qd̄am tenue-
runt qd̄ etia; predicta pena in eis locū
habeat. et hoc tenuit glo. in. d. c. ep̄orū.
et in dicto. c. is qui de sen. ex. li. vi. Sed
io. an. in nouella. et dominic⁹ in dicto. c.
ep̄orū tenent opinionem cōtrariam: imo
qd̄ illud sit speciale in exemptis: quia de
illis loquitur ille titulus de p̄u. et ter.
dicto. c. ep̄orū: nō ergo pena illa debet
extendi ad nō exemptos per regulam in
penis de re. iū. li. vi. Nec obstat verbū
quātocūq; positum in dicto. c. ep̄orū per
qd̄ v̄ innui qd̄ etiam nō exempti cōprehē-
dantur in illa dispositione: nam ponitur
illud vt faciat gradū respectu exemptorū
vt sup̄remo gradu nō tamen respectu nō
exemptorū sunt enī exempti maiori exce-
ptione: et minori sc̄dm ea que tradit glo.
in de. attendentes de esta. regu. Et ne
mirandū qd̄ cōtra exemptos acrius hoc
statuitur fortius illi puniēdi sunt ex quo
maiori priuilegio insigniti delinquere
nō erubuerunt. Item illi qui procliuio-
res sunt ad huiusmodi perpetrāda espe-
rantes impugnitatem propter sua priuile-
gia equū fuit vt speciali pena eorū auda-
cia cōpesceret. ar. c. admonere. xxiii. q. ii.

De suspensione.

c. Circa secundum videlicet de
suspensio an ille celebrās sit
irregularis: in hoc est distinguendum qz
aut suspensus est suspensioe minori que
scilicet tantum a perceptione sacramen-
torum seperat vt est excommunicatus exco-
muniōe minori: et talis celebrans nō in-
currit irregularitatem vt in dicto. c. si ce-
lebrat etiam si ab homine illa minor su-
spensio fuisset inflicta vt si iudex protu-
lisset in aliquem sententiam excommunica-
tionis minozē et si nō sit in cōsuetudine

posset tamē fieri de iure vt in. c. eūgeltru-
dam. iii. q. iiii. Aut est suspensus ma-
iori suspensione et distinguendū. qz aut
ab homine aut a iure si ab homine irre-
gularis est quia micus agitur cū lege
quam cum ministro legis vt in. l. celsus.
ff. de arbi. itaq; et eo casu quo q̄s est su-
spensus a iure propter defectū si suspē-
datur ab homine etia; si ex prima iuris
suspensione ingerendo se administratio-
ni diuinorū. iste nō incurreret irregulari-
tatem incurrit eam si fuit ab homine su-
spensus ita nō. glo. in. c. ii. de t̄po. ord. li.
vi. qd̄ intelligitur si ille intendat nouam
suspensionis sententiā proferre pro ea q̄
infra dicam. Aut est suspensus a iure
maiori suspensione et tūc aut propter de-
lictum aut propter defectum. aut prop̄
infamiam. Si propter delictum incur-
rit irregularitatem vt in. c. i. de re. iū. li. vi.
et in. c. i. de sen. ex. eo. li. Aut prop̄ de-
fectum puta illegitimitatis vel huiusmo-
di. et tunc celebrans nō incurrit irregula-
ritatem. quia nullo iure reperitur hoc ex-
pressus vt in. c. is qui de senex. li. vi. Aut
propter infamiam vt sunt illi qui primo
propter crimina notoria prohibentur vt
in. d. c. fi. de t̄po. ordi. et tunc celebrantes
nō incurrunt irregularitatem: qz hoc nul-
lo iure cauetur. predictam distinctionem
ponit Inno. in. d. c. si celebrat: vbi addit
et suspensi a cōfessionib⁹ nō incurrunt
irregularitatem. Ad vnum tamen ad-
uerte et si suspensum a iure iudex suspē-
dat in dubio non presumitur suspensus
ab homine. presumitur enī et iudex nolu-
it exequi penam iuris non aut nouā su-
spensionē infligere ita tenet Anto. et abb.
in. c. extuarū de priuilegijs. Et ex hijs
infertur ad vnu et si promotus ante era-
tem legitimam ministret in ordine susce-
pto non incurrit irregularitatem: quia est
suspensus propter defectum. s. etatis ita
nō. io. de sancto ieor. quem sequitur do-
minicus in. c. eos de t̄po. ordi. li. vi. tenet
etiam Franciscus in dicto. c. si celebrat.
Et quo posset inferri. et si promotus
ante etatem legitimā celebrauit nō in-
diger dispensatione. se. apo. sed a suo cu-
rato poterit absolui ex eo et cōtra iuris

prohibitionem celebravit ante etatem legitima[m], et sic peccat mortaliter. Ad hoc tamen posset ante legitimam etatem sine peccato de cetero celebrare, requirit dispensatio pape, secundum glo. in cle. generale de eta. et quali. que sic debet intelligi: ad ueniente tamen legitima etate ad ulterius celebrandum non requiritur superioris dispensatio cum suspensio tantum intelligatur a iure usque ad legitimam etatem ut est tex. in c. vel non est copos de tpe ordi.

Et predicta maxime procedunt tenendo illam opinionem que est communis doctorum in dicto. c. vel non est copos quod promotus ante etatem legitimam non est ipso iure suspensus sed veniet suspendendus. et predicta sunt valde notanda.

Contrarium huius est determinatum per quandam strauagantem. p[er] i. scd[i]. p[ri]mo quod incurrit irregularitatem cuius dispensatio pape reservatur. Idem est in eo quod promouetur ut extra tempora a iure statuta: vel absque litteris dimissorijs promouetur ab ep[iscop]o non suo: omnes isti sunt ipso iure suspensi: et si huiusmodi suspensione durante ingesserint se diuinis iuribus irregularitatem, ut disponitur in d. extraua. que incipit. cum ex sanctorum ordinum. Ex his etiam infero quod si quis incurrit irregularitatem quamque de iure ipsa irregularitas ioueat suspensionem quandam ut in c. i. de re. iudi. li. vi. si tamen celebret soluto priori vinculo excommunicationis vel suspensionis propter quod incurrit irregularitatem. manente tamen irregularitate non ex hoc incurrit irregularitatem ratio est quia suspensus est propter irregularitatem que est defectus quidem non tamen delictum quod probat tex. in dicto capi. si celebrat: et hoc est notandum.

Et ex hoc etiam inferri posset quod si contrit[us] de peccato decessit irregularis supposito quod nodum obtinuerit absolutionem a tali irregularitate non minus ad supernas patriam euolabit. quia defectus est ut predictum non delictum. Et predictis infertur ad questionem quotidianam. an clericus notorius fornicator celebrans incurrat irregularitatem. Inno. tenet. in c. si celebrat quod non quia non est a canone directe suspen-

sus. Sed tamen prohibetur alijs ne ab eo audiant diuina. ut in c. v[er]ba de cob. cleri. et muli. et idem tenet in c. sicut eo. ti. et in c. tanta de excess. prela. Sed hoc contrarium in d. c. si celebrat. et Jo. an. contrarium in c. i. de re. iudi. li. vi. et in c. i. plato abb. in dicto capi. si celebrat dicit quod tota difficultas istius questionis stat in uidendo an sint isti directe vel indirecte suspensi: sed ipse determinat quod in dicto capi. v[er]ba. dicendo istum incurrere irregularitatem neque enim est prohibitum alijs ne ab ipso notorio fornicario audiant diuina sed etiam ipsis fornicatoribus est directe prohibitum inflata ne celebrent. ut patet per tex. in c. preter bec. ii. d. Sed do. an. tenet opinionem contrariam in d. c. si celebrat. dans rationes supposito enim quod ista sit directa suspensio. non tamen est inflata propter delictum sed propter infamiam quod patet nam non ponderat delictum fornicationis sed qualitas puta notorietas. sicut ergo supra diximus in alijs criminibus notorijs quod cum propter infamiam censetur inflata suspensio non infert irregularitatem celebranti: ita erit dicendum in hac suspensione. Sed predictis obuiare videtur. c. si qui sunt presbyteri. lxxi. di. ubi dicitur quod istis est interdictum ingressus ecclesie. ergo celebrantes irregularitatem incurrun[?] p. c. is cui de sen. ex. li. vi. et ideo tenenda est abbatis opinio. et hanc etiam tenet Inno. in c. tanta de excess. prela. et in capi. cum medicinalis. de sen. li. vi. Quod intellige antequam concubinas dimittant nam sic loquitur tex. in dicto. c. si qui sunt presbyteri. supposito quod penam agant non poterunt celebrare sine dispensatione pape propter impedimentum quod manet quousque dispensatio fuerit adhibita: pro hac est tex. in c. si. de tpe. ordi. et expressus tex. in c. peruenit. l. di. ita no. hosti. in c. si. de cob. cleri. et muli. et speculatoz. ti. delega. §. dispensatio. v. Item quando dicim[us]. Sed quod iuxta predicta an exco[m]municatus vel suspensus dicens horas extra ecclesiam officium do ante populum puta in nauim vel in exitu. vel alibi sit irregularis: intelligo quod si officiabat principaliter dicendum est quod sic ut in capi. concedimus de consec. di. i. Sed si iste principaliter officias di-

cit horas cum vno vel duobus vel pluribus socijs officiendo. tunc laudabiliter agit si suprimat verba illa que a solo sacerdote dici solent. s. dñs vobiscum. ita no. specul. in ti. dele. §. dispensatio. x. qd excommunicatus. Ad vnum tamen aduertere qd solum quis incurrit irregularitatem si excommunicatus quis celebrat vel suspensus vel agat actum reservatum certo ordini vt dictum est. Secus ergo si exerceat iurisdictionalia puta qd excommunicat vel absoluit. ita not. Immo. in. c. rata de eccl. preella. qd intellige si absoluit sine ecclesie solennitate. s. psalmo penitentia li. ofone dnica. vt in. c. a nobis de sen. ex.

Cum enim talis absolutio sit ordinis sacerdotalis excommunicatus vel suspensus eam exercens vel quis alius tempore interdicti. efficitur irregularis ita tenet abbas in. c. rata pre allegato. et hoc multum nota qd multi clerici in hoc errant absoluentes cum predicta solennitate excommunicatos tpe interdicti.

¶ Tri etiam qd interdictus celebrans est irregularis hoc in distince tenendum est per d. c. is cui in prin. de sen. ex. li. vi. tenet abbas in. d. c. rata. Exclusus est etiam ne dum a celebratione: sed etiam ab auditione diuinorum et a perceptione sacramentorum vt est tex. in. c. si sententia de sen. ex. li. vi.

¶ Actum est etiam qd celebrans tempore interdicti pretermittit iuris obseruatione incurrit irregularitatem. Juxta hoc qritur vtum administratio sacramentorum sit prohibita tempore interdicti. Et dicendum qd olim concedebatur baptisma paruulorum et penitentia morientium tantum de quibus in. c. non est vobis de sposa.

¶ Item viaticum et penitentia de ceden tibus vt in. c. qd ante de pe. et remi. hodie tamen penitentia est permittita tempore interdicti. etiam sanis vt in. c. alma mater de sen. ex. li. vi. in prin. c. Item sacramentum confirmationis vt in. c. qm. de sen. ex. li. vi. vbi dicitur tex. qd baptismus et confirmatio nedum paruulis sed adultis conferri possunt. Item crismatis consecratio

vt ibi. De ordinibus tamen dubitatur an possint conferri illo tpe Immo. i. d. c. non est vobis tenet qd clericis permittitur est ordines recipere. laycis vero non: ratio diuersitatis qd clerici non censentur interdicti. layci vero sic: sed ista differentia non procedit cum interdicto loco non censetur persone interdicte vt in. c. si sententia de sen. ex. in prin. ymo abbas: illud indistincte tenet clericos et laycos de loco interdicto posse ordinari etiam in loco interdicto: nam cum permittatur tpe interdicti celebratio diuinorum certo modo et administratio dictorum sacramentorum debet per ordinatos exerceri per consequens videtur permittitur qd illi possint ordinari vt illa administrant ar. optimu in dicto. c. qm. de sen. ex. restat ergo qd oia sacramenta tpe predicto poterunt administrari: excepta extrema unctione. Item excepta eucharistia que et si infirmis concedi valeat vt in dicto. c. qd in te. et cum capanella. et alia consuetudine solennitate vt no. calderinus in tractatu de ecclesiastico interdicto non tamen sic erit sanis eis enim conferri non poterit.

¶ Quero tamen circa celebrationem diuinorum officiorum vtum sint permittita tpe interdicti et qualiter. Juxta hoc dicendum qd olim missa celebratio non erat permittita. sed propter eucharistiam ne propter infirmos de esset permittitur extitit qd semel in ebdomada missa celebraret vt in. c. permittitur. de sen. ex. et ex illo tex. colligitur qd eucharistia debet renouari quolibet septimana. Item colligit qd debet taliter prouidere sacerdos qd non desit eucharistia pro infirmis in sacratio pro quo etiam facit tex. i. c. officium de offi. archiepiscopi et presbyteri. vñ non tamen vna consecrata sed plures debet ponere in sacratio ateta tamen quantitate parrochie: et multitudie infirmorum vt dicit. io. an. in. d. c. permittitur.

¶ Circa alias vero canonicas horas erat permittitur qd bini simul vel tres clerici iconemalibus ecclesijs voce submissa possent suas horas dicere ita vt legere videantur potius quam cantare vt est tex. in. c. qd ante de peni. et remi. Hodie tamen est inductum iure nouo vt missa. et alia divina officia que prius celebrant celebrantur tem-

poze interdicti. Tum hanc tamen obseruatione. s. ianuis clausis nō pulsatis cāpanis interdictis ⁊ excommunicatis exclusis: voce tamen sub missa. itaq; exterius audiri nō possit. de quo est tex. in dicto. c. alma mater. §. adicimus de sen. ex. li. vi.

Aduerte tamen q̄ predicta celebratio non est permessa cum ecclesia seminis vel sanguis effusione estoluta pro eo facit no. glo. i. c. ruarū. de preui. ex quo. seq̄tur q̄ durante tali polutione etiā in illis festiuitatibus exceptis nō debet celebrari.

Et in tantū premissa sunt vera vel obseruanda q̄ si aliq̄ horum preter mita tur violari censetur interdictum ita no. Jo. an. i. d. c. alma i nouella. Ex quo in fero valde reprehensibiles esse quosdam in tempore interdicti pulsari faciunt cāpanam cuz in missa celebratur hostia sacratur. nam illa est pars quedam misse non ergo ad illam debet pulsari campana vt predictum est sicut nec ad missam quia q̄ iuris est de toto quo ad totum est de parte q̄ ad partem. vt in. l. qui de toto. ff. de repudi. ⁊ in. c. pastoralis. §. Itē cū totū negotiū de offi. dele. Inferretur etiam violatoris esse interdicti illos qui perforant portas ecclesie vel modicū eas aperiunt cū corpus xpi in missa eleuatur vt ab extra a laicis videatur tēpore interdicti. illi enī sunt violatores interdicti per predicta. quia illa pars quedam est misse pro quo optime facit cle. i. in prin. de sen. ex. Ex quo etiam inferretur q̄ tēpore interdicti pulsari possit cāpana ad aue maria cum illa nō sit de horis canonicis. Item etiam ad sermonē poterit pulsari ratione predicta. Item etiam cū predicatio populo sit interdicto per missa q̄ est antecedēs ad ipm. s. pulsari campanā. vt in. l. ad legatū. ⁊ in. l. ad rez mobilē. ff. de procura. ⁊ in. c. in causis de elec. Et hec duo de aue maria. ⁊ de sermone tenet calderinus in tractatu de ecclesiastico interdicto. Predicta tamē que dicta sunt raz circa administrationē sacramentorū q̄ circa celebrationē diuinorū officiorū tpe interdicti habet locus in cessatione a diuinis si illa sit generalis facit ad hoc. c. nō est vobis de espon. qui

tex. de cessatione loquitur probatur per tex. in cle. i. de sen. ex. Qd̄ dicitur tamē de celebratione diuinorū vt possit fieri cū predicta obseruatione tpe interdicti habent locū si interdictū sit generale q̄ est quādo locus. vel villa. vel ciuitas interdicta. vt est tex. in. c. cū in prib^o de verbo signi. secus ergo si interdictū sit speciale vt cuz ipa ecclesia est interdicta. Idez si oēs ecclesie loci sint interdicte ⁊ hoc vltimū est. no. ita tenet calderin^o in tractatu de ecclesiastico interdicto pro hoc facit tex. i dicto. c. alma mater. q̄ de interdicto generali loquitur. Et q̄ dico de interdicto speciali pcedit in speciali cessatione a diuinis cū a iure equiparetur ita not. bāc. s. separationē. Jo. an. i. c. si canonici de offi. or. li. vi. in nouella. facit etiā tex. i dicta cle. i. de sen. ex. q̄ loquitur de generalib^o cessariis omnibus. Sed circa pmissa dubitat de questione quotidiana nunq̄ tpe interdicti. vel cessationis generalis possint clerici extra ecclesiā in camera. s. recitare. horas suas cum socio sepe occurrit in scholalib^o clericis. hoc in. c. quod inter. de pe. ⁊ remi. videtur innuere q̄ sic dicit enim super verbo in cōuentualib^o positorio. in illo tex. q̄ ex illo verbo innuitur non licere in capella dicere horas cū socio intra ecclesia. ergo a cōtrario sensu in camera poterit eas dicere cū socio. ar. c. nōne de pressum. ⁊ c. qualis. rrv. di. Sed salua correptione ego tenerē cōtrariū. nā vt p̄dictū est olim nō licebat binos clericos dicere horas suas q̄ apparet nā ad hoc fuit nouū p̄uilegiū cōcessus clericis: vt in ecclesijs cōuentualibus hoc possent. vt in dicto. c. q̄ in te. ⁊ ibi tenent docto. signanter. Jo. an. ⁊ si tu velis dicere q̄ extra ecclesiā nō erat prohibitū. sed tantū intra ecclesiā vt sentit hoc hosti. in dicta argumēratione a cōtrario sensu dicendū est q̄ hic nō procedit tñ quia nullo iure videtur pmissus vel reperit expressus. tñ etiā q̄ disponit a ratione q̄ circa celebrationē eēt maior pmissio extra ecclesiā. q̄ i ecclesia cū ecclesia sit dom^ofonis p̄ma pime cū ad horas dicēdas ille loc^o sit deputat^o p̄ quo ē bon^o tex. in. c. si. xcii. di. Itē q̄ p̄hibita ē celebratio tpe interdicti

eti. qui ergo dicit illud esse permissum de
ber illud probare. et ex hoc clare patet re
sponsio ad illud motiui hosti. et hoc for
te considerauerunt Jo. an. et fran. qui re
citauerunt illud dictum hosti. quantum
ad primam partem dicentis quod intra ec
clesiam non poterat in capella clericus di
cere horas cum socio. illam tamen secun
dam partem de extra ecclesiam obmise
runt tanquam de ea dubitantes: et forte
eam non credentes ex quibus conclude
rem quod extra ecclesiam puta in came
ra non poterunt duo simul dicere horas
sed unus tantum. Hora tamen mul
tum illud quod predictum est quod nec ex
tra ecclesiam in aliqua capella minus.
ergo in claustro ecclesie hoc licebit: vel in
aliqua claustru capella ut non nunquam
aliqui faciunt. et male quod probatur.
nam ista permissio est in ecclesia. ut in di
cto capitulo. quod in te. et i dicto capi. alma
claustru tamen et eius capelle non sunt in
ecclesia sed extra. ut est textus in. c. si ciui
tas de sen. ex. li. vi. facit etiam quod not.
Jo. de ymo. in cle. si dominu de reli. et ve
ne. sancto. In quattuor tamen festiuita
tibus scilicet in Mariuitate domini. in fe
sto Resurrectiois. Penthecostes. Assum
ptionis virginis gloriose de quibus in. c.
alma. §. in festiuitatibus licitum est ianu
is apertis. pulsatis campanis: voce alta
excommunicatis et interdictis exclusis cele
brare diuina. ut in dicto. §. in festiuitati
bus. Idem dicendum hodie in festiui
tate corporis christi cum suis octauis. ut
in bulla eugenij continetur. Circa ra
men istas solemnitates occurrit dubita
tio. an in eis possit corpus christi mini
strari sanis ad quod responderetur quod non
nam tantum celebratio diuinorum illis
diebus est permessa. non tamen sanorum
communicatio. et cum maneat dictis diebus
interdictum non debet ulterius violari
quam reperiatur dispositum. cum ergo
hic non reperiatur permissum non erit
admittendum ita notat Jo. an. in dicto
§. in festiuitatibus in nouella. ut colligitur
dicto capitulo. quod in te. Dubitatur
etiam an in predictis festiuitatibus pos
sit concedi ecclesiastica sepultura. et glo.

in cle. i. de sepultu. tenuit quod non. contra
rium tenet Albericus in tractatu de ec
clesiastico interdicto. Sed opinione
glo. tenent fran. et Jo. de ymola. in dicto
cle. i. de sepulturis: Item in dicto. §. in fe
stiuitatibus nec alibi hoc reperitur per
missum. Et quod magis est supposito quod
mortuus extra ecclesiam sepeliatur non
poterit pro eo dici officium intra ecclesia
quia censetur accessorium ad sepulturam:
cum ergo sepultura sit prohibita ut di
ctum est ergo. et officium quod est accessorium
ita determinat Jo. de ymo. in dicta. cle. i.

Est ergo magna dubitatio an in pre
dictis festiuitatibus potest dici copletori
um in sanctis vespers. et glo. in. c. alma.
tenuit quod non. quia in primis vespis in
choatur officium. et terminatur in sanctis.

Sed quidam tenuerunt contrarium.
tucius tamen est ab illius celebratioe ces
sari. Unde tamen est quod si non cessetur
propter concursum opinionum potest ex
cusari qui huiusmodi copletorium celebra
uerit quod non debet ad ire ad apo. se. p
dispensatione. sed legatus poterit cum eo
dispensare. ita not. Jo. an. in dicto. c. al
ma. in nouella. Sed ibi dominicus te
net posse copletorium celebrari: quia in
diebus festiuitatum predictarum permit
tuntur hore. quia illud est illius diei.

His primo principio suppositis a prin
cipale quesitum. scilicet an celebrans in loco
interdicto incurrit irregularitatem. Di
cendum quod sicut hoc facit non incur
rit ut notatur in. c. is. qui de sen. ex. li. vi.

Idem dico si ignoranter ignorantia
crassa aut supina cum quo ad irregula
ritatem contrahendam ista equiparen
tur. ut i. c. apostolice de cleri. ex. mi. istud
no. glo. in dicto. c. is qui in. §. si. Et in
tellige crassam et supinam ignorantiam
esse modo quo supra dictum quo ad irre
gularitatem contrahendam de excommu
nicatione ageretur hoc tamen ita sane est
intelligendum si iste durante interdicto
propter obseruationem predictarum admi
nistrat aliquod officium certo ordini re
seruatum de iure vel de consuetudine. et
intelligo eo modo quo dixi supra cum de
excommunicato celebrante ageretur.

Ultra hoc etiam dicendum predictam
penam irregularitatis habere locum in
epo vel in alio clerico qui facit corā se ce-
lebrari tanq̃ auctoritatem prestans ira-
nor. Anno. quem sequitur comunis opi-
nio docto. in. c. tanta de excels. prela. Vi-
dit etiam abb. ibi vñz valde notabile q̃
si epus vel alius potens inter est celebra-
tioni ille videtur auctoritatem prestare
ad quod posset induci id quod no. ipse et
probat rex. in. c. litteris de excels. prela. et
hoc nota quod valet ad multa. Et po-
teris idēz dicere pro ratione in eo qui cū
sit suspensus vel excommunicatus maiore
excommunicatione facit coram se celebrari
vel posito q̃ nō faciat interest celebra-
tioni et si est epus vel alius potēs. Alij aut
audientes diuinum officium tēpore inter-
dicti non incurrunt irregularitatem pec-
cant. tamen quia faciunt quod a iure eis
veritum est. ita notat hosti. in dicto. c. tan-
ta. Ultra predicta aut violans inter-
dictum modo predicto efficitur irregula-
ris vt in. c. i. de postu. prela. Item non
potest exercere ea que sunt iurisdictionis
nec iudicare nec excommunicare vel interdi-
cere vel collationes beneficiorū facere. vt
probat rex. in dicto. c. tanta. Rationes
dat ibi abbas q̃ cum iste ex irregularita-
te sit suspensus ab officio iurisdictionali
non potest exercere illud ad qd̃ induco il-
lud qd̃ notatur in. c. cum dilectus de con-
suetu. vbi notatur q̃ suspensus ab offi-
cio non poterit exercere iurisdictionalia
cum illa pendeant ab ordine: nam nō or-
dinatus non poterit illa exercere tanq̃
incapax vt in. c. ii. de iudi. Suspensus
ergo ab ordine vel ab officio censetur su-
spensus ab eo quod pendet ab officio.

Ex quibus infertur idē esse equali ra-
tione in omni irregulari et hoc no. Sed
iuxta premissa quero an quemadmodum
celebrans in loco interdicto incurrat irre-
gularitatem. ita comunicans in crimine
criminoso puta quia inuat illum qui ce-
lebrat in loco interdicto. idē dico de cō-
municante in celebratione excommunicato
vel suspensio. Jo. cal. in tractatu de eccle-
siastico interdicto tenet q̃ sic. ar. eius qd̃
de excommunicatione dicimus de comuni-

cante in crimine criminoso vt eandē exco-
municationē incurrat vt in. c. nuper. et in
c. si concubine de sen. ex. li. vi. Sed dñicus in
c. is cui. de sen. ex. tenet contrarium. nā pri-
mum actum comunicās in crimine crimi-
noso. nō incurrat excommunicationē eandē
vt notant docto. in. c. contingit de sen. ex.
facit glō in cle. eos de cōsan. et affini. et in
cle. i. de reli. domi. Item quia irregu-
laritas nō contrahitur nisi in casib⁹ a iu-
re expressis. vt ē rex. in dicto. c. is qui. iste
tamen casus nō est in iure expressus.

Propterea comunicatio est prohibita cum
excommunicato nō aut cum suspensio vel cū
celebrante tpe interdicti. Itē nec cū ex-
communicato dicitur comunicatio ad incurrē-
dum maxime excommunicationē. nisi cōmu-
nicet in eo crimine pro quo erat iste exco-
municatus. vt in dictis iuribus qd̃ cessat
in proposito cū iste cōcelebrans nō sit ex-
communicatus vel suspensus. et sic nō cōmu-
nicat celebranti in crimine. cū ille excomu-
nicatus vel suspensus celebrat. nō ergo
comunicans in celebratione est irregula-
ris nec excommunicatus. Ego tamē cre-
derem hoc in eo qui nō est excommunicatus
vel suspensus cum celebraret secus in ex-
communicato vel suspensio cōcelebrante vel
incōcelebrante tēpore interdicti. nam vi-
detur q̃ iste ligetur: nam cum iste coope-
retur principaliter celebranti in illo de-
dicto puta in illa illicita celebratione vi-
detur q̃ liget eadē pena p ea que not. in
c. i. de offi. dele. et sic eandē incurrit irre-
gularitatem. cogitandi tamen in hoc.

Sed ulterius quero an quemadmodum
violans interdictum modo predicto incur-
rit irregularitatem idē sit inuiolante
cessationem. et loquitur incessatiōe gene-
rali. Anno. i. c. irrefragabili de offi. ordi.
tenet qd̃ sic. idē tenet Jo. an. in. c. si ca-
nonici de offi. ordi. li. vi. sec⁹ dicit in cessa-
tione speciali diuersitatis. ratio est scdm̃
eū. qz specialis cessatio nō eq̃parat inter-
dicto. sec⁹ in generali per rex. in. c. nō ē uo-
bis de espon. et i cle. i. de sen. excōi archi.
tenet ibi contrariū. et abb. in. c. dilectis de
appe. p quo facit nā irregularitas nūq̃
contrahitur nisi in casib⁹ expressis a iure.
vt in. d. c. is qui. iste tamē casus nō ē ex-

pressus in iure nisi tantum interdicto. nō
tamen in cessatione. Item hic confir-
matur nam non per omnia equiparatur
cessatio generalis interdicto. nam cessa-
tio est quod facti per eam tamen suspen-
duntur organa diuine laudis. hinc est q̄
appellatio superueniens eam non suspē-
dit cum sit facta. cuius contrarium con-
tingit interdicto vt probat tex. in dicto. c.
is qui. §. si. Sed predictis non obstan-
tibus prima opinio videtur verior. nam
cum a iure ista equiparentur vt proba-
tum est. dispositum in alio habebit locū
in alio. Et si dicas q̄ incessatione non
reperitur hoc expressum. imo contrariū
dicendum est nam cum a iure ista equi-
parentur. dispositum de vno censetur dis-
positum in alio. Ad quod optime fa-
cit nam si in penis dicamus q̄ illi nō de-
beant exercere casum non expressum extē-
duntur tamen ad ea que de iure sunt eq̄-
parata. ita tenet glo. et sequitur Bar. et
docto. in l. si quis seruo. l. de furtis. et
Bal. in autentica quas actiones. l.
de sacrosan. prefertim quia vbi eadē ra-
tio subsistit expressum in vnum censetur
expressum in alio. vt nor. tex. insti. de le-
getis in prin. Nec obstat quod per
omnia non equiparentur. nam quantum
ad celebrationem et modum et obseruan-
tiam eius equiparatur vt est tex. in dicta
cle. i. de sen. ex. que multū facit in hac ma-
teria quod sufficit etiam si quo ad alia
que propositum nostrum non tangunt
sint dissimilia. ar. eorū. que no. per abb.
in capitulo transacto de consti.

Uterius dixi q̄ percussor in-
currit irregularitates iuxta
hoc tamen dicendum q̄ aut
percussio fuit facta citra mor-
tem vel membri detroncationem. et non
incurrit percussor irregularitatē. Aut
fuit factum cum mutilatione membri vel
occisione. et tunc incurrit irregularitatē.
vt est tex. in cle. si furiosus de homi.
Et quia fit mentio de membro aduertē-
dum q̄ membrum est qd̄ habet per se of-
ficium distinctum. vt manus. et pes. et au-
ris. et huiusmodi. Digitum autē non
est membrum. quia non habet per se offi-

cium distinctum. sed est pars membri.
ita notat Bar. in l. ii. de publi. iu. §. et p
hoc. et dicit ibi angelus q̄ cum virilia sint
membra amputas alicui virilia dicitur
membru mutilator. et per hoc posset dici
q̄ incurrat irregularitatem. Sed iux-
ta hoc quero quid si aliquis non ampu-
tat alicui membrū sed debilitat et ina-
bilem reddit an incurrat irregularitatē

Et videtur primo qd̄ sic. quia nihil et
inutile equipollent vt in. c. inter corpora
lia de trans. epi. vel electi. Contrariū
tamen determinat franciscus. quem se-
quitur abb. in. c. i. qui clerici vel vouen-
tes. quia nullo iure cauetur hoc. Item
quia non per omnia quo ad paria iudi-
cantur membrum debile et mutilatū sal-
tem propter deformitatem. His pre-
missis quero an homicida indistincte in-
currit irregularitatem. Et quod dicā de
homicida intelligo per omnia in eo qui
mutilat membrum cum ista a iure equi-
parentur quantum ad irregularitatem
contrahendam vt predictum est. Cir-
ca hoc considerandum qd̄ homicidius cō-
mittitur tam facto q̄ precepto siue con-
silio. Aut defensione vt ditto tex. in. c.
enricus in si. de cleri. pug. in duello. et i. c.
si quis viduam. l. di. Aut facto aliquo
modo voluntate et in aliquo casu. Si
voluntate aut percussio quis animatum
aut inanimatum. si animatum incurrit
quis irregularitatem. et si iuste et merito-
rie occidat vt contingit in iudice iuste oc-
cidente. vt in. d. cle. si furiosus. Item
in occidente sarracenum vel alium inimi-
cum fidei vt in. c. petrum de homi. quod
procedit nedum si per se occidat volun-
tate. sed si causam dedit homicidio. vt in
capi. de cetero de homi. quod intelligi de-
bet si causa sit propinqua secus si sit re-
mota vt in. l. qui domus. ff. locati. ita no.
glo. in dicto capi. de cetero. Sed huic
ob. c. presbyterum de homi. vbi videtur
qd̄ supposito qd̄ percussio illa non intu-
lerit in mediate mortem si tamen occasi-
one illius. et ex illa aliam infirmitatem
incurrit imputari debet percipienti tale
homicidium ad eo quod incurret irregu-
laritatem. et sic causa remota incurrit irre-

gularitatem et sic causa remota incurrit irregularitatem. Dicendum quod illa causa non est remota sed coherens. imo causans ipsam causam immediatam. et que religiosi adherent religiosa sunt. ut in l. q. religiosus. ff. de rep. v. ita tenet Jo. an. in dicto. c. de cetero. et hic nota. pro intellectu istius materie. et dicitur causa remota que non est ordinata ad illud quod inde secutum extirrit. Et advertendum quod ista non imputatur nedum id ante operam rei licite sed etiam rei licite. sed etiam rei illicite. quia remota est ita notat haberi in dicto. c. de cetero ex predictis inferitur ad questionem pone quod ego percussi aliquem illa tamen percussio tamen erat letalis. sed propter incuriam suam vel propter impericiam medicorum ille vulnere decessit an de eo irregularis. Guill. de monte lau. movit questionem in d. de. si furiosus. et concludit quod sic ad quod allego tex. expressum in c. exhibita de homi. ubi apparet ex tex. quod mors non fuit secuta ex casu sed tamen percussor ab irregularitate. Primum quia ibi debent doctores signanter abb. ille qui egecit lapidem dabit operam rei licite ergo al. imputaretur ei homicidium illud quod contingerat non ex vulneris quantitate. sed propter impericiam medicantis et incuriam patris pueri ut dicit ibi tex. Quid tamen si vulnus erat letale. non tamen ex eo fuit secuta mors forte. quia alius occidit nunquid ille prius qui letaliter percussit sit irregularis. Respondet quod illi incurrit irregularitatem pro quo ex tex. no. in c. significasti de homi. et ita notat ibi glo. quod secuntur ibi docto. sufficit enim quod ibi interfuit animus. Et si dicas quod ad irregularitatem requiritur actus consummatus. nec sufficit voluntas etiam cum attractu. no. glo. in c. exhibita de homi. et in c. sicut dignum de homi. Dicendum quod ibi actus fuit secutus etiam si per alium quod sufficit ut in dicto. c. significasti. et hoc est not. Ubi tamen de se vulnus esset letale si tamen mors non esset secuta. nec ex vulnere illo nec ex alio non incurrit irregularitatem ille percussor quia factus consideratur ad irregularitatem contrahere.

dam nec sufficit animus ut predictum est. Et ex hijs inferitur ad questionem pone quod ego habebam in domo ursum vel leonem ille occidit aliquem ego in erro irregularitatem. Immo. dicit quod non in c. ad audientiam de homi. quia illa causa est remota que non debet attendi ut predictum est. tamen dicit contrarium si est aliquid quod ei imputetur. et hoc ultimum videtur esse verius si non tenebam illa animalia ligata ut d. glo. in l. ii. ff. si. quadru. pau. fe. di. ita tenet Fran. in dicto. ad audientiam. Et hijs inferitur quod accusator criminalis cause secuta morte vel membri mutilatione erit irregularis quia dat causam homicidio. Item iudex. item advocatus. item testis. ita not. Immo. in dicto. c. ad audientiam. quia omnes isti prestant causam morti. Sed de advocato quero an indistincte exercens advocacy officium in causa criminali incurrit irregularitatem. Et in hoc est distinguendum quia aut est advocatus accusatoris et tunc subdistinguet quia aut est clericus in sacris constitutus. Et tunc incurrit irregularitatem quia iniicit se officio et inter dicto ut in c. i. de postu. ubi ei prohibetur ergo quod inde sequitur etiam sine culpa sua. imputatur ei pro hoc est op. tex. in ar. in c. tua in principio de homi. Aut est in minoribus constitutus. aut merus laycus. et tunc defensio illa est ei permissa ut traditur in dicto. c. i. et sic secuta morte non incurrit irregularitatem ita not. abb. in c. sententiam. ne clerici vel mo. Et si dicas contrarium quia ex hoc sequitur mors accusatoris qui debet puniri pena rationis. dicendum quod ad hoc non debet haberi respectus. absit enim ut ea que propter bonum facimus nobis putentur. Et hoc limita si iste in nulla culpa fuit in morte forte quia defendit licite causam ad eo quod non est ei quid imputetur. alias aut si propter impericiam vel incuriam obmisit licitam offensionem irregularitatem incurrit. ut notat abbas in dicto capitulo. i. de postu. Et ideo utile consilium est quod quisque clericus a talibus obstineat vel volens fieri. Et iuxta hoc quero pone quod aliquis quo

operatus fuit in homicidio ipis obciso-
ribus. an iste incurreret irregularitatem.

Ad hoc dicendum qd si iste venerit vt
occisoribus opem ferret si ab alijs impe-
direntur irregularitatem incurrat. vt in
capitulo sicut dignum de homi. §. illi eti-
am. Idem si cum posset a morte libe-
rare illum in vasum hoc nō faceret. vt in
dicto. §. Item prestantes auxiliū in
sarcinis custodiēdis. vt dicit tex. in. §. hī
quoq; eo. ti. Illi etiam qui fuerūt ar-
mati supposito qd illi non occiderūt secu-
to homicidio sūt irregulares. vt in dicto
capi. sicut dignum. §. si.

Sed hoc limita si bellum est iniustum. si
tamen est iustum puta pro defensione si
dei vel patrie iter expectētes vel etiā per-
cucientes dūmodo ipi non interfecerūt nō
incurrunt irregularitatem si sint clerici.
vt probat tex. in. c. perficio de homi. Idē
si inter sint vt defendant alios priuatos
quoscunq; qui inuaduntur dūmodo illi
in maxima necessitate essent positi. Si
tamen tanta necessitas non esset clericus
peccaret extrahendo arma vt aliuz defen-
deret. secuto tamen homicidio dūmodo
ipē non occidisset non incurrat irregulari-
tatem pro quo et ibi tenet abb. in. c. penul.
de cleri. pecu. tex. in. c. si. eo. ti. Quero
pone qd aliquis nō occidit. sed accelerat
mortes. vt si quis fuit sagitta percussus
et aliuz preueniens mortem extrahit sa-
gittas propter quod ille citius moritur
an ille erit irregularis speculator mouet
hanc questionem titulo delegaris. §. dis-
pensatio. v. si tamen aliquis et concludit
predictam extrahentem esse irregularem
idem sequitur abb. in. c. sententiā. ne cleri.
vel mo. Idem dicendum de transmuta-
te in lecto ipm infirmum ad aliud vt citi-
us moriatur ille enī cum preueniat mortem
irregularis est. ita notat speculator titu-
lo delegaris. §. iuxta prepositiōes. v. qd
si alius infirmum. Predicta proce-
dunt quādo cōstat quia de vulnere quis
mortuus est. Sed pone qd post longū
tempus percussus obiit ita qd potest de
hoc probabiliter dubitari. dicendum qd
si nunquā conualuit presumitur ex pmo
vulnere decessisse. Si vero conualuit et

postmodum reciduaui. et tunc si post oc-
to menses non presumitur ex vulnere de-
cessisse. vt in. c. ii. de cleri. percussio. Se-
cus tamen si ante predictū tempus. hoc
tamen relinquendum est arbitrio iudicis
hoc determiat abbas in dicto. c. ii. et hoc
tucius credo. qd id qd not. salicerus in. l.
vnica. l. de emen. seruo. vbi tenuit indi-
stincte qd si percussus obiit post octo mē-
ses non presumitur in dubio ex priore
vulnere decessisse siue conualuerit siue nō
per. d. c. ii. de cleri. percu. et hoc videt ve-
rius de iure. Sed contrarium est ti-

cius percussit inanimatum vt quia de-
dit alicui herbam ne conciperet. vel mas-
culo ne generaret. ille non est irregularis
vt in. c. si aliquis de homi. Idem si fu-
it causa vt mulier pregnas faceret ab oz-
tum dūmodo partus non esset viuificat?
vt in. c. sicut de homi. Si vero quis cō-
misit casu homicidium tunc aut dabat
operam rey licite aut illicite. si licite aut
adhibuit diligentiam modo predicto. et
tunc non incurrat irregularitatem vt i. c.
significasti. et c. dilectus. et c. iohannes de
homi. Unum tamen est qd si scandaluz
est hoc casu deberet abstinere a celebrati-
one quia nihil est agendum cum scanda-
lo vt in. c. ex litteris. i. de homi. vbi ē tex.
no. de hoc. idem dicit ille tex. si infamia
sub esset. Unum tamen est qd in predi-
ctis duobus casibus est indicenda certa
purgatio que si faciat cessare scandaluz
poterit iste celebrare alias: nō ita no. io.
an. quē seqtur. abb. in. d. c. ex lris. Aut
nō adhibuit diligentia qd debuit: et tunc
incurrat irregularitatem. primo casu est
tex. in. c. ex litteris. ii. et in. c. significasti. i.
de homi. si enī aliqd proiciebat. et erat
locus quo vulgo iter fieri solebat debu-
it pro clamare. Sed iuxta hoc dicit qd
aut ipse dicit tarde. aut quia iam aliqs
erat percussus vel fugere non poterat vl-
dixit voce sub missa. ita qd ille audire nō
posset. et tunc non sufficit dicere caue.
Aut ipse proclamare ita vt ille audiat. et
non tarde: et tunc sibi non imputatur: ni-
si forte ille audire vel intelligere nō pos-
set vt surdus infans vel furiosus debuit
enim diligentior esse vt illum premoneret.

taliter vt itelligeret. ita tenet Dominicus in syduo. l. di. al. si aliquis occidatur irregularis est. vt in. §. item si putator iuste. ad. l. acule. Q. limiro nisi aliquod signum patens esset appositum quod de notaret opus fieri vt restis illa que ad tegulas confabricatur tectum solet apponi illa enim videtur transeuntes premovere. ita tenet Jo. faber ibi.

Si vero dabat operam rei illicite: tunc quicquid inde sequitur debet sibi imputari. et si preter intentum suum. vt in. c. dilectus de homi. et in. c. continebatur. eo. ti. etiam contra suam prohibitionem: quia debuit cogitare id euenire posse. vt in. c. si de homi. li. vi. Dicitur aut operam dare rei illicite qui misit se officio quod ad eum non expectat. imo est ei prohibitum. vt si clericus alicui medicinale impendat officium vel chirurgiam homicidium quod eger incurrit etiam sine culpa ei imputabitur. vt est tex. in. c. tua i prin. de homi. et ibi tenet Inno. in alio tamen modico cui non est prohibitum illud officium. tunc homicidium secutum ei non imputabitur dummodo sit peritus in arte. Item non curret infirmo suo capite: sed secundum traditiones artis. Item adhibeat diligentiam quam debet vt est tex. in. c. ad aures de eta. et quali. Idem dicit in chirurgico vt probat tex. in dicto. c. i. de homi.

Item deseruientibus infirmis debent cauere vt non indulgeant eorum appetitui: sed sequantur mandatum medici. ita notat abbas et doctores in dicto. c. tua. alias si sequatur mors ex hoc sunt irregulares.

Idem dico si officium non fuisset sibi interdictum. non tamen expectaret ad eum sed ad alium. vt sacrista existente in ecclesia alius pulsaret campana: tunc homicidium casu contingens sine culpa sua sibi imputabitur: quia misit se officio ad se non pertinente. vt notat abbas in dicto. c. ioanes de homi. Idem dico si quis agat rem vtilem nec necessariam. ille enim dicitur dare operam rei illicite ad eo quod homicidium: qualitercumque secutum ei imputabitur. ita determinatur in capitulo ex litteris. ii. de homi. Item si faciat rem sibi prohibitam vt si loca-

tur clericus cum layco vt est glo. et tenet abbas in. c. continebatur de homi.

Aduerte tamen circa id quod dictum est supra Q. dans operam rei licite si non adhibuit diligentiam quod debet incurrit irregularitatem. debet enim hoc intelligi quando ille homicida fuit in lata culpa vel leui. Secus aut si fuit in leuissima illa enim non sufficit ad irregularitatem contrahendam vt est singularis rex. in. c. que situm de peni. et remi. et ibi tenet abbas.

Sed ego limiro dupliciter. Primo vt procedat quando stamus in meris finibus negligentie si actu vel habitu perpetratur tale homicidium. ita tenet Inno. quem sequitur Jo. an. in dicto. c. quesitum

Secundo limitarem nisi ille negligens daret operam rei illicite: nam tunc culpa leuissima indistincte imputaretur ei ad irregularitatem pro quo facit rex. no. in. c. sepe. l. di. ibi ben. dicit opere necessario et ce. quod etiam confirmatur nam danti operam rei illicite imputatur quicquid inde sequitur etiam preter suum intentum vt predictum est. Ex predictis inferitur ad questionem. clericus illicite exercebat ritam cum alio amicis vel consanguineis interuenientibus alius fuit occisus. numquid iste sit irregularis. et in hoc dicendum Q. sic. ad hoc facit rex. in. c. petrus de homi. nam excusatur ibi clericus ille cuius consanguinei suum inimicum occiderunt quia ille non dedit causam nec occasionem illi inimicie. A contrario ergo sensu secus esset dicendum nisi ille dedisset causam vel occasionem. et etiam ex eo casu quo clericus non dedit causam rixe vel inimicie ad hoc vt homicidium factum per consanguineos. et amicos sibi non imputaretur. oportet Q. si ille sciebat illud homicidium tractari contra suum aduersarium ipse illud prohibeat vt in d. c. petrus.

Et predicta distinctio procedit vbi amici vel consanguinei clerici interfecissent inimicum illius secus si superuenissent amici illius cum quo clericus discetabat. quia tunc homicidium per alium commissum non imputaretur clerico. ita notat abbas in dicto capitulo. petrus et doctores in capitulo significasti. ii. de homi.

Sed salua debita correptione mihi videtur contrarium. Nam cum ille dederit causam huic rixae censetur dedisse causam cuiusq; homicidio qd fuerit inde secutum siue commissum. cum ergo dederit causam impurandum est sibi ad irregularitatem ad qd ego allego op. tex. in. l. multa facinorosa. l. ad legem iu. de ui. pu. vl. priua.

Uterius quero pone qd clericus paritur furtum vel rapinam vel iniuriam accusat malefactorem illum coram iudice seculari ille iusticia egigent mandato iudicis occiditur vel mutilatur: an iste erit irregularis. Dicendum q non dūmodo iste protestetur q in sua accusatione vel querela non intendit ad vindictam sanguinis. tex. est in. c. ii. de homi. li. vi.

Illam tamen protestationem sicut exprimit boetita debet gerere corde alias secuto homicidio irregularis esset ita no. Jo. an. in nouella quem sequitur dominicus. q procedit etiam si det inter signa latronis vt in. c. tua. §. si. de homi. Rñsio. est quia ex ipis nō cominatur fur ad hoc vt debeat condēpnari. Quid tamen si ille cuius bona sunt de robora clamar latrones. latrones capite vel aliud huiusmodi an secuto postea homicidio in persona latronis illud debeat sibi imputari vt irregularis efficiatur. dicendum est q sic. nam ex negligentia comittitur homicidium vt in. c. quesitum. de. pe. 7. reini. qd intellige si ille credebatur quomodo inde sequi posse homicidium ita no. hosti. 7. Fran. in dicto. c. significasti. ii. 7. ibi abbas. nisi timeret iste q latrones eum occidere volebant. ita not. specu. ri. dele. §. dispensatio. Sed pone quattuor erant in domo alius proiecit lapides. 7. occidit nescitur quis an omnes reputabuntur irregulares vel quis eorum. bar. b. xi. in questione vermilli tenuit tucius esse oēs abstinere per dictum. c. significasti. ii.

Sed hosti. 7. Jo. an. teent q nemo est repellendus ex quo nescitur necōstat q aliquis deliquerat licet dubitetur an occiderit. ita tenent ipi in dicto. c. significasti. quem sequitur ibi Antonius qd procedit etiam quo ad penam criminalem infligendam. ita tenet florians in. l. item

miella. §. si plures. ff. ad. l. acqui. quo ad penam tamen pecuniariam que pro delicto imponitur si necessarium erat vnum ex hijs deliquisse vt si statuto ponit certa pena deferenti gladius. 7. quattuor sententibus in vado ad pedes eorum reperiatur gladius. tunc enim quilibet eorum in solidum conuenitur. sed vno solvente ceteri liberantur. scdm eum in dicta. l.

Sed iuxta questionem principalem de lapide proiecto de domo mihi videtur qd de iure regni nostri si non constaret quis occidit dominum domus quantum ad penas teneretur de homicidio: 7. est quedam. l. fori. li. iiii. ti. de los homizillos que incipit rodo omerque disponit q si in domo alicuius reperitur homo mortuus. 7. nescitur quis occiderit: q dominus domus tenebitur de homicidio. Ita dicemus si de domo alicuius fuit aliquis occisus. 7. nescitur a quo nam effectus productus ex aliqua causa ei attribuitur vt est optimus tex. in. l. ita vulneratus. ff. ad. l. aquil. 7. i. l. dampni. §. fabini. ff. de dap. infec. 7. hoc ē mentiri valde tenebimur. Uterius pone q plures percusserunt aliquem vniuscuiusq; vulnus non sufficit per se ad mortem: s; omnia vulnera simul inflicta sufficiunt. an omnes erunt homicide. Immo. in dicto. c. significasti tenet q quilibet tenetur de occiso facit. xiii. q. vlti. c. si. idē tenet bar. in. l. si. ff. ad. l. corne. de fica. et abbas in dicto. c. significasti. Sed quero an clericus presentiam suam adhibens cum aliquis occiditur vel mutilatur peccet vel incurrat irregularitatem. Dicendum q ille grauiter peccat: quia contra iuris prohibitionem illud facere q attētat vt in. c. sententiam ne cleri. vel mo. ille tamen qui temporalem iurisdictionē habent in loco si assistat cum ex precepto iusticie suspendium vel aliam mortem huiusmodi patitur quis irregularitatem incurrit pro quo est tex. in. c. ex litteris de excels. prel. 7. ibi tenet abbas. ratio est. quia adhibendo presentiam videtur auctoritatem prestare exco. non potest inferri casus in quo sola presentia adhibita non inducat auctoritatem facit ad hoc id quod abbas in. c. tanta. de excels. prel. in

fi. ubi tenet & si ep̄s tempore interdicti
audiat diuina: videtur auctoritatem pre
stare: ita & tanq̄ auctorizās incurrit ir
regularitatem. Ex quibus potest ha
beri op. limitatio ad ea que no. abb. i. c.
dilectus de arbi. in illa questione an pre
sentiam suaz adhibens in actu videatur
auctoritatem prestare. Consequenter
q̄ro aliquis scribebat cuidā militi vt ali
quem interficeret dedit ille litteras suo
capellano vt legeret illis per lectris secu
tum est homicidiū. an iste clericus incur
rit irregularitatē: dicendum est & sic. qz
dedit misterium morti istius vnde suppo
sito & nesciret quid in carta cōtinebatur
cum accessit ad locuz illum debuit super
sedere & dicere militi hoc non spectat ad
officiū meū. ita tenet Jo. an. & hosti.
in dicto. c. sententiā. Quero an si cleri
cus ministrat alicui arma in bello ip̄s
pugnātibz incurrit irregularitatem.
In hoc est distinguendum & aut queri
mus de bello iusto an de iniusto.
Si in iniusto nō est dubium quin incur
rat irregularitatem quia prebet misterium
morti. Si vero bellum est iustum:
hic etiam erit dicendum & prestatio ar
mozum est immediatum misterium ad
mortē. ita determinat Inno. in dicto. c.
sententiā qd̄ procedit etiam si ministrās
arma hoc non intendat. ratio est. debuit
cogitare hoc euenire posse. vt not. abbas
in dicto. c. sententiā. Si tamē in bello
iusto clericus non daret ita operam pro
pinquam morti non est irregularis: vt si
clericus propositus iusto bello facit emi
balistas cum quibus pugnet: non tamē
impendat eas pugnātibz vt dictū est
ar. de c. occidentes. xxi. q. v. ita not. spe
culator ti. dele. §. dispensatio. n. qd̄ si cleri
cus in bello iusto. Quod si clericus
supra scribit & capiatur aliquis: nō ta
men scribit de morte secuta est mors inde
Lerte iste erit irregularis. ita no. hosti.
in dicto. c. sententiā. qd̄ procedit etiam si
iste nō cogitabat vere similiter hoc posse
euenire. quia forte scripsit qd̄ super cau
sam mere civile caperetur qd̄ veruz intel
lige si iste fuit in culpa hoc scribēdo: for
te quia non expectabat ad officiū suuz

ita not. abb. in dicto. c. sententiā. qd̄ no.
facit enī ad multa. Signanter ad illā
questionem de illo qui indicauit aliquē
qui querebatur vt caperetur qui postmo
dum fuit captus & occisus vel mutilat.
an hijs qui eum indicauit incurrit irre
gularitatem. speculator mouet hanc que
stionem. ti. dele. §. dispensatio. n. quid si
iudex: qui concludit qd̄ si ego sciēs quod
ad mortem queretur indicauit illum irre
gularitatem incurro secuto homicidio. se
cus si nesciui nec suspicari sum quod ad
mortem vel ad penam sanguinis quere
retur. Quod ego limitarem vt in
proxima questione puta nisi hoc nō spe
ctaret ad officiū suū. vt si forte erat
clericus qui interrogatus fuit a iudice se
culari non obligatur ad hoc respondere
cum non sit iudex suus ad hoc faciūt no.
per abb. in. c. i. de testi. co. gen. A predi
ctis oibz excipiuntur quattuor qui eti
am si occidant vel mutilent non incurrūt
irregularitatem. s. furiosus. infans doz
miens vel in se defendendo cū aliter mor
tem vitare non valens suuz occidit in va
fores. pro hoc est tex. in cle. si furiosus de
homi. Circa furiosum tamē quero an
idem sit inebrius vt non incurrat irregu
laritatem propter homicidiū & videba
tur qd̄ sic. quia ebrius equiparatus est ei
& est exemplum si positus est extra ratio
nem. quemadmodum & ille furiosus.

Sed cōtrarium est verum quia a prin
cipio in culpa fuit se in ebriādo. pro quo
facit tex. in. c. inebriauerunt. xv. q. i. ita te
net aluarus in dicta cle. si furiosus. & io.
de ymo. ibi ad quod facit id quod philo
sophus dicit. iii. ethicoz. vbi dicit quod
ebrius delinquens duplicis penas mere
tur. s. quia se inebriauit. & quia delinq̄
et quo enī causa. s. ebrietas fuit in eius
potestate a principio quicquid et inde se
quitur sibi imputatur. An aut delictū
ip̄tetur sibi i foro iudiciali remitto ad
ea que notat abb. in. c. sicut de testi. vbi re
net qd̄ sic. non tamē punietur ordinaria
pena sed minori: de quo vide ibi per eū.
Circa infantem etiam quero: an indi
cincte ille excusetur ab irregularitate.

Dicendum quod non imo debet intelligi

dūmodo non sit infans doli capax. pro-
batur hoc per dicta de. que illas perso-
nas excusat ab irregularitate prop̄ eis.
quia in eis cessabat oīno voluntas occi-
dendi. ⁊ animus que ratio cessat in istis
īfantib⁹ doli capacibus. ergo cessabit il-
la dispositio. vt in. l. cūz pater. §. dulcissi-
mus. ff. de le. ii. istam conclusionem tenet
abbas in. c. i. de delictis puerorum. ⁊ ex
hoc poteris limitare. l. i. l. de falsa mo-
cum dicit qđ etas illa ignorat quid vide-
at. Alterius etiam iuxta hoc quero. an
maior infante impubes non doli capax
occidens vel mutilans incurrat irregula-
ritatem hosti. in. c. i. de delictis. puero quod
sit quia in. l. promotiones nō voluntas
sed factum attenditur. contrarium deter-
minat glo. in dicta de. si furiosus ad qđ
allegat illum rex. quasi velit qđ eadez ra-
tione qua excusatur infans excusetur eti-
am impubes qui nō est doli capax. ⁊ istā
conclusionē seq̄tur ibi Henricus ⁊ pau-
lus ⁊ Bonifacius. ⁊ Petrus de anchar-
rano. ⁊ Jo. de pmo. ⁊ cōmuniter docto. s̄z
quidam doctor cum repeteret dictaz de.
tenuit op̄inonem hosti. dicens. qđ ad in-
currendam irregularitatem nō sequit̄
animus dolosus vt pater iniuste occiden-
te qui incurrat irregularitatem. ⁊ ad di-
ctam de. respōdet qđ intelligenda sit stri-
cte in criminibus vel in casibus in quib⁹
loquitur. Sed ego tenerem op̄i. glo. qđ
est cōmunis oīum docto. p̄ quo facit tex.
in dicta de. que non vt priuilegiaret ibi
contentos sed illa ratione. quia illi care-
bant voluntate oīno eximit illos ab irre-
gularitate non enim dicitur illos delin-
quere. Ex quo in eis ex toro cessat ani-
mus delinquendi. cum ergo hec ratio mi-
lites in impubere non doli capace. milita-
bit etiam eadem iuris dispositio.
Preterea ipubes qui non est doli capax
est inter duo extrema. s. infantia ⁊ puber-
tatem. debet ergo percipere naturam illi-
us cui magis adberet. Cum ergo iste ma-
gis adberet infantie eius naturam cōmu-
nicabit per. l. queritur. ff. de sta. homi.
Item confirmatur quia legali pena iste
qui proximus est infantie nō pugnatur
pro eo qđ non est doli capax. Ita probat

tex. in. l. impuberes. ff. de furtis. ⁊ est tex.
in cap. i. de delictis. puero.

Ad fundamenta constat facilis. respōsio
ad id qđ dicitur qđ ad irregularitatem cō-
trahendam non requiritur animus.

Dicendum qđ illud existat. imo requiritur
vt colligitur in. d. de. nec ob. qđ homicidā
quedam casualia imputantur supposi-
to qđ in eis cesset animus ex quo culpa il-
la casus fortuit⁹ cōtingit ad quē culpa.

Voluntas ⁊ animus accessit qđ sufficit
ad hoc vt qđ inde fuerit securum impute-
tur. ita determinat philosophus. ii. ethi-
corū vbi de voluntario ⁊ in voluntario
agit. ⁊ inde habuerunt ortum multa iu-
ra. tituli vt. c. significasti. i. ⁊ in. c. ioan-
nes. ⁊ ex litteris. i. ⁊ ii. ⁊ c. cōtinebatur.

Ad hoc qđ dicebatur de iudice dic qđ vbi
adest animus occidendi. supposito qđ ille
animus sit iustus efficitur irregularis.

Circa dormientem queritur. an si dormi-
ens occidit aliquem: quem videns occide-
re cogitabat. an ille incurrat irregulari-
tatem Guill. in dicta de. si furiosus ⁊ cō-
muniter docto. tenent qđ non: ratio est qz
ille tunc non sentit quid faciat. Circa
se defendentem quero an sit verum indi-
stincte qđ ille incurrat irregularitatem.

Dicerem. ad hoc quod sic dummodo qđ
concurrat aliqua. Primum qđ fiat in
continenti. ⁊ nō ex interuallo quia alias
potius esset vlcio qđ defensio. Item qđ
faciat se defendens animo se defendendi
non vlciscendi. Tertius requiritur qđ
fiat cum moderamine in culpate tutelle.

Dicitur etiam moderatum inculpate
seruari: si illud tātum facit quo obmisso
violentia repelli non posset. vt dicit glo.
in dicto. c. significasti. ii. vnde non est ne-
cesse ad hoc vt dictum moderamen obser-
uetur qđ per omnia sint arma equalia in-
uadentis ⁊ inuasi.

Sed debet in hoc attendi qualitas per-
sonarum ⁊ alie circumstantie quas bo-
nus iudex considerabit pro quo est glo.
no. in. l. i. l. vnde. vi. ⁊ ibi tenent cōmuni-
ter docto. Et ad hoc vt ista defensio lici-
ta reddatur non est necesse primum icū
inuadentis expectare vt est glosa in. §. s̄z
ex sacris insti. de iter. ⁊ in. d. l. vnde. vi. l.

Item etiam poterit quis perforamē su-
um occidere in vasorem. ita notat abbas
in dicto. c. significasti. ii. Item ⁊ bene
nora. vnde si minus potens timet magis
potentem poterit illum insidiosē vel ve-
neno occidere. vt notat Jo. faber. insti. §.
ius aures de iu. na. Sed intelligo hoc
quantum ad irregularitatem vitandam
dum tamen nequeant aliter mortem eua-
dere. vt infra dicam. Et in tantum iur-
ta defensio excusat qđ si clericus stās ad
altare missam celebrans inuaditur pote-
rit obmissa celebratione defensionē insi-
stere: ⁊ si occidat poterit redire ad altare
⁊ in choatam missam cōsumere. ita not.
abbas in. c. clerici. arma. pōr. de vi. ⁊ bo.
cleri. Sed predicta intellige dūmodo
inuasus ille aliter mortem vitare nō pos-
set. si ergo posset vitare forte fugiēdo dū-
modo posset facere talem fugam sine pe-
riculo. ⁊ tunc occidendo incurrit irregu-
laritatem pro quo facit tex. in dicta cle.
si furiosus. ⁊ ibi glo. qđ sequitur Jo. de
ymo. ⁊ docto. Quantum ad penam ta-
men legalem excusaretur occidens se de-
fendēdo. ⁊ eo casu quo posset euadere fu-
giendo. non enim tenetur quis fugere cū
illud sit iniuriosum. vt in. l. item. §. apud
labionem. ff. de iniur. ita determinat bar.
in. l. i. l. vnde ui. ⁊ abb. in. c. significasti.
⁊ in. c. olim. i. de resti. spoli. Pondera-
ramen tex. in. d. cle. que dicit mortem vi-
tare non valens. secus ergo si detrimen-
tum rerum velit euitare. nam tunc si pro-
pter hoc occidat incurrit irregularitatem
potius enī debuisset post tunicam relin-
quere palium qđ pro rebus vilibus ⁊ trā-
sitorijs adeo acriter in fratres exardescere.
vt in. c. suscepimus de homi. Item qđ
textus in dicta cle. dicit mortem. Quid
si aliter non potest vitare detractionē
membri vel aliam penam corporalem.
In hoc dicendum quod quantum ad pe-
nam que iudicialiter venit imponenda
pro homicidio iste est immunis ex quo qđ
damnum corporalem est irreuerabile.
ita notat florizanus in lege scientia. ff.
ad. l. acqui. Sed quantum ad irregu-
laritatem contrahendam secus crederem
quia textus in dicta cle. dicit mortē.

Item ad hoc facit id quod not. epus
abulēsis. marhei. v. c. q. cir. vbi dicit ali-
ud forti⁹. s. qđ si mors inferat alicui violē-
ter. ⁊ ille stat deliberatus taliter qđ post
mortem patienter. ⁊ in statu gratie susti-
nere debet ne perdat animā inua dētis.
Quod etiam confirmari posset per id
quod nicolaus dicit io. xv. sup illud ma-
iorem charitatem nemo zceta. Dicit ex
precepto charitatis obligatur quis po-
nere corpus suum per saluanda anima
proximi. Ad qđ etiam facit qđ scribi-
tur Jo. iii. nos debemus pro fratribus
animas ponere exponitur ibi. i. corpora
nam vt Augustin⁹ inquit in. i. de doctri-
na xpiana quattuor sunt principaliter i-
telligenda. Primo de⁹ qui super oia
est. Secunda anima nostra. Tertia aia
proximi. Quarta ⁊ vltimo corpus nrm.
Ecce quod in dilectione preponitur aia
proximi corpori nostro. Pondero etiaz
tex. in. d. cle. que dicit mortē propriam.
Si ergo quis propter saluandam vi-
tam proximi occidat. ⁊ si quantū ad legē
civilez a pena sit immunis vt notat bar.
in. l. si quis in seruitutē. ff. de furtis ⁊ ibi
est tex. efficitur tamē irregularis. qđ pro-
cedit etiam si occidat inuadentem prent
vel matrem vel alium cōiunctum ita no-
glo. in dicta cle. si furi. Circa secundū
modum principalem in quo supra dixi
comiti homicidium. s. precepto. aduertē-
dum qđ ne dum mādans directi comitti
homicidium. sed etiam mādans aliquē
verbarari vel aliquid in alium cōmittē-
dum modo debuit iste veri similiter cogi-
tare inde seq posse homicidiū incurrit ir-
regularitatem. etiam si expresse vetuerit
homicidium comiti vt ē tex. in. c. fi. de ho-
mi. li. vi. tenetur iste mandans siue incō-
tinenti siue post maximū interuallū seq-
tur illud homicidium. ita tenet Inno. in
dicto. c. ad audientiam. notandum etiam
iuxta hoc qđ si quis mādauit homicidiū
comitti ad hoc vt securo homicidio excu-
setur oportet qđ mādas illud reuocet qđ
reuocatio potest fieri dupli. s. expresse ⁊
tacite expresse vitando expse ne erequat
mandatū ipi⁹ tacite: si par ineat inter
mādatū ⁊ suū inimicū vel amicitia sci-

ente eo qui mandatum recepit. ita notat
Immo. in dicto. c. ad audientiam.

Circa. iiii. modum principalem quo p
dixi homicidium comitti. s. quo aduertē
dum qd aut consulēs dabat operam rei
licite aut rei illicite. Primo casu aut
directe consulit in mortem aut indirecte.
si directe puta quia dixit occidite vel ex
ponite vos morti vt pro patria vel ali
quo huiusmodi consulēs irregularis est
secuto homicidio. Pro fide tamē 7. l.
potest quis in mortem consulere sine me
tu irregularitatis. si vero nō consulit di
recte in mortem vt si consulit pro defensi
one patrie capiendum esse: 7 tunc non in
currit consulens irregularitatem. Ad
hoc aut vt quis de consilio nō teneatur
requiritur qd reuocet illud 7 contrariuz
suadeat eius qd primo consulit. Immo
debet suadere illi in cuius perniciem con
sulit qd sibi caueat. predicta omnia po
nit Immo. in dicto. c. ad audientiam. Iuxta
premissa quero clericus interrogat^r qua
liter debeat aliquis maleficus puniri.

Respondet qd ad mortem vel ad mutila
tionem. An secuta morte vel mutila
tione ille incurrat irregularitatem. Ad
hoc dicendum qd aut casus iminebat de
presenti aut non. Primo casu consu
lens incurrit irregularitatez pro quo est
tex. cum glo. in. c. ex litteris de excels. pla.

Aut non iminebat de presenti: 7 tunc
supposito quod respōdeat. homicida est
taliter puniendus non incurrit irregula
ritatem. vt not. glo. in dicto. c. ex litteris.
7 ibi not. docto. qd limita verum si iste re
cte cōsuluit: si tamen non recte: 7 tunc si
probabiliter fuit dubitatio puta qd cō
flicatio magna erat inter docto. ar. eoz
quem notat Jo. an. in. c. i. de consti. 7 eoz
quē docto. in. c. finem. de do. 7 contu. cir
ca materiam expensarum. Si vero nō
erat probabilis error. si iste erat iurispe
ritus vel putabatur esse. 7 iudex securus
eius consilium occidit incurrit irregula
ritatem. ita not. specula. in ti. dele. §. dis
pensatio. 7. qd si iudex.

Caueant ergo predicatorēs ne cum ali
quis in carcere proximē pro crimine deti
netur in suis predicationibus dicant ali

quid ex quo iudex moueatur ad occiden
dum alioquin incurrunt irregularitatē.
secus si ex eorum consilio vel suggestionē
iudex non mouetur. sed alias erat dispo
situs illud facere per ea. que notat abb.
in dicto. c. ex litteris de excels. prelā. Ad
ego limitarem quando huiusmodi predi
cator directē consuleret vel suggeret mor
tem. Secus si generaliter 7 indirecte
suaderet in predicatione dicens malefi
cos debere puniri. 7 prouinciam debere
per presides purgari malis hominibus
vel iusticiam debere per presidem mini
strari. ad hoc induco quod not. Immo. in
dicto. c. ad audientiam qd est notabile.

Circa quartum modum quo comitti
tur homicidium. s. defensione de defensio
ne dicendum qd debet intelligi de defen
sione propria nō tamen necessaria vel ali
ena: vt si forte alium defenderet 7 occidit
quibus casibus iudicatur homicida. 7 ir
regularis de quo satis dictum est in pre
cedentibus. Potest alius casus addi
quando comittitur homicidium. s. rati
abitione qui casus includitur sub. ii. mē
bro principali. s. precepta. nā rati abitio
retro trahitur. 7 mandato cōparatur vt
in regula ratiabitionem de regulis iuris
libro. vi. ad qd est tex. expressus in. c. cum
quis desen. ex libro. vi. facit etiam tex. in
l. i. §. item sed 7 si quis. ff. de vi. 7. vi. ar.

Ad hoc tamen vt ista rati habitio incur
rat irregularitatem requiruntur duo
Primo qd nomine raptum habentis fu
erit illud homicidium perpetratum.
Secundo quod ille raptum habens ra
ptum habeat tanquam gestum nomine
suo forte quia nescit nomine suo factum
vel posito quod sciat. Secus autē si
habeat raptum. sed non tanquam gestū
nomine suo. vt quia dicit qd penitet eum
suo nomine gestum alias aut plurimū si
bi nō imputabitur. ei illud delictuz pro
hoc est glo. valde notanda in dicto. §. sed
7 cum quis qd ibi sequitur bar.

Et ista rati habitio quantū ad ecclesiaz
militantē qd nō iudicat de occultis debet
exteri^r parere quātū ad deū tñ sufficit il
la qd corde retinet. de^r in cor. interrogat. et
nō manū bic exp̄sse tenet i glo. in. c. cū qd.

Trietiāz ¶ ex simonia in or-
dine cōmissa cōmittitur irre-
d gularitas circa qđ est sciē-
dum qđ symoniacus in ordi-
ne quātūcūq; occultus est suspēsus quo
ad se ⁊ quo ad alios vt in. c. verum. xxxii.
q. vi. si celebrat incurrit irregularitatem
per ea que not. Inno. in. c. si celebrat de
clerico ex. mi. Si vero simonia fuit cō-
missa in beneficio. ⁊ tūc si est occultus nō
est suspensus quo ad alios. sed quo ad se
tantum. ⁊ si renunciat beneficio potest in
ordine suo ministrare post paratam pe-
nitentiam. Si vero est manifestus tūc
est suspensus quo ad se ⁊ quo ad alios. l. 3
renunciet beneficio. eget dispensatione si-
cut quilibet notori⁹ criminofus. vt in. c.
fi. de rpo. ordi. ita notat abbas in. c. accu-
satum de simonia. Itaq; scđ ea que pre-
dixi cuz iste censetur suspensus propter
infamiam crederem illum effici irregula-
rem si celebraret. ita probatur ex hijs q̄
not. Inno. i. d. c. si celebrat.

Tri ulterius qđ clericus per
saltum promotus est irre-
d gularis itaq; non poterit in
susceptis ordinibus mini-
strare sine dispensatione. ⁊ decebit ante
qđ ministret etiam cum dispensatione in
ordine quem habet recipere illum quem
non habet. vt est textus in capitulo vno
de cleri. per sal. promo. Idem dicendū
si totus ordo non fuit obmissus sed ali-
quod desolitis obseruari in collatiōe or-
dinis. debet enim illud quod negligēter
fuit obmissum tacite suppleri. vt in. c. i.
de sacra. non iterum. quia vsq; ad hanc
supplectionem non debet taliter ordina-
tus in suscepto ordine ministrare. vt est
textus in. c. sollicitudo. l. ii. di. no. glo. i di-
cto. c. i. debet supplectio fieri cum ea solē-
nitate cum qua a principio ordo debuit
conferri vt est tex. i. c. vnico. in principio
de sacra vntione.

Ex quo elicit ibi Anto. regulam genera-
lem. qđ supletio que debet fieri in aliquo
actu debet fieri cum ea solēnitate qua fit
actus principalis. **E**x quo dicendum
qđ sicut collatio sacrorum ordinum de-
bet fieri in quattuor tēporibus. ⁊ in sab-

bato dñice passionis. ⁊ in sabbato san-
cto. vt in. c. de eo de rpo. ordi. ita erit di-
cendum in predicta suplectione pro quo
est tex. in. c. fi. de sacra. non iteran.

Advertendum tamen in hoc qđ licet om-
nes actus diuini non sint iterandi. sed tā-
tum ille qui obmissus est secus tamen in
vno actu. nam qualiscūq; eius pars sit
it obmissa a capite debet inchoari. ita no.
Inno. in. c. fi. de sacra. non iteran.

Ex quo infert ipe qđ si clericus missam
celebrans deficiat infirmitate vel alias
cum accederet ad verba consecratiōis. s.
hoc est corpus meum ⁊ cetera. Alius sacer-
dos supleus pro eodem incipit. s. Qui
pridie qđ pateretur ⁊ cetera. si tamen conse-
cratio corpore xpi hoc contringat tunc inci-
pit a consecratione calicis ⁊ hoc nota.

Tri ulterius quod crimino-
sus crimine notorio est ir-
d regularis pro quo facit tex.
in capitulo finali de rpo. or-
di. ⁊ capi. ex tenore eodem titulo.

Circa hoc tamē glo. satis extēse tracta-
uit materia in dicto capi. ex tenore meli-
us tamen expeditur materia per quattu-
or regulas. Quarum prima est pro-
pter nullum crimē occultum potest quis
iudicialiter prohiberi ne ministret in or-
dinibus susceptis vel ascendat ad super-
iores pro quo est textus in dicto capitu-
lo ex tenore. Secunda regula est in fo-
ro penitentiali talis debet moneri ⁊ pro-
hiberi ante penitentiam sed post non.

Fallit in homicidio ⁊ simonia in ordi-
ne. ⁊ quia ista ponuntur loco exempli.

Idem dicendum in alijs criminib⁹ enor-
mibus. Tertia regula ē quod licet no-
uum crimen vel de quo iudicialiter con-
stat tale quod inducit depositionem vt
sunt illa de quibus exemplum textus in
dicto capitulo finali in principio scilicet
adulterium periurium. ⁊ alia similia im-
pediunt ordinis executionem ⁊ nequis
ascendat ad superiores. vt in dicto capi-
tulo finali facit etiam ad hoc textus in di-
cto capi. ex tenore. Quarta regula est
si crimen est leue tale scilicet qđ si de ipso
iudicialter constaret quis non deponeret
⁊ etiā quia per ipm non perditur bonū

poze interdicti. Tum hanc tamen obseruatione. si ianuus clausis non pulsatis campanis interdictis et excommunicatis exclusis: voce tamen sub missa. itaque exterius audiri non possit. de quo est tex. in dicto. c. alma mater. §. adicimus de sen. ex. li. vi.

Aduerte tamen quod predicta celebratio non est permessa cum ecclesia seminis vel sanguis effusione est polluta pro eo facit no. glo. i. c. tuarum. de preui. ex quo. sequitur quod durante tali pollutione etiam in illis festiuitatibus exceptis non debet celebrari.

Et in tantum premissa sunt vera vel obseruanda quod si aliquod horum preter miratur violari censetur interdictum ita no. Jo. an. i. d. c. alma in nouella. Ex quo infero valde reprehensibiles esse quosdam in tempore interdicti pulsari faciunt campanam cum in missa celebratur hostia sacratur. nam illa est pars quedam misse non ergo ad illam debet pulsari campana ut predictum est sicut nec ad missam quia quod iuris est de toto quo ad totum est de parte quod ad partem. ut in l. qui de toto. ff. de reuendi. et in c. pastoralis. §. Item cum totum negotium de offi. dele. Inferunt etiam violatores esse interdicti illos qui perforant portas ecclesie vel modicum eas aperiunt cum corpus christi in missa eleuatur ut ab extra a laicis videatur tempore interdicti. illi enim sunt violatores interdicti per predicta. quia illa pars quedam est misse pro quo optime facit cle. i. in prin. de sen. ex. Ex quo etiam inferitur quod tempore interdicti pulsari possit campana ad aue maria cum illa non sit de horis canonicis. Item etiam ad sermonem poterit pulsari ratione predicta. Item etiam cum predicatio populo sit interdicto per missa quod est antecedens ad ipsum. scilicet pulsari campanam. ut in l. ad legatum. et in l. ad rem mobilem. ff. de procura. et in c. in causis de elec. Et hec duo de aue maria. et de sermone tenet calderinus in tractatu de ecclesiastico interdicto. Predicta tamen que dicta sunt tamen circa administrationem sacramentorum quod circa celebrationem diuinorum officiorum tempore interdicti habet locum in cessatione a diuinis si illa sit generalis facit ad hoc. c. non est vobis de espon. qui

tex. de cessatione loquitur probatur per tex. in cle. i. de sen. ex. Quod dixi tamen de celebratione diuinorum ut possit fieri cum predicta obseruatione tempore interdicti habent locum si interdictum sit generale quod est quando locus. vel villa. vel ciuitas interdicta. ut est tex. in c. cum in prius de verbo signi. secus ergo si interdictum sit speciale ut cum ipsa ecclesia est interdicta. Item si omnes ecclesie loci sunt interdicte et hoc vltimum est. no. ita tenet calderinus in tractatu de ecclesiastico interdicto pro hoc facit tex. in dicto. c. alma mater. quod de interdicto generali loquitur. Et quod dico de interdicto speciali preedit in speciali cessatione a diuinis cum a iure equiparetur ita not. bac. s. separatione. Jo. an. i. c. si canonici de offi. or. li. vi. in nouella. facit etiam tex. in dicta cle. i. de sen. ex. quod loquitur de generalibus cessationibus. Sed circa premissa dubitatur de questione quotidiana numquam tempore interdicti. vel cessationis generalis possint clerici extra ecclesiam in camera. scilicet recitare horas suas cum socio sepe occurrit in scholasticis clericis. hoc in c. quod inter. de pre. et remi. videtur innuere quod sic dicit enim super verbo in conuentualibus positorio. in illo tex. quod ex illo verbo innuitur non licere in capella dicere horas cum socio intra ecclesiam. ergo a contrario sensu in camera poterit eas dicere cum socio. ar. c. none de presum. et c. qualis. xxv. di. Sed salua correptione ego teneo contrarium. nam ut predictum est olim non licebat binos clericos dicere horas suas quod apparet nam ad hoc fuit nouum privilegium concessum clericis: ut in ecclesiis conuentualibus hoc possent. ut in dicto. c. quod in te. et ibi tenent docto. signanter. Jo. an. et si tu velis dicere quod extra ecclesiam non erat prohibitum. sed tantum intra ecclesiam ut sentit hoc hosti. in dicta argumentatione a contrario sensu dicendum est quod hic non procedit tamen quia nullo iure videtur premissum vel reperiit expressum. tamen etiam quod disponit a ratione quod circa celebrationem est maior premissio extra ecclesiam. quam in ecclesia cum ecclesia sit domus orationis premaxime cum ad horas dicendas ille locus sit deputatus pro quo est bonum tex. in c. si. xcii. di. Item quod prohibita est celebratio tempore interdicti

Si vero non est notorium sed occultū non repellitur ira tenet hosti. in dicto. c. si. quem secuntur fran. et antonius ibi. Ego tamē dubito de hoc nam pondera ra ratione tex. in. d. c. qui partes qui concludit istud propter seuitiam quantū in se exercuit esse irregularē videretur posse sustineri glo. tamen durum esse a cōmuni opinione discere. Si vero membrū est magnus indistincte repellitur. vt crus pes vel manus. Predicta limita nisi membrum q̄ quis abscidit esset superflūū corpori. unde si clericus habens sex digi- tos facit sibi amputari vnum. s. superflu- um non ex hoc reputabitur irregularis. ita no. glo. in dicto. c. qui partem. et tenet dñicus in. c. ab exordio. xxv. di. per illū tex. Sed quero nunquid habens mem- brum superfluum possit ordinari. Di- cendum q̄ si impedit officiū exerceri pre- dicta superfluitas tunc inducit irregula- ritatem. alias nō inducit. ar. c. ii. de cleri. egro. ita not dominic⁹ in. c. in aliquo. lv. di. Sed iuxta predicta quero nunq̄. carens vtroq̄ testiculo possit ordinari vlt si careat vno. Dicendum q̄ si propter insidias hominum factus est eunuchus. vel ita natus est vel in persecutione fue- runt ei amputata virilia. poterit etiam in ep̄m promoueri. vt est tex. in. c. ex par- te. i. de corpo. vici. Sed hoc q̄ dictum est de persecutione in- telligitur. dūmodo talis persecutio non sit nata culpa istius: nam tunc efficeretur irregularis vt si maritus inuentum cum vxore castrasset scōs Jo. an. et bo. in. d. c. ex parte. Si vero ip̄e sibi virilia ampu- tauit vel amputari fecit sine causa effici- tur irregularis ex hoc vt probat tex. in capi. significauit. de corpo. vici. Quum tamen tenerem q̄ amputatis testiculis non est necesse carnem illam vel puluere secum deferre vt dicūt vulgares pro quo est glo. in. c. eunuchus. lv. di. not. Jo. an. in dicto. c. ex parte. Finaliter tamen in hac materia scias qd̄ viciū corporis inducat irregularitatem. tene hanc regu- lam q̄ omnis corporalis defect⁹ qui red- dit hominem inhabilem ad exercendum diuinum officium vel ecclesiasticum vel

reddit eum difformem taliter qd̄ sine scan- dalo hoc non posset inducit irregularita- tem pro ac singulari regula ē tex. in. c. ii. de cleri. egro. et ibi tenet abbas. Ad iudicandum aut̄ illum defectum esse talem ad arbitriū ep̄i recurratur. ita tenet fr̄a. post Immo. in. c. i. de corpo. vici. Ex hijs determinatur questio. angibosus repella- tur a promotione. Dicendum est per predicta qd̄ repellitur si tanta est difor- mitas qd̄ sine scandalo non potest mini- strare ita notat fran. in dicto. c. ii. de cor- po. vici. Considerandum tamen quod viciū vel defectus corporis non reddit quem ex toto irregularem. sed solum ad illud officium ad quem est inabilis pro- pter impotentiam vel debilitatem. unde si presbyter cum sit manum excepto offi- cio altaris. vel alio quo maius ministeri- um requireretur. bene posset administra- re in ordine itaq̄ posset absolvere in fo- ro penitentiali. ita est tex. in. c. ii. de cleri. egro. et ibi tenet abbas. Istud tamen limitarem nisi voluntarie incurrisset di- ctum corpus defectum: quia tunc ex toto repelleretur pro quo facit tex. in dicto. c. significauit. Idem dicere si culpa sua illuz defectū incurrisset vt si propria cul- pa fuerunt alicui amputata virilia. per ea que dixi supra post Immo. et Jo. an.

¶ Iri etiaz qd̄ defectus etatis reddit quem irregularem.

o Circa qd̄ obmissi iter restrictio ip̄orum qui olim in recipien- dis ordinibus seruabatur. hodie iure no- uo in sacris ordinib⁹ recipiendis est etas- tapata vt subdiaconatum non possunt re- cipere nisi cōstituti in. xviii. anno. diacono- natum in. xx. presbyteratum in. xxv. vt est tex. in cle. generalē de eta. et quali. Et pō- terea qd̄ satis est attingere p̄mā diē cuius- libet etatis. itaq̄ nec ē necesse etatē illā cōsummare. ita no. glo. i. d. cle. S3 q̄ro qd̄ sit etas idonea ad minores ordines recipiendos. Dicendū qd̄ ad primā tonsurā clericalē est etas. vii. annoz. vt in. c. fi. de t̄po. ordi. li. vi. Ad alios nō minores or- dines vsq̄ ad acolitū ordinē inclusive vsq̄ ad. xii. ānos ab inde pot̄it acolitū or- dinari. ita determinat glo. xxii. di. i. sūma.

Sed quero an ordinatus ante etatem legitimam recipiat ordines. Ad hoc dicendum qd sic pro quo facit tex. in c. v. nō est cōpos. de tpo. ordinari et tex. i. c. subdiachonatus. lxxvii. di. que iura mandant interdicti executionem ordi. ergo supponitur ordinem realiter fuisse receptū. In tñ hoc procedit qd scdm hugui. in d. c. subdiachonatus etiam puer in cunis poterit ordinari. ita etiaz tenet archi. et ibi Fran. in dicta cle. generalē. Quero ex quo promotus ante etatē legitimā recipiat ordinē an gaudeat priuilegio ordinis suscepti. Iuxta hoc ē distin. qd aut priuilegium concernit ordinis executionem aut respicit characterem. Primo casu promotus ante etatem legitimā nō consequeretur illud priuilegium ita debet intelligi glo. in cle. vt hij qui de eta. et qli. que dicit qd promotus ad subdiachonatus ante etatem legitimā non debet habere vocem in c. habet enī locus hoc propterea qd illa cle. exigit illud priuilegiū cōcedi ordinatis i subdiachonos vt sint qui vacent diuinis officijs. sic etiaz debet intelligi glo. in c. ticiū de preben. li. vi.

Si vero priuilegium characterem concernit iste gaudebit tali priuilegio exemplum in priuilegio canonis si quis suadent et in priuilegio fori que conceduntur clericis pro eo qd in sortem domini sunt vocati. et sunt res sacrate. Et hoc dici colligitur ex verbis. Jo. an. in d. cle. hij qui ad qd facit questio q mouet Fran. in c. qd trāslatio de tpo. ordi. vbi mouet questionem an promotus ab alio epō si ne licētia sui epī gaudeat priuilegio fori et tenet qd sic sufficit enī qd caractere re tepit. ita ergo erit dicendū in proposito.

¶ Tri etiam qd bigamus est irregularis. Est notandū

q d dicit quis bigamus multis modis de quibus glo. in c. ii. de biga. et quatenus glo. ibi dicit de viro que uxorem suam adulteram cognouit scienter vt illi bigamus efficiatur. Debet intelligi idem si ignoranter quia non agitur hic de vicio ordinandi. sed de defectu sacramēti. ita no. Jo. an. et Fran. et cōmunit doctores in dicto. c. ii. et ex hoc

patet qd valde periculosum est eos q matrimonium contraxerunt mortuis vxoribus assumi ad ordines. Et aduertendum q ad contrahendā bigamiam non requiritur iuris effectus vt si binas nuptias quis iuridice contrahat sed sufficit affectus vt si de facto contraxit vt est in clerico qui ante sacros ordines duxit vnam et post sacrum ordinē de facto duxit aliam idē dicit Fran. in dicto. c. ii. in eo qui simul cum duabus eis simul viuē tribus. et idem Immo. sed quid si quis contraxit matrimonium cum corrupta a se ipso an incurrit bigamiam glo. in c. debiram de biga. finaliter tenet qd non et eandem conclusionē sequitur glo. in c. ii. de cleri. coniu. sed hosti. in c. tātā qui si. sūt legi. tenet eandem conclusionē hanc etiam sequitur Fran. in d. c. debitum sequitur etiam anto. et abb. in dicto. c. ii. et est cōis opinio docto. quia illa non diuisit carnem suā in plures. Sed quero nū quid bigamus ordinatus recipiat characterem cōmuniter tenetur qd characterem recipit pro hoc tex. in c. siqs viduā. l. di. Et in hac materia aduertendū qd nunq sine copula carnali inducitur bigamia ita q etiam si cum mille mulieribus qd contrahat matrimonium nunq erit bigamus enim saltem duas cognoscat vel vnā corruptam. vt probat text. in c. valentino. lxxviii. di. ita tenet hugui. ibi et dñicus.

Sed dubitatur nunquid gaudeat priuilegio clericali. textus determinat qd non. in c. vno de biga. li. vi. imo sub anathemate. verat eis ne deferant habitū clericalem et glo. ibi dicit qd hoc verū siue sit bigamus vere siue interpretatiue quia contraxit cum vidua intellige corrupta. vt in c. debitum in fi. de biga. sed Fran. tenet contrarium in c. fi. de biga. dicens hanc penam non debere extendi ad casus fictum vel interpretatiuū. de qua tamen materia vide dominicū in d. c. vnico.

¶ Tri etiā q leprosus ē irregularis illi enī nō debet in officio administrare ppter scādalū aliorū debet tamē ei coadiutor dari ita pbat tex. in c. de rectorib. et in c. ex pre de clerico egro. et in c. cum percussio. vii. q. i.

Item etiam ¶ est irregularis
arepticus a demone occupa-
tus vñ morbo caduco graua-
tus. vt in. c. maritum. 7 in. c.
eõmuniter. xxxii. d. Iuxta hoc tamen
aduertendum ¶ aut querimus in nõdũ
promoto aut impromoto an possit mi-
nistrare. Primo casu dic ¶ nullus ta-
lis promoueri potest. vt in dicto. c. mari-
tum. sufficit enim ¶ predictum morbum
aliquando habuerit. et iam si semel eum
occupauerit. Secõdo vero casu ¶ si fre-
quenter cadunt non debent administra-
re. vt. vii. q. i. c. i. Si aut raro 7 emit-
tunt voces suas confusas ministrare po-
terunt: sed debent habere coadiutores.
vii. q. i. illud 7 in hoc omnes concordat.
In demoniacis vero est differentia in-
ter huguĩ. 7 alios. huguĩ dicit qđ etiam
si tales non debeant promoueri. vt in. d.
c. maritum promoti tamen lapso anno
postqđ sũt curati a morbo ministrare po-
terunt. Alij tamen dicunt qđ isti nun-
quam poterunt ministrare exco. semel a
demone extiterũt occupati hec omnia po-
nit glo. in dicto. c. eõmuniter. 7 hoc vide-
tur verius. Item seruus irregularis
est ne promoueatur. pro hoc est totus ti-
tulus de seruis non ordi. Item obli-
gat⁹ ad racionia pro hoc tex. in. c. vni-
co. d. obli. ad ratio. Item est irregula-
ris qui cum esset in sacris ordinibus cõ-
traxit matrimonium. vt in. c. i. 7. ii. eo. ti.
li. vi. Item qui extra statuta tempora
fuit ordinat⁹ de quib⁹ in. c. de eo de tpo.
ordi. 7. c. litteras eo. ti. Item non ordi-
natus ministrans irregularis efficitur.
vt in. c. i. 7. ii. de cleri. non ordi. vt si non
ordinatus dicat eplam quod intellige in
aparatu. ita notat abbas in dicto. c. i. 7
intellige aparatum si habeat manipulũ
vltra dalmaticam. naz illud insigne prin-
cipaliter tribuitur in ordinatione subdi-
achoni. hoc etiam videmus in fratribus
mendicantibus qui cũ manipulo 7 alba
7 dalmatica etiam non ordinati dicunt
epistolam. Item qui non habent
scientiam cõpetentem pro quo est tex. in
c. cum in cunctis de elec. 7 in. c. i. 7. c. que
ip̃is. 7 per totum ti. xxxviii. d. Sed in

tellige hoc nõ qđ de oĩbus istis in prom-
ptu respondeat sed sufficit quod facta re-
uolutione librorum 7 habita cum alijs
collatione hoc facere possit ita tenet In-
no. in. c. firmiter de sum. tri. Superi⁹
vero ep̃i quanto in maiori dignitate po-
siti sunt tanto eminẽcius predita debẽt
habere. Presbyteri debent scire cano-
nes penitenciales. Cõputum. 7 lectiona-
rium. 7 baptisterium. ita quod sciant re-
citare horas. in. c. que ip̃is. xxxviii. di.
Item debent scire articulos fidei explici-
te: 7 huic scientie debet principalius va-
care. vt not. Inno. in dicto. c. firmiter: nĩ
si propter paupertatẽ hoc dimississet. vt
tenet ip̃e. Ip̃i vero religiosi magis de-
bent vacare contemplationi: vnde minor
instructio scientie in eis tolleratur. vt di-
cit tex. in. c. legi. xvii. q. i. Archidiacon⁹
si habet iurisdictionẽ tenetur scire iura.
Finaliter tamen tenenda est regula ge-
neralis que omnia cõplectitur qđ illa est
sufficiens scientia que sufficit ad expedi-
endum officiu 7 ip̃i ordinato iniunctum.
ita tenet Inno. in dicto. c. cum in cunctis
de elec. tenet etiã sanctus Thomas. iiii.
sententiar. di. xliii. Ex quo infertur qđ
religiosi 7 alij presbyteri qui nõ sunt cu-
rati satis est qđ sciant officium suum: pre-
dictis vero casibus supposito qđ incur-
rat quis irregularitatem: si tamen admi-
nistrat in ordine: an nouam irregulari-
tatem incurrat vel non. recurrendum est
ad illã distinctionem qđ supra feci post
Inno. in. c. si celebrat de clerico ex. mi.
Ad vnum tamen est diligenter attenden-
dum qđ vltra irregularitates predictas
omnis cõstitut⁹ in mortali peccato quã-
tum ad se est suspensus itaq; nullum sa-
cramẽtum debet administrare. alioquin
mortaliter peccat. Item nec debet di-
cere missam: eplam: vel euangelium: nec
principaliter in ecclesia officiare dicendo
capitulã 7 orationem in choro. ita tenet
dñicus in. c. i. de re. iudi. libro. vi.
Et generaliter non potest admitti ad ali-
quod officium reseruatum certo ordini:
imo peccat mortaliter. Secus si saltẽ
de consuetudine non esset reseruatum cer-
to ordini. vt dicere epistolã siue aparatu

vel ministrare alteri. ita determinat sanctus Thomas ubi supra.

Quero an in dubio debemus iudicare quem irregularem vel non. Juxta hoc est dicendum quod aut querimus in foro iudiciali. aut in penitentiali primo casu cum irregularitas sit de iure positivo in dubio non debemus iudicare quem irregularem. ita not. Inno. in c. ad audientiam de homi. aut querimus in foro penitentiali. et dico forum penitentiale: etiam si quis non confiteatur: sed alias requirit remedium anime sue siue consilium salutare. et tunc in dubio est iudicandus irregularis: quia hec pars est tucior anime. ut probatur hoc per textum in capitulo significasti. ii. de homi.

¶ Ifo ex quibus causetur irregularitas videndum est qualiter tollatur. Juxta quod primo quero nunquid irregularitas tollatur per baptismum. et in hoc est distinguendum: quia aut talis irregularitas provenit ex peccato aut non. si provenit ex peccato: quia quod commissit homicidium: vel mutilationem antequam ad fidem catholicam converteretur: et tunc per baptismum tollitur: quia sicut tollitur peccatum. ita et omnis sequela peccati. pro hoc est text. in c. si quis viduam. l. di. op. text. in c. deinde. xxvi. di. ita not. Inno. in c. gaudemus de divo. Aut irregularitas est contracta sine peccato ut in iudice iuste occidente. et talis non tollitur. cum non accedat alicui peccato: ut ex eius confessione tollatur. ita not. glo. in dicto. c. deinde et glo. in dicto. c. si quis viduam hoc idem sequitur Dominicus et Archidiaconus in c. deinde tener Jo. an. in dicto c. gaudemus. sed Jo. an. calderinus et abbas ibi tenent hoc casu talem irregularitatem non durare post baptismum: quia in veritate a principio non fuit contracta nam irregularitas est inducta a iure canonico. ut not. Inno. in c. nisi cum pridem de renunciatione. et in c. ad audientiam de homi. et est text. in dicto. c. is qui de sen. ex. li. vi. Ius tamen canonicum non ligat infidelis. ut in c. gaudemus de divo. in prin. ergo predicti infideles non

incurrunt irregularitatem super vacuum: est ergo querere an per baptismum tollatur irregularitas talis cum non fuerit contracta ut predictum est. Sed ego considero quod hac ratione bigamus ante baptismum posset ordinari post baptismum quod tamen falsum est. ut in c. accucius. xxvi. di. et in c. deinde ea. di.

Dicendum ergo videtur quod etiam si bigamus vel is qui homicidium non censeretur irregularis ante baptismum per supradictam rationem: quia tamen quod iuste factum est per baptismum non tollitur. ut dixit text. not. in c. deinde puta. matrimonia que fuerunt contracta vel homicidium quod fuit iuste commissum. ut in iudice iuste iudicare adveniente fide noviter ex illis causatur irregularitas: nam tunc qualitates ille inducentes irregularitatem habet locus. Quod videtur probari et ad c. deinde si diligenter inspicatur ad quod facit id quod not. Bar. in l. ex facto. ff. de vul. et pupi. i illa materia quo tempore existentia qualitaris consideretur. Et ideo salva correptione teneretur contrarium: imo primam opinionem. et ex hac ratione dices quod nulla irregularitas proveniens ex defectu absque delicto tollitur per baptismum per predicta non. cum illa que contrahitur per peccatum. vel cum peccato: quia cum ante baptismum fuerint contracta per ea que dicta sunt. tempore non potuerit contrahi cum per baptismum fuerit sublata illa qualitas ex qua poterit contrahi. scilicet peccatum per consequens illa nullo tempore contrahi potest. Illa vero que sine peccato contrahitur non potest per baptismum cum ante non fuerat contracta: sed est post facto contrahitur per subsistentiam illius qualitaris que per baptismum non fuit sublata: ut predicti quod est valde notandum.

¶ Ulterius quero an per ingressum religionis tollatur irregularitas. Juxta hoc. glo. in c. ii. de apostaticis distinguit: an sit contracta ex proprio delicto: et tunc non tollatur aut ex alieno. ut patet in filio clerici qui alieno vitas laborat: et tunc per ingressum religionis tollitur. pro quo facit text. in c. i. de filiis presby. abbas et

men in dicto. c. ii. tenet contrarium: nam nullus iure predicta regula probatur: imo dicendum est quod per ingressum religionis non tollatur irregularitas in casibus expressis in iure. Quero an per penitentiam tollatur irregularitas. dicendum est ad hoc quod non. licet enim penitentia remittat peccatum in pristinum statum de pe. di. vi. i. c. quo vult. r. xv. q. vi. c. p. s. b. ita tenet Hugui. r. archi. r. Dñicus in. c. miroz. l. di. An irregularitas tollatur per dispensationem. In hoc dicendum quod sic. nam cum sit de iure positio ois irregularitas poterit tolli per dispensationem. ut tenet Immo. in. c. nisi cum priorem de renun. Sed est dubitatio quis poterit dispensare cum irregulari. Ad hoc dicendum quod si est irregularis pro eo quod excommunicatus interdictus vel suspensus celebravit: vel tempore interdicti preter missa iuris observatione ad solam papam expectet dispensatio per tex. in. c. i. de re. iudi. li. vi.

Item ad hoc facit illa regula generalis in materia dispensationis quod in maioribus criminibus adulterio non potest inferior a papa dispensare. nisi ubi reperitur expressum. ut est tex. in. c. ac. si clericus de iudi. in. s. de adul. i. predictis tamen casibus nullibi reperitur expressum quod inferior dispense. Tunc tamen est quod cum predictis celebrantibus legatus dispensat si non in contemptu celebraverint per supinam ignorantiam ita no. ho. r. Jo. an. in. c. clerici. de cleri. ex. mi. r. ita habet stilus curie. dicit tamen abbas. quod hoc dictum potius observatur de facto quam iure aliquo proberetur.

Queritur quis possit dispensare circa irregularitatem quam contraxit per salutum promotorum. dicendum est quod episcopus hoc potest. pro hoc est tex. in. c. unico. de cleri. per sal. promo. r. ibi tenet communiter doctores. Alterius quero quis possit dispensare contra irregularitates que contra sunt homicida. Intra hoc est dicendum quod aut est homicida voluntarius. aut casualis. si voluntarius. glo. in. c. sicut dignum de homi. dicit quod cum eo non possit dispensari etiam per papam. Sed hosti.

r. communiter docto. ibi tenent contrarius dicentes quod iura dicentia quod cum homicida voluntario non dispensatur intelligatur per inferiorem a papa: tamen papa dispensare potest si vult. aut est homicida casualis.

Et tunc aut querimus in sacris ordinibus: r. solus papa dispensat. ut est tex. in. c. corinebatur de homi. aut in minoribus ordinibus. r. possit episcopus dispensare. per tex. in. c. ad audientiam eo. ti. r. ibi hosti. quem sequitur abbas.

Quantum ad beneficia vero dic quod episcopus cum eo potest dispensare. ut in. c. benedictus de clericis pug. indue. quod limita verum in beneficio simplici.

Secus in curato. ita no. hosti. ibi per quo facit. nam in materia stringibili vel exorbitante a iure appellatione beneficii tamen comprehenditur simplex. ut est tex. in. c. si preben. ita tenet abbas in dicto. c. benedictus.

Circa irregularitatem vero commissam per simoniam distinguendum quod aut simonia fuit commissam in ordine ipso ordinante dante pecuniam vel eo sciente tacite vel expresse. r. tunc communis opinio docto. est quod solus papa dispensat ar. c. erga. i. q. i. r. in. c. penultimo de simonia. Aut fuerit commissam eo ignorante: nec ratum habet r. tunc hosti. r. calde. distinguunt inter manifestum: r. non manifestum delictum in. i. dispensat solus papa. in. ii. vero episcopus Sed abbas in. c. de simonia. eo. ti. ubi tractatur ista materia dicit indistincte dispensari cum talibus ratio est: quia misericorditer est agendum cum illis qui a alieno vicio laborant. pro quo facit tex. in dicto. c. de simoniace ubi indistincte permittitur dispensatio. ergo episcopus poterit hoc facere. Item facit tex. in. c. presentium i. q. v. r. c. de regularibus. de sumo. Nec ob. d. c. ex tue. quia ibi ille qui fuit ordinatus dedit pecuniam. r. sic per se ipsum commisit simoniam. Quantum ad beneficium curatum aut dignitatem que equiparantur. ut in. c. de multa de preben. aut est sciens aut ignorans. si sciens r. sponte renunciat beneficio. potest secum dispensari per episcopum quo ad beneficium simplex. r. minores ordines quo ad illam ecclesiam. Quo ad aliam vero ecclesiam

dispensari potest cum eo in executione oī
um ordinum. Si vero nō renunciavit
sponte si expectavit sententiam: tunc ad
hoc qđ habeat beneficium. siue in eadez
ecclesia siue in alia solus papa dispen-
sat p quo facit tex. in. c. nobis. eo. ti. Si
vero eo ignoranter simonia fuit cōmissa
et tunc aut a suis emulis: et tunc sibi non
nocet. vt in. c. sicut tuis. eo. ti. Aut ab
amicis: et tunc si sponte renunciat potest
secum dispensari ex magna misericordia
scđm Inno. et Hosti. in dicto. c. de simo-
niace. Sed intellige hoc non de eadez
vacatione. sed alia vero beneficia potest
habere sine dispensatione. exco. simoniā
non cōmisit scđs Inno. ibi. Si vero be-
neficium est simplex et eo ignorante fuit
cōmissa simonia et sponte renūciavit: po-
test epus etiam in illo beneficio dispen-
sare per tex. in. c. penultimo de elec. Si
vero nō renunciavit sponte vel eo igno-
rante fuit simonia cōmissa: potest secum
epus dispensare per dictū. c. pe. de. elec.
Et oībus alijs casibus quibus dictū est
epm dispensare posse debet intelligi dū-
modo nō fuerit simonia cōmissa forre qz
pecunia fuit ei data pro quo facit glo. in
c. presentū. i. q. v. predicta ponit abbas
in dicto. c. de simoniace in oībus tamen
predictis casibus de papa nō potest du-
bitari quin possit cum simoniacō dispē-
sare cum sit sup̄a iura positiua que in
illis cauerunt omnes simoniacos ad or-
dines et beneficium vt in. c. proposuit de
conce. preben. ad qđ facit qđ not. Inno.
in. c. nisi cum pridem de renuntia. §. per
sone. ibi tenet qđ cum omnis irregulari-
tas sit de iure positiua in omni irre-
gularitate poterit papa dispensare.
Sed quero circa irregularitatem prop̄
crimen notorium quis possit cum clerico
irregulari dispēfare. Inno. in. c. i. de cor-
po. vici. colligit ar. ex illo tex. qđ etia in
crimine valde graue et notorio dispensat
epus. Sed Fran. i. c. fi. de tpo. ordi. di-
cit qđ in mediocribus dispensant epī ni-
si reperiat prohibitus vt in. c. at si cle-
rici. §. de adulteris de iudi. et sic per hoc
sentit hanc materiam reducendam ad di-
ctum. §. et eius materiā. Ego credo hoc

reducendam ad illas regulas que in ma-
teriam dispensationis traduntur in di-
cto. §. de adulteris per abb. Quorum
vna est qđ in adulterio et minoribus cri-
minibus dispensant epī nisi hoc reperia-
tur prohibitum. Alia est qđ in maio-
ribus criminib⁹ adulterio nō dispēfant
epī: nisi permissum reperiatur: et dicitur
permissum si in genere permittatur. sup-
posito qđ nō expresse caueatur de epō. vt
not. Inno. in. c. cum dilectus. de tpo. or-
di. et in. c. preterea. eo. ti. et glo. in. c. in qui-
busdam de penis. et in. c. postulastis. de
cleri. ex. mi. inferior tamen nequid dispē-
sare nisi de eo caueatur vt not. Inno. in
c. veniens de eo qui fur. ordi. recē. qđ in-
tellige nisi ille habeat iurisdictionē epis-
copalē in loco. per glo. in cle. i. tenet abb.
in dicto. §. de adul. permissa tamen dispē-
satione etiam inferior epō habens iuris-
dictionem ordinariam poterit eam face-
re per glo. in. c. l3 canon de elec. li. vi.
Circa irregularitatem vero que contra-
bitur ex defectu naturalū. Dicendū quā-
tum ad hoc vt ad ordines possit illegiti-
mus promoueri. nō tamen assumi po-
test ad prelā. vt in. c. i. de fi. presby. Pa-
pa vero pōt dispensare cū eo quo ad oīa
epus vero tm quo ad minores et simplex
bñficiū. vt in. c. i. de fi. presby. libro. vi.
Ex quo inferitur qđ etiam ad canonica-
tum in ecclesia cathedrali poterit cuz eo
dispensare. quia tex. in dicto. c. i. generali-
ter loquitur de beneficio simplici. ita te-
net archi. quem sequitur Dominicus in
dicto. c. i. Aduertendum tamen qđ cuz
iste dispensationes sint odiose: et per cōse-
quens restringende vt i dicto. c. i. et ii. eo.
ti. nō ampli⁹ censet in eis cōcessuz quā est
expressum: vnde si dispensatur cū illegiti-
mo ad ordines minores nō potest ad sa-
cros recē. Et si ad epātum nō ad ar-
chiepatū. per ea que no. glo. in. c. scriptū
de elec. et per tex. in dicto capi. i. de fi. pre-
sby. libro. vi. Mo. docto. in. c. litteras
eo. ti. hinc est qđ si dispēfatur cum layco
vt fiat clericus. tantum ad minores ordi-
nes poterit promoueri ex hac dispen-
satione vt dicit glosa. no. que aprobat cō-
muniter per doctores in dicto capi. l3as.
Predicta procedunt quando fit babi

litatio per viam dispensationis: si tamē fiat per modum legitimisationis restituendo primo natalibus facta. simpliciter completur omnia ista not. abbas in ca. cōiutiniē. de elec. ad quod optime facit qđ not. Bar. in. l. ii. ff. de vul. 7 pu. 7 salice. in autērica. Item si quis. l. de natu. li. 7 abbas in dicto. c. cōiutiniē. de elec. ubi dicit qđ legitimato ex toto restituit primis natalibus 7 dat legitimato oīa iura legitimi. Ista tamen restitutio non potest fieri: nisi quis illegitimus qz natus ex matrimonio diuina lege prohibetur scđm Jo. an. 7 docto. in dicto capi. per venerabilem qui filij sunt legi. Item aduertendum qđ per consequens matrimonium legitimatur antea legitimus vt in capi. tāta qui fi. sunt legi. quo ad omnia. s. honores. 7 ordines qđ procedit dummodo cum illa ex qua fuit habitus filius potuerit esse matrimonium contractum per illuz patrem illegitimum tempore conceptionis vt est tex. in dicto capitulo tanta. tenet abbas in dicto ca. innotuit. de elec. qđ procedit etiam si instrumenta dotalia in tali contractu matrimonij non interueniant. vt in. c. i. qui fi. sunt legi. nec etiam requiritur quod ex concubina retenta in domo fuerit genit^r vt est tex. iuncta glosa in dicto capi. innotuit de elec. 7 ibi tenet abbas. Circa illum vero qui patitur defectum in membris si esset corpore viciatus. quero quis possit dispensare. Dicendum qđ solus papa ita determinat. Inno. in. c. i. de cor. po. vici. ad qđ facit ille textus. tenet franciscus in capi. significauit. eo. ti. Circa illum qui patitur defectū in etate quis possit dispensare. Dicendum qđ quantum ad beneficium solus papa. vt notat glosa in capi. cum dilectus de elec. quantum ad omnes: etiam idem est dicendum vt tenet glosa in de. generalem de eta. 7 quali. Circa bigamum vero glosa tangit questionem in. c. ii. de biga. 7 finaliter videtur concludi qđ papa possit dispensare in minoribus ordinibus 7 nō in sacris. sed Inno. ibi sentit qđ papa indistincte possit: nam bigamus prohibetur promoueri ex sententia pauli apli. papa

verō in administratione maior est paulo cum sit successor apostolorum. ita latius tenet ibi franciscus.

Episcopus vero cum bigamo etiam in minoribus ordinibus nequit dispensare. pro quo est tex. 7 ibi tenet Dñicus in ca. nō confidat. l. di. Circa irregularitatem vero propter lepram dicendū qđ soli pape est permessa dispensatio cum alijs hoc non reperiatur permissum. Arrepticius vero vel morbo caduco grauatus per solum papam poterit dispensatione disponi ad ordines. Non tamen per inferiores cum nō reperitur hoc eis permissus.

Sed quero circa irregularitatem que prouenit ex infamia iuris. Dicendum qđ epus non potest in ea dispensare nisi eo casu quo potest infamia eo enim casu poterit nam sublata infamia tollitur irregularitas tanquam eius sequela. Unde considerandum qđ epus directe nō potest tollere infamiam quia est reseruatū principi indirecte: tamen potest in criminibus in quibus potest dispensare ita no. glosa in. §. hinc colligitur. ii. q. iii. 7 abbas in. c. cū te. ab. c. de re. iudicata. Intellego tamen qđ sic accessorie tollat regularitatem cum infamia incipiendo dispensationes a delicto. nō tamē posset directe 7 principalem tollere irregularitatem ad quod optime facit qđ notat dominicus in capi. non confidat. l. di. Et in famis tamen infamia facti promouetur non credo qđ episcopus possit dispensare cum sibi non reperiatur permissum ad qđ facit vt notat Dñicus in dicto. c. non confidat. Circa illum vero qui cū esset in sacris contraxit matrimonium qđ possit dispensare. Dicendum quod si ille contritus est vel ingressus religionem episcopus cum eo potest dispensare: alias autem nō. ita probatur in capi. i. 7. ii. qui cleri. vel vouen. 7 tenet glo. 7 abbas in dicto. c. ii. Ordinarius vero sine licentia episcopi sui ex dispensatione eiusdem poterit in susceptis ordinibus ministrare pro quo est tex. in. c. lugdunensis. it. q. ii. 7 glo. in. c. significasti. de offi. archi. Circa illuz vero qui cum nō esset ordinarius quero quis possit dispensare.

Dicendum ¶ circa beneficium ep̄s dispensare poterit. et ut ministret in suscepto. ut tamen ascendam ad maiores ordines solus papa dispensat. ita probat rex. et ibi tenet abb. in. c. ii. de cleri. nō or. mi.

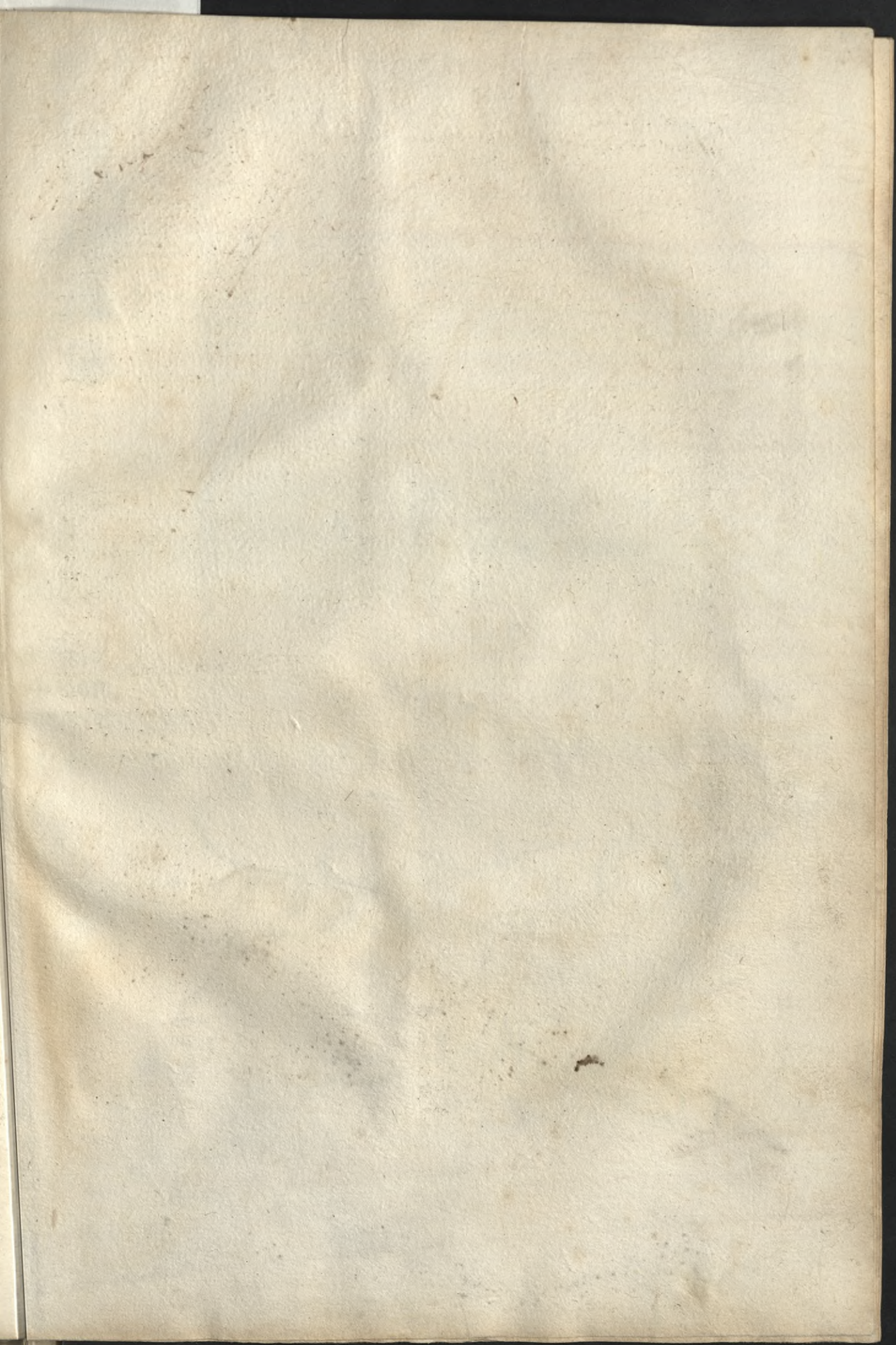
Circa illum vero qui non habet scientiam cōpetentem. dicendum ¶ aut indignitas est tanta ¶ non est tollerabilis: et tunc etiam papa non potest dispensare: ut quia esset maximum peccatum. Ex quo etiam sequitur: ¶ etiam sue dispensationi vel mandato iudex hoc non esset parendus per ea que not. Jo. an. et abb. in. c. cū a deo. et c. si quādo de rescriptis. Aut indignitas non est tanta. et tunc papa indistincte poterit cum supra ius positum omnia possit. ut in. c. proposuit de concess. preben. Episcopus tamen non potest: imo talem ordinans est puniendus. ut in. c. quādo ep̄us. xxi. di. Nisi esset spes ¶ iste adluceret. ita not. hosti. i. c. cum in cunctis de elec. et vincen. in. c. illiteratos. xxi. di. Item si esset alias nimum proficius ecclesie ordinari posset. ar. c. queri. de era. et quali. ita tenet ho. in dicto. c. cum in cunctis. Prædicta procedunt respectu ordinandorum. Respectu vero ordinatorum dicendum est quod dispensat episcopus cum ydota iam ordinato ut non deponatur sed doceatur. ut in. c. placuit. x. q. i. et in. c. nullus. xxi. di. ita determinat spec. in ti. dele. Hunc de episcoporum. n. cū. cū ordinatio ne vero extra tempora debita: solus papa dispensat. ut ē rex. in. c. litteras de tpo. ordi. vnum tamen in dispensationibus huiusmodi est attendendum quod cum religioso favore religionis facilius dispensatur. ut in. c. ii. qui clerici. vel vo. et in. c. ii. de apost. ad quod facit op. rex. in. c. legi. xvi. q. i. circa fi. Item est aliud notandum quod illis casibus quibus permittitur episcopo dispensare cum irregulari: non poterit hoc facere his qui eum ordinavit vel beneficium ei contulit cum in hoc deliquerit. et ex hoc debeat puniri. ita tenet abbas in. c. fi. de pur. cano.

Ad quod posset allegari glo. in. c. presentium. i. q. v. quod valet ad multa. Item est aliud considerandum quod per potesta

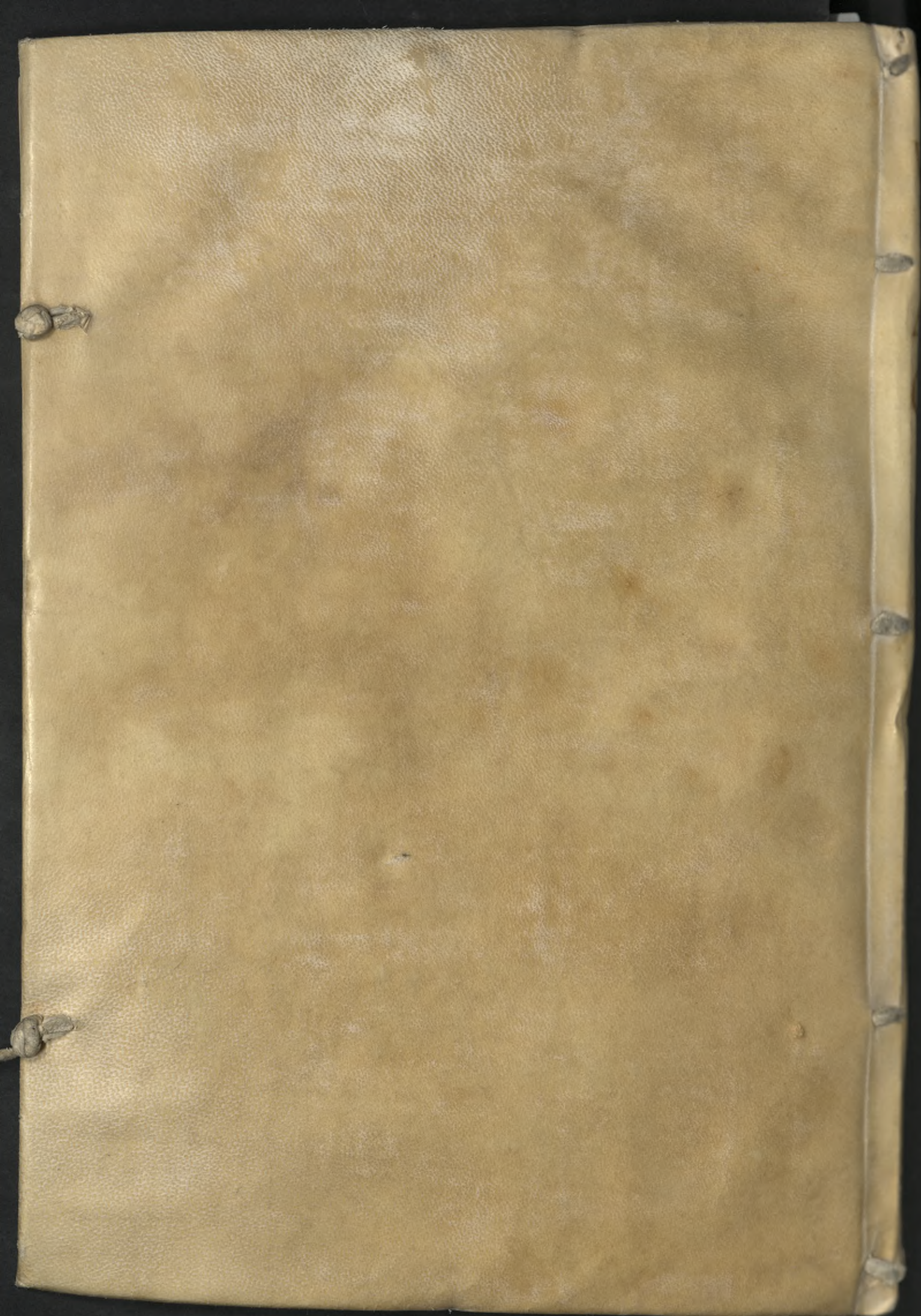
tem datam de absolūdo non poterit cū huiusmodi irregularibus dispensari ita not. Dominicus in. c. miro. l. di. ad quod facit quod no. Archi. et bugui. Item facit. c. cum illorum de sen. ex. vbi rex. dicit quod plus se habet dispensatio quā absolutio. Ex quo inferitur quod cum per has indulgentias que a sede apostolica quotidie conferuntur: tātum detur potestas absolūdi non poterit vigoze illarum dispensari cum huiusmodi irregularibus vel alijs. Et hec no. per que fit finis huius tractatus. Christus lauderur iterum dico lauderur per infinita seculorum secula. Amen.

Tractatus de irregularitate vtile ac necessarium pro clericis per Gundissalvū de villadiego sacri palacij auditore editus feliciter explicit. Impressum Salmantice. vi. idus ianuarij per Leonardū alemannū: et per fratrem Lupum sanz de Mauarra socios. Anno domini. M. ccc. lxxxvi.

Si verò non est notorium
non repellitur ira tenet hos
fi. quem secuntur Fran. 7 a
Ego tamē dubitō de hoc n
ra ratione tex. in. d. c. qui p
cludit istud propter seuiam
se exercuit esse irregularē v
sustineri glo. tamen durum
in opinione discere. Si v
est magnus indistincte rep
pes vel manus. Predic
mēbrum q̄ quis abscidit e
corpore. unde si clericus ha
ros facit sibi amputari vn
um non ex hoc reputabitur
ita no. glo. in dicto. c. qui p
dñicus in. c. ab exordio. p
tex. Sed quero nunquid
brum superfluum possit c
cendum q̄ si impedit offic
dicta superfluitas tunc in
ritatem. alias nō inducit.
egro. ita not dominic⁹ in.
di. Sed iuxta predica
carens utroq̄ testiculo po
si careat vno. Dicendu
insidias hominum factus
vel ita natus est vel in pe
runt ei amputata virilia
in ep̄m promoueri. vt est
re. i. de corpo. vicia.
Sed hoc q̄ dictum est de
telligitur. dūmodo talis
sit nata culpa istius: nā
irregularis vt si maritu
vxoze castrasset scōz Jo
ex parte. Si vero ip̄e si
tauit vel amputari fecit
tur irregularis ex hoc v
capi. significauit. de co
tamen tenerem q̄ ampu
non est necesse carnem ill
secum deferre vt dicūt v
est glo. in. c. eunuchus. l
in dicto. c. ex parte.
in hac materia scias qd
inducat irregularitate
lam q̄ omnis corpora
dit hominem inhabile
diuinum officium vel